

ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку
Програми соціально-економічного
розвитку Ічнянської міської ради на
2021-2023 роки

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІЧНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ НА 2021-2023 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ...	4
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	10
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ.....	49
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	66
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ.....	73
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....	76
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ.....	78
8. ОБґРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ.....	82
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	85
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).....	87
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ.....	87
12. СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

ВСТУП

На сучасному етапі становлення та розвитку громад все більшого значення набуває концепція сталого розвитку, спрямована на гармонізацію економічної, соціальної та екологічної складових.

Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань у процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку регіонів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, використовувати результати цього аналізу для нівелювання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий дієвий інструмент реалізації екологічної політики, котрий базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки до документів регіонального планування, згідно Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

СЕО Програми соціально-економічного розвитку Ічнянської міської ради на 2021-2023 роки здійснювалася робочою групою Товариства з обмеженою відповідальністю «ЧЕРНІГІВЕКОПРОЕКТ»

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІЧНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ НА 2021-2023 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма соціально - економічного розвитку Ічнянської міської ради на 2021-2023 роки (далі-Програма) розроблена сектором економічного розвитку та інвестицій міської ради за участю всіх відділів виконавчого комітету міської ради.

Законодавчою основою для розроблення Програми є Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015р. № 157-VIII, «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000р. № 1602-III, Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» з урахуванням постанови Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 р. № 671 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2021-2023 роки».

Програма базується на :

- Законі України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156 –VIII;
- Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695;
- Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року затвердженої двадцять першою сесією обласної ради сьомого скликання від 18 грудня 2019 року №4-21/VII;
- Стратегії розвитку Ічнянської об'єднаної територіальної громади на період до 2029 року затвердженої тридцять четвертою сесією сьомого скликання від 29 серпня 2019 року.

Програму підготовлено на основі аналізу розвитку населених пунктів, що входять до складу Ічнянської міської територіальної громади за попередній період та визначає цілі, пріоритети соціально-економічного розвитку на 2021-2023 роки, а також заходи, спрямовані на забезпечення необхідних умов для планомірного і послідовного наближення рівня життя мешканців громади до європейських стандартів за рахунок збалансованого використання внутрішнього і зовнішнього потенціалу та збереження унікальних духовних і культурних традицій.

Головна мета Програми Ічнянської міської ради - Ічнянської об'єднаної територіальної громади, далі Ічнянської громади, полягає у вирішенні спільних проблем та реалізації спільних завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громади, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення

екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Це досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу.

Пріоритетними завданнями відповідно до стратегічних цілей розвитку Ічнянської громади будуть:

1. Створення сприятливих умов для розвитку людського потенціалу:

- Покращення комунальних послуг.
- Розвиток інфраструктури та благоустрій населених пунктів.
- Покращення рівня безпеки в громаді.
- Підвищення енергоефективності та енергозбереження.
- Надання якісних медичних послуг.
- Забезпечення доступу до якісної освіти.
- Збереження та розвиток культурних традицій громади.

2. Належні умови розвитку та функціонування бізнесу:

- Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, у т.ч. пріоритетних сфер економіки.

- Створення сприятливого інвестиційного клімату.

- Підвищення туристичної та відпочинкової привабливості громади.

На виконання стратегічних завдань та вирішення існуючих проблем направлені основні заходи Програми соціально-економічного розвитку Ічнянської міської ради на 2021-2023 роки, а саме:

1. СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	
1.1. ПОКРАЩЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	
<i>Завдання 1. Налагодження системи поводження з відходами</i>	
1.	Оптимізація схеми санітарної очистки населених пунктів громади шляхом запровадження сортування та розподільного збору.
2.	Забезпечення збору твердих побутових відходів
3.	Оновлення матеріально-технічної бази шляхом закупівлі сміттевозів та сміттевих баків.
<i>Завдання 2. Будівництво сучасного сміттєзвалища</i>	
1.	Будівництво другої черги полігону ТПВ в м. Ічня. Виготовлення проектно-кошторисної документації
2.	Використання сучасних технологій у сфері поводження з ТПВ.
<i>Завдання 3. Технічне оснащення комунальних підприємств</i>	
1.	Забезпечення сучасним обладнанням комунальних підприємств.
2.	Оновлення автопарку комунальних підприємств для надання послуг з вуличного освітлення, поводження з ТПВ, ремонту доріг комунальної власності. Реконструкція старих та будівництво нових мереж водопостачання та водовідведення.
3.	Створення матеріально-технічної бази для надання послуг населенню та іншим споживачам по ремонту мереж електропостачання, внутрішньобудинкових водопостачання, водовідведення.
<i>Завдання 4. Розширення переліку комунальних послуг, що надаються мешканцям громади</i>	
1.	Розширення переліку комунальних послуг що надаються мешканцям громади та підвищення їх якості.
1.2. Розвиток інфраструктури та благоустрій населених пунктів	
<i>Завдання 1. Благоустрій громадських місць на території громади</i>	
1.	Інвентаризація та впорядкування дитячих майданчиків.
2.	Виготовлення схем санітарного очищення населених пунктів громади, першочергово міста Ічні.

	Оптимізація графіків вивезення сміття, розширення мережі абонентів, надання транспортних послуг за заявками громадян для зменшення рівня забруднення території Ічнянської громади.
3.	Використання заходів з експлуатаційного утримання доріг комунальної власності. Співпраця з Службою автомобільних доріг у Чернігівській області та Управлінням капітального будівництва обласної державної адміністрації. Покращення естетичного вигляду та підвищення рівня привабливості та зручності центральних частин міста Ічні та сільських населених пунктів.
4.	Покращення екологічної ситуації на території громади.
5.	Облаштування паркових та рекреаційних зон.
6.	Виконання комплексу заходів з розширення мереж вуличного освітлення та проведення робіт з ремонту експлуатаційного утримання існуючих мереж.
7.	Облаштування та утримання в належному стані всіх населених пунктів громади.
8.	Створення зон та інфраструктури для комфортного сімейного відпочинку.
Завдання 2. Розбудова мережі доріг в громаді та покращення їх якості	
1.	Сприяння розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури та створення безперервних, безпечних, економічних та зручних умов руху транспортних засобів.
2.	Встановлення дорожніх знаків біля шкіл, садочків та інших громадських об'єктів.
3.	Реконструкція зупинок в міській та сільській місцевості.
4.	Ремонт доріг комунальної власності та підтримання їх в належному стані. Співпраця з Службою автомобільних доріг у Чернігівській області та УКБ ОДА для виконання заходів по ремонту та експлуатаційному утриманню доріг, з метою створення сприятливих умов для учасників дорожнього руху та пасажирів на території громади.
Завдання 3. Розвиток спортивної інфраструктури та рекреації	
1.	Встановлення нових дитячих майданчиків на території громади.
2.	Будівництво нових площинних спортивних споруд (майданчики для футболу, волейболу, гандболу, баскетболу, хокею, легкоатлетичних доріжок, гімнастичних містечок) та реконструкція діючих спортивних майданчиків.
3.	Реконструкція міського стадіону.
4.	Реконструкція комунального закладу позашкільної освіти «Ічнянська комплексна дитячо-юнацька спортивна школа» та покращення її матеріально-технічної бази.
5.	Відновлення та створення нових місць відпочинку для жителів громади.
6.	Популяризація здорового способу життя серед школярів та підлітків.
7.	Організація дозвілля школярів шляхом залучення в спортивні секції та гуртки за інтересами.
Завдання 4. Розвиток та реконструкція мереж водопостачання та водовідведення	
1.	Реконструкція мережі водопостачання в місті Ічня.
2.	Реконструкція мереж водовідведення.
3.	Розширення мережі центрального водопостачання за рахунок сільських населених пунктів.
4.	Розроблення схеми оптимізації водопостачання населених пунктів.
5.	Проведення постійного моніторингу якості води.
6.	Облаштування зон санітарного захисту на системах водопостачання.
1.3. Покращення рівня безпеки в громаді	
Завдання 1. Розбудова мережі відеомоніторингу в населених пунктах громади	
1.	Встановлення відеокамер в нових місцях на території громади.
2.	Забезпечення правопорядку громадян.
Завдання 2. Підтримка ініціатив із забезпечення правопорядку	
1.	Створення муніципальної поліції на території громади.
2.	Забезпечення правопорядку громадян.
Завдання 3. Підвищення рівня екологічної безпеки на території громади	
1.	Проведення постійного моніторингу якості питної води.
2.	Контроль за викидами CO ₂ в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.
3.	«Екологічне та гідрологічне покращення річки Іченька та прилеглих територій від вул. Свято-Преображенська до вул. Скубана в м. Ічня Чернігівської області»
4.	Інвентаризація та ліквідація непридатних хімічних засобів захисту рослин на території громади.

1.4. Підвищення енергоефективності та енергозбереження	
Завдання 1. Використання альтернативних джерел енергії на території громади	
1.	Вивчення можливості розробки геотермального родовища в с. Монастирище.
2.	Будівництво електростанцій, що працюють на альтернативних джерелах енергії на території громади.
Завдання 2. Реалізація енергоефективних заходів в комунальних установах громади	
1.	Вивчення можливості виготовлення пелетів на базі КП «Ічнянського ВУЖКГ».
2.	Підвищення рівня енергоефективності будівель бюджетних закладів шляхом їх реконструкції з впровадженням енергоефективних заходів.
3.	Впровадження системи Енергомоніторингу в бюджетних установах.
1.5. Надання якісних медичних послуг	
Завдання 1. Проведення заходів профілактики захворювань серед жителів громади	
1.	Проведення профілактичних медоглядів на територіях населених пунктів громади.
2.	Підвищення рівня надання первинної медико-санітарної допомоги шляхом забезпечення засобами діагностики та медичними засобами для проведення профілактичного щеплення
Завдання 2. Підвищення рівня кваліфікації працівників медичних закладів громади	
1.	Підвищення якості медичного обслуговування пацієнтів.
2.	Підвищення рівня кваліфікації медичних працівників.
Завдання 3. Покращення матеріально-технічного оснащення медичних закладів громади	
1.	Придбання рентгенівського обладнання для КНП «Ічнянська міська лікарня».
2.	Закупівля для медичних установ спеціалізованого автотранспорту.
3.	Поліпшення якості медичного обслуговування шляхом забезпечення медичних установ новим обладнанням.
1.6. Забезпечення доступу до якісної освіти	
Завдання 1. Оптимізація освітньої мережі та модернізація освітніх закладів	
1.	Забезпечення комфортних умов перебування дітей у закладах освіти, шляхом ремонту та підвищення рівня енергоефективності будівель закладів освіти.
2.	Виконання заходів з оптимізації освітньої мережі в громаді.
3.	Підвищення якості освіти у навчальних закладах громади.
Завдання 2. Матеріально-технічне та методико-дидактичне оснащення шкіл	
1.	Придбання шкільних автобусів для закладів освіти громади
2.	Придбання комп'ютерної техніки та мультимедійного обладнання.
3.	Забезпечення закладів освіти оновленими методико-дидактичними засобами.
1.7. Збереження та розвиток культурних традицій громади	
Завдання 1. Відродження старих традицій громади	
1.	Створення гуртків за інтересами на базі закладів культури.
2.	Організація тематичних концертів та вистав у громаді.
3.	Влаштування традиційних свят громади.
Завдання 2. Оптимізація мережі закладів культури, наповнення їх новим змістом діяльності	
1.	Забезпечення оптимізації мережі в закладах культури громади.
2.	Придбання сценічних костюмів та реквізиту
3.	Забезпечення закладів культури музичними інструментами.
2. Належні умови розвитку та функціонування бізнесу	
2.1 Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, у т.ч. пріоритетних сфер економіки	
Завдання 1. Розробка програми розвитку малого, середнього бізнесу	
1.	Створення робочої групи з працівників виконкому Ічнянської міської ради та представників малого та середнього бізнесу для розробки програми малого та середнього бізнесу.
2.	Розробка програми розвитку малого та середнього бізнесу.
3.	Проведення навчання серед населення з приводу організації власного бізнесу.

Завдання 2. Створення ЦНАП	
1.	Створення сучасного ЦНАП на території громади для покращення якості надання адміністративних послуг, збільшення кількості адміністративних послуг
Завдання 3. Удосконалення дозвільних процедур для бізнесу	
1.	Створення системи спрощення процедури реєстрації бізнесу та отримання дозволів.
Завдання 4. Створення інфраструктури підтримки розвитку бізнесу	
1.	Створення центру підтримки підприємців-початківців.
2.	Створення системи навчання підприємців-початківців основам бізнесу.
Завдання 5. Розробка нових планувальних документів	
1.	Оновлення топографічної зйомки м. Ічня, Чернігівської області у державній геодезичній системі координат УСК -2000 масштабу 1:500 та 1:2000
2.	Виготовлення Генерального плану м. Ічня Чернігівської області
3.	Виготовлення плану зонування території м. Ічня Чернігівської області
4.	Проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж м. Ічня Чернігівської області
Завдання 6. Підтримка розвитку кооперативів	
1.	Розробка програми підтримки кооперативів.
2.	Проведення навчання серед населення стосовно створення кооперативів.
3.	Створення кооперативів у сільській місцевості громади.
2.2. Створення сприятливого інвестиційного клімату	
Завдання 1. Створення бази даних інвестиційних пропозицій	
1.	Визначення пріоритетних видів інвестиційної діяльності для громади.
2.	Проведення інвентаризації земельних ділянок та визначення інвестиційно-привабливих.
3.	Розробка потенційних пропозицій для інвесторів.
Завдання 2. Створення системи супроводу інвестора	
1.	Розробка системи супроводу інвестора.
Завдання 3. Реалізація промоційної інвестиційної кампанії	
1.	Розроблення інвестиційного паспорту громади.
2.	Створення відео- та MS PowerPoint презентації інвестиційних можливостей громади.
3.	Створення двомовних (українська та англійська) веб-сторінок для промоції інвестиційних можливостей громади.
2.3. Підвищення туристичної та відпочинкової привабливості громади	
Завдання 1. Інституційна підтримка розвитку туризму, зокрема – зеленого	
1.	Підтримка бізнесу у сфері зеленого туризму
2.	Створення нових зон та місць відпочинку.
3.	Розроблення туристичних маршрутів на території громади.
4.	Підтримка розвитку літніх таборів для дітей.
Завдання 2. Створення інформаційно-туристичного центру	
1.	Створення робочої групи зі створення інформаційно-туристичного центру.
2.	Визначення основних пріоритетів та завдань роботи інформаційно-туристичного центру.
3.	Підготовка документів для створення інформаційно-туристичного центру.
4.	Створення інформаційно-туристичного центру.

Основні заходи реалізація яких планується за рахунок бюджету розвитку в 2021-2023 роках		
1.	Капітальний ремонт (укріплення) дамби ставка від вул. Воскресінська, 233 до початку вулиці Софіївка в м. Ічня Чернігівської області.	2 500,00
2.	Реконструкція шахтного водоскиду по вул. Софіївка в м. Ічня Ічнянського району Чернігівської обл.	1 800,00
3.	Будівництво дороги по вул. Софіївка з укріпленням існуючої дамби в м. Ічня Ічнянського району Чернігівської обл.	1 800,00

4.	Реконструкція водопровідної мережі по вул. І.Богуна з закільцюванням водопровідних мереж по вул. Сергієнка, вул. І.Стороженка, вул. Колгоспна, вул. Григорія Коваля в м. Ічня Чернігівської області.	600,00
5.	Реконструкція блоку ємностей очисних споруд в м. Ічня Чернігівської області.	24200,00
6.	Реконструкція водогону по вул. Б. Хмельницького на ділянці від будинку 124 до будівлі № 84 в м. Ічня Чернігівської області.	1881,852
7.	Реконструкція огорожі зони санітарної охорони на центральному водозаборі по вул. Жадьківська, 77-А в м. Ічня Чернігівської області.	875,830
8.	Реконструкція водопровідної мережі від вул. 8-го Березня по вул. Чернігівська, по вул. Коцюбинського, по вул. Воскресінська до вул. 8-го Березня в м. Ічня Чернігівської області.	935,0
9.	Реконструкція водопровідної мережі по вул. Б. Хмельницького на ділянці від будівлі № 84 до будинку №3 по вул. Бунівка в м. Ічня, Чернігівської області.	5 835,00
10.	Реконструкція водопровідної мережі на перехресті вулиць Травнева та Вокзальна в м. Ічня Чернігівської області.	59,70
11.	Реконструкція водопровідної мережі на ділянці від вул. Короленка – до будівлі №135 по вул. Воскресінська в м. Ічня Чернігівської області.	58,00
12.	Реконструкція будівель очисних споруд під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт. по вул. Софіївка, 50 в м.Ічня, Чернігівської області.	2 000,00
13.	Реконструкція адмінбудівлі КП ВКГ «Ічень» під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт по вул. Скубана, 1-А в м.Ічня, Чернігівської області.	2 000,00
14.	Реконструкція будівлі водонапірної насосної станції під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт по вул. Жадьківська, 77 а в м. Ічня Чернігівської області.	2 000,00
15.	1. Комплекс геологорозвідувальних робіт: гамма каротаж свердловин, гідрогеологічні дослідження, геофізичні дослідження у свердловинах, тощо. 2. Лабораторні і технологічні випробовування: радіаційно-геологічна оцінка сировини, дослідно-фільтраційні роботи, оцінка якісної сировини, дослідно-фільтраційні роботи, оцінка якісної характеристики (для підземних вод), тощо. 3. Камеральні роботи: складання геологічного звіту, підготовка матеріалів і складання ТЕО постійних кондицій. 4. Дослідно-промислова розробка.	750,00
16.	Реконструкція об'єкту: «Екологічне та гідрологічне покращення річки Іченька та прилеглих територій від вул. Свято-Преображенська до вул. Скубана в м. Ічня Чернігівської області»	3 271,22
17.	Проект землеустрою щодо змін меж населеного пункту села Івангород Ічнянського району Чернігівської області	70,00
18.	Оновлення топографічної зйомки м. Ічня, Чернігівської області у державній геодезичній системі координат УСК -2000 масштабу 1:500 та 1:2000	700,00
19.	Виготовлення Генерального плану м. Ічня Чернігівської області	500,00
20.	Виготовлення плану зонування території м. Ічня Чернігівської області	300,00
21.	Проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж м. Ічня Чернігівської області	150,00
22.	Розроблення схеми санітарного очищення міста Ічня Чернігівської області	300,00

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Економічний розвиток Ічнянської громади повністю забезпечує малий та середній бізнес. Станом на 01.01.2020 р. (згідно Паспорту громади) зареєстровано 191 юридична особа, в тому числі суб'єкти підприємницької діяльності та 435 активних (що сплачують податки) фізичних осіб - підприємців.

Ринкоутворюючими підприємствами Ічнянської громади є: ТОВ «Ічнянський завод сухого молока та масла», ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат», СТОВ «Інтер», ПОСП «Ічнянське», СТОВ «Іржавецьке», ПОСП «Хлібороб», ПП «Агро-Трејдер», ПП «Гмирянське», ПАТ «Ічнянський завод сухого молока та масла», ПОСП «Жадківське», ТОВ «Берегиня», Ічнянський національний природний парк, ТОВ «Агрофірма «Надія», КП водоканалізаційного господарства «Ічень» Ічнянської міської ради, Філія ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» «Ічнянське хлібоприймальне підприємство», ТОВ «Наташа-агро» (с. Рожнівка).

Сфера внутрішньої торгівлі, ресторанного господарства та послуг є важливою складовою внутрішнього ринку і відіграє значну роль, як у формуванні загальноекономічного потенціалу громади, так і у забезпеченні потреб населення товарами та послугами.

Найбільшою структурою є районне споживче товариство. Вагоме місце займають ТОВ «Торгівельний дім «Браво», ФОП «Рябчун М.О.». Розвивається мале підприємництво.

Громадське харчування забезпечують ресторани ВТЗП «Ічень», кафе «Мама Мilla», ФОП Бортник Н.І., ФОП Білик І.В.

Експорт сільськогосподарської продукції здійснюють підприємства – ПОСП «Хлібороб», СТОВ «Надія», ТОВ «Берегиня», СТОВ «Крупичпільське».

В промисловій галузі працює: переробні підприємства ПрАТ «Ічнянський молочно - консервний комбінат» та ТОВ «Ічнянський завод сухого молока та масла»; ТОВ «Сідко Україна», спеціалізується на очищенні та калібруванні насіння та ТОВ «Голд ПАК» спеціалізується по виробництву поліпропіленової тари.

Зберіганням, доробкою та сушкою зерна займаються підприємства, що мають у використанні потужні сушарки, виробничі площі для зберігання урожаю зернових культур, а саме: СТОВ ІНТЕР, ТОВ КОМБІКОРМИК та філія ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» «Ічнянське хлібоприймальне підприємство».

Ічнянська громада має достатні запаси таких природних ресурсів як нафта, газ, бішофіт та родовища глини і піску.

• **Найбільші забруднювачі області**

В переліку найбільших забруднювачів області відсутні об'єкти з розміщенням на території Ічнянської громади.

• **Атмосферне повітря**

За даними Державної служби статистики України у 2020 р. Чернігівська область за обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря займала шістнадцяту позицію в Україні, викидаючи 1,64% загального обсягу забруднюючих речовин по країні (у тому числі стаціонарними джерелами – тринадцяту позицію, 1,12% загального обсягу по Україні, пересувними – вісімнадцяту позицію, 2,41%).

Основними джерелами забруднення атмосферного повітря Чернігівської області є промислові підприємства та автотранспорт, викиди яких протягом останніх десяти років розподіляються приблизно 50/50.

Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства: енергетики – 9,529 тис. т, або 34,73% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області; сільського господарства – 8,38 тис. т, або 30,55%; виробництво продуктів нафтоперероблення – 1,174 тис. т, або 4,28%. У містах та районах, де розташовані підприємства цих галузей, спостерігаються найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря, а саме: м. Чернігів (11,46 тис. т, або 41,8% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області), Варвинський район (1,619 тис. т, або 5,9%).

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Чернігівській області у 2009-2020 рр. свідчить про загальну тенденцію до зниження їхніх обсягів: загальні обсяги викидів забруднюючих речовин скоротилися на 28,2%, обсяги викидів стаціонарними джерелами – на 36,0%, пересувними – на 21,6 %.

Найпоширенішими забруднюючими речовинами, що потрапляють в атмосферне повітря Чернігівської області від стаціонарних джерел, є пил, діоксид азоту, діоксид сірки та оксид вуглецю. У 2020 р. їхні частки в загальному обсязі викидів склали: пил – 13,27%, діоксид сірки – 18,8%, діоксид азоту – 11,0%, оксид вуглецю – 8,87%. У 2009 р. їхні частки відповідно склали: 9,8%, 28,39%, 9,0% та 5,4%.

Найбільшу частку в загальних обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Чернігівської області має діоксид сірки. Він утворюється переважно в результаті спалювання вугілля, газу, нафтопродуктів. Природним джерелом його викиду в атмосферу є пожежі (лісові, торфові, вугільні), проте на сьогодні це єдиний з найпоширеніших забруднювачів атмосферного повітря, антропогенна емісія якого значно (у 5-7 разів) перевищує обсяги природних джерел.

Стан атмосферного повітря на території Ічнянської громади, згідно лабораторних вимірів:

- Динаміка викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, тис. тонн.

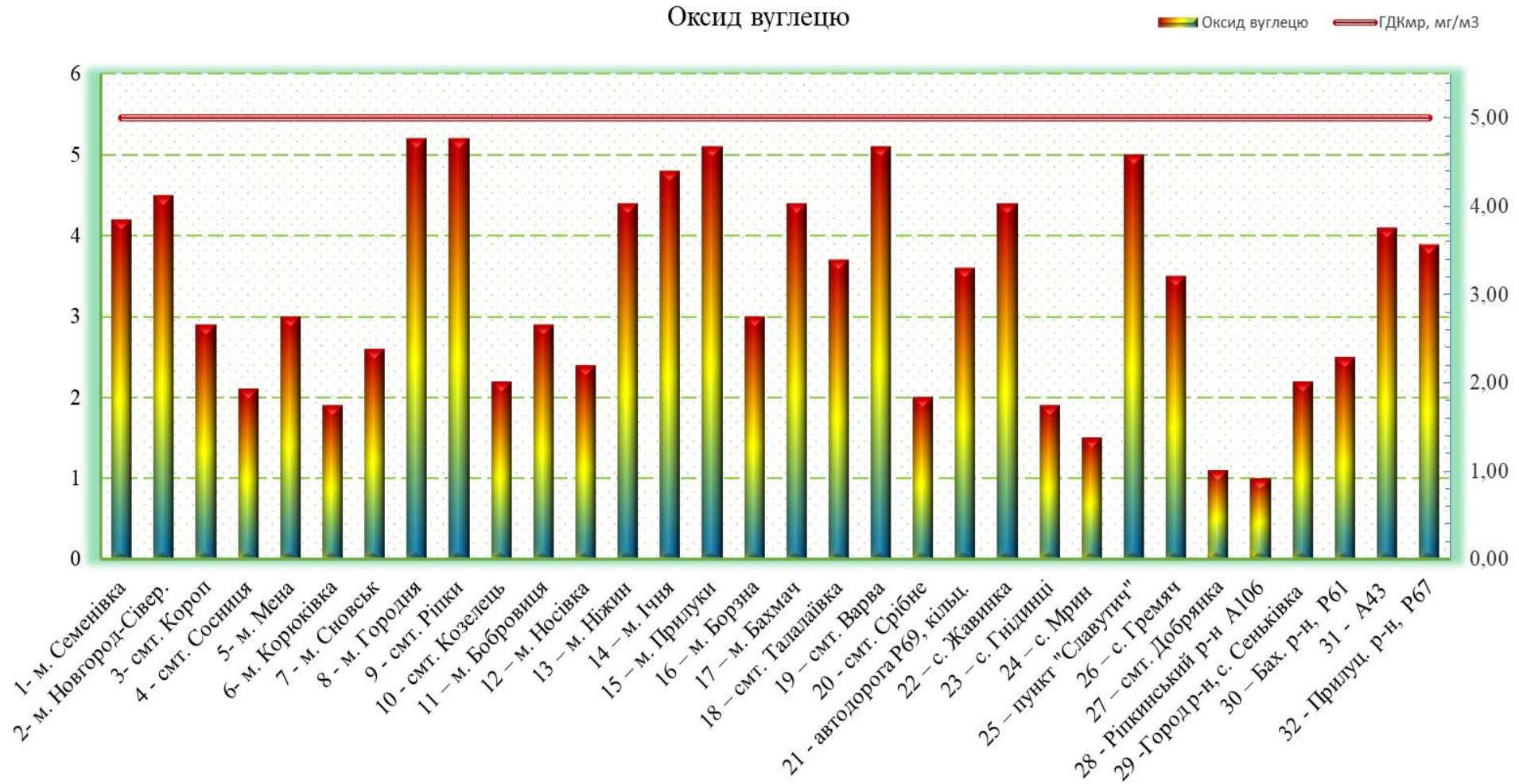
Найменування району	2000	2016	2017	2018	2019	2020
---------------------	------	------	------	------	------	------

Найменування району	2000	2016	2017	2018	2019	2020
Ічнянський	0,238	1,121	1,168	1,184	1,100	1,173

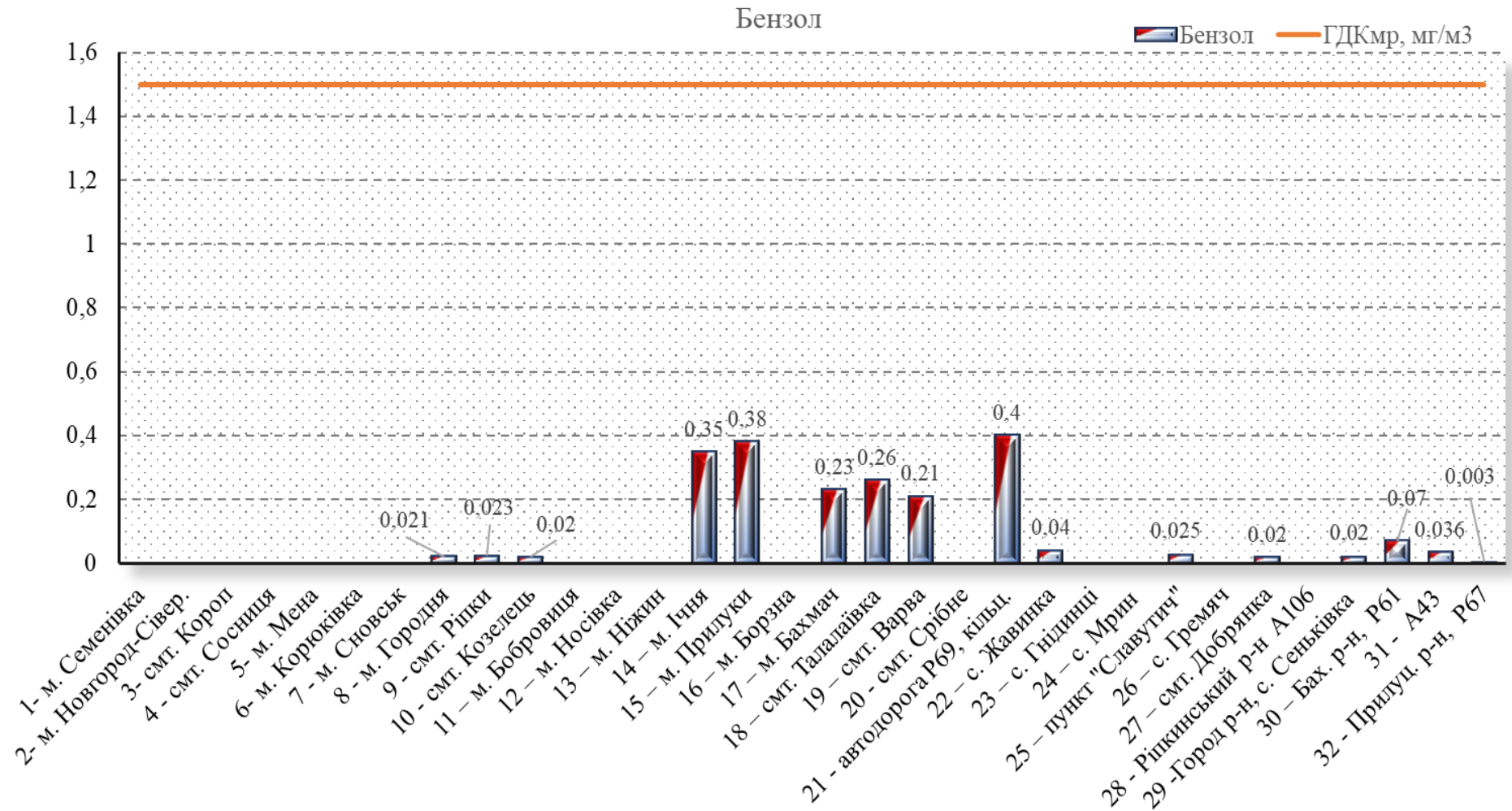
- Обсяги викидів забруднювальних речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря.

Найменування району	Обсяги викидів, тис. тонн		Збільшення / зменшення викидів у 2020р. проти 2019р., тис. тонн	Обсяги викидів у 2020р. до 2019 р., %	Викинуто в середньому одним підприємством, тонн
	2020 р.	у 2019 р.			
Ічнянський	1,173	1,100	0,073	106,6	48,885

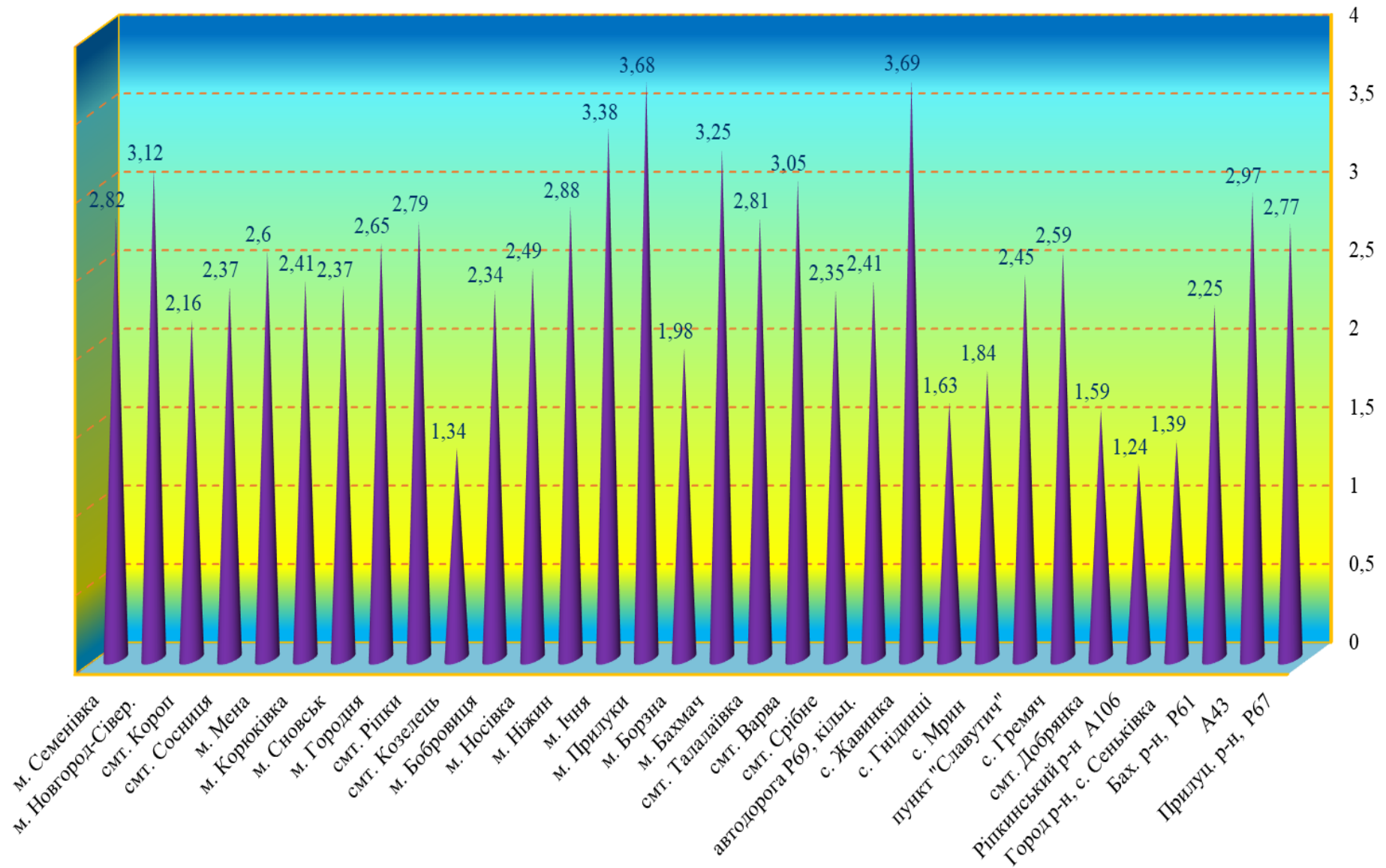
- Вміст твердих часток в атмосферному повітрі, здійснено 14 вимірів – 0,38 мг/м³, при нормі до 0.5 мг/м³.
- Вміст діоксиду сірки в атмосферному повітрі, здійснено 14 вимірів – 0,32 мг/м³, при нормі до 0.5 мг/м³.
- Вміст діоксиду азоту в атмосферному повітрі, проведено 14 вимірів, 0,18 мг/м³, при нормі до 0,2 мг/м³.

- Вміст оксиду вуглецю в атмосферному повітрі, мг/м³, в порівнянні з іншими населеними пунктами.

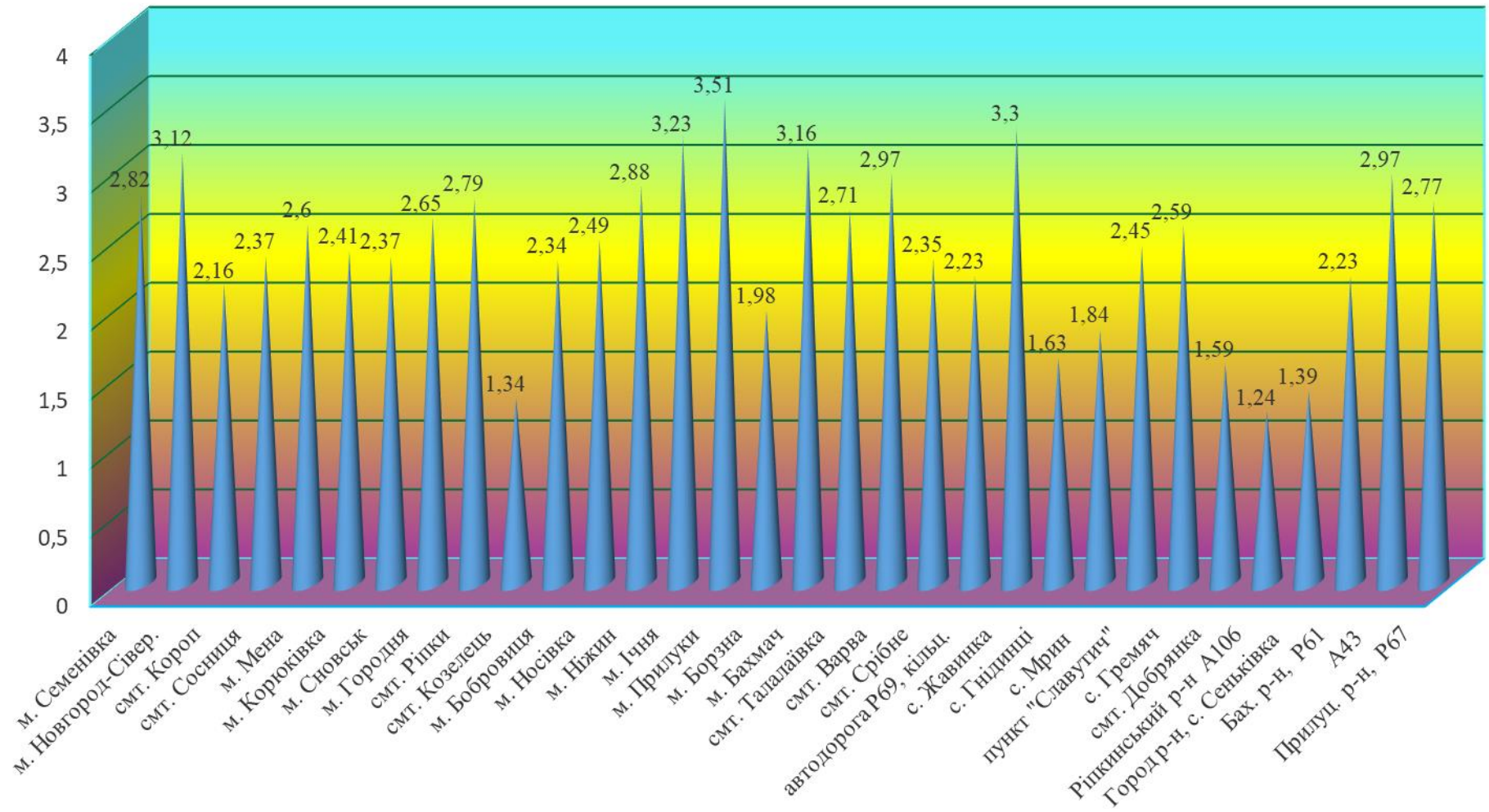
- Вміст бензолу в атмосферному повітрі, мг/м³, в порівнянні з іншими населеними пунктами.

- Значення показника комплексного індексу забруднення (I_8) в , в порівнянні з іншими населеними пунктами.

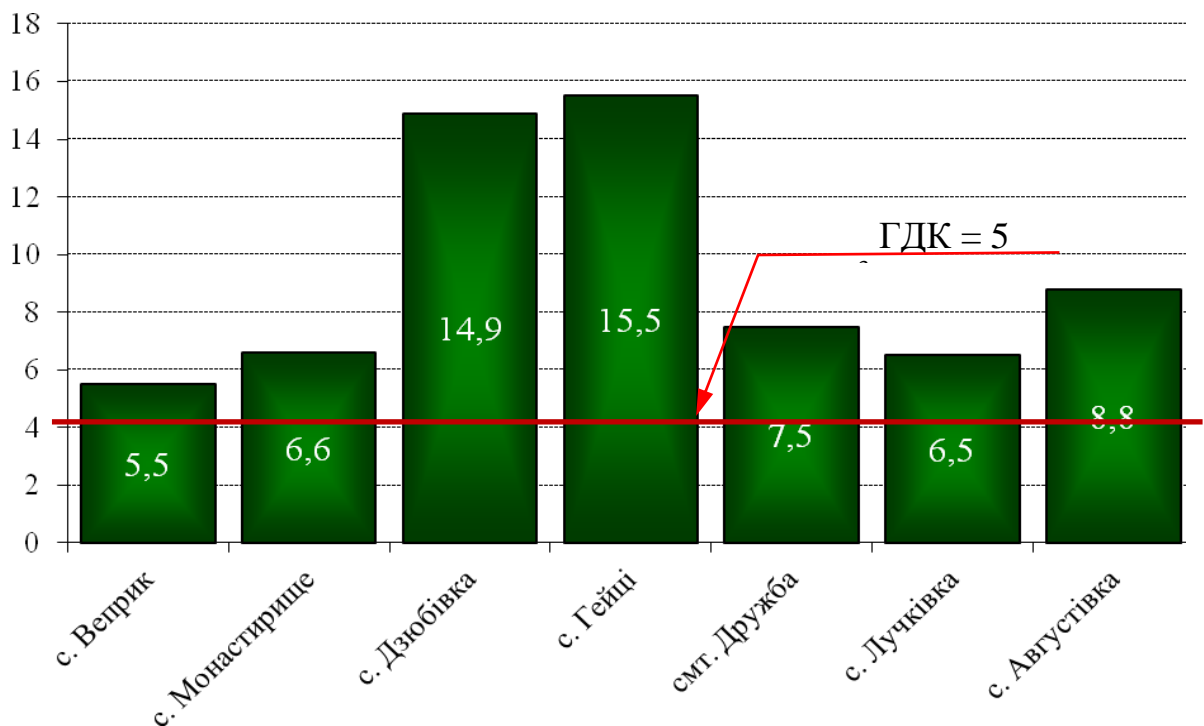
- Значення показника комплексного індексу забруднення (I_4) за основними забруднювальними речовинами, в порівнянні з іншими населеними пунктами.

Таким чином, за даними спостережень у 2020 році якість атмосферного повітря Ічнянської громади, за критеріями оцінки рівня забруднення повітря відповідає «слабко забруднений».

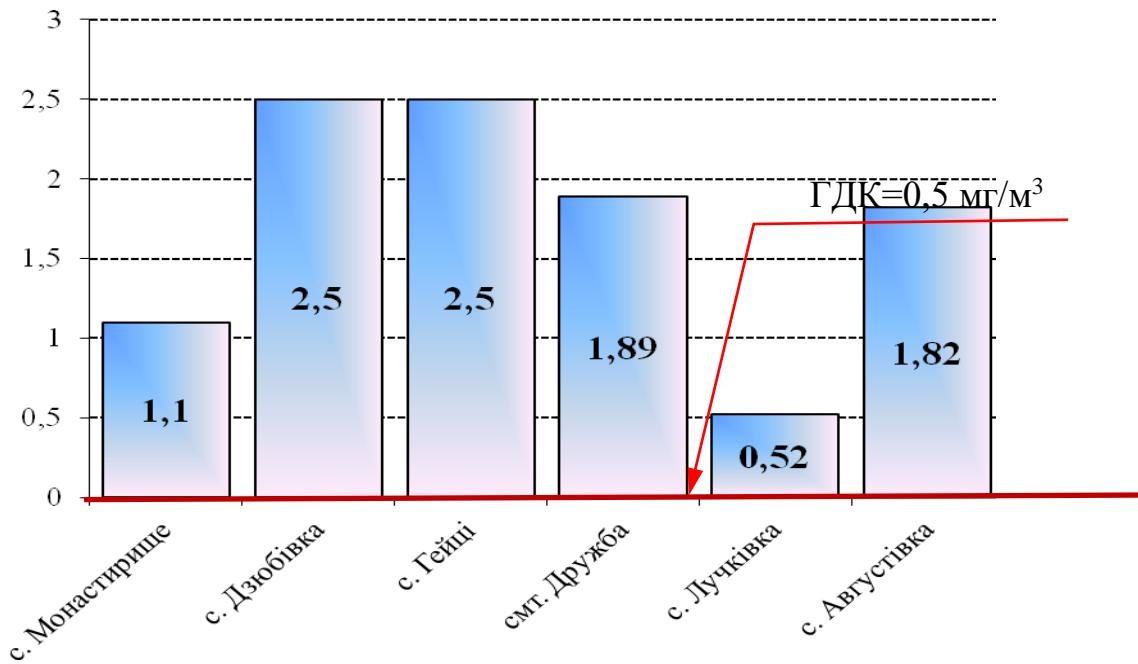
Крім того необхідно зазначити, що у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу, розташованому на території Ічнянської громади, відбулася надзвичайна ситуація техногенного характеру (НСТХ) – вибухи на складах з боєприпасами. Наслідком цієї події стала зміна стану елементів довкілля прилеглих територій, в тому числі стану атмосферного повітря.

Одним із негативних наслідків даної аварії є забруднення атмосфери небезпечними газами, які утворюються в результаті детонації вибухівки та снарядів. Під час вибуху всі речовини проходять повне окиснення, і продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу, основні з яких – вуглекислий газ та водяна пара – не є токсичними, і шкідливі тільки в контексті глобальних змін клімату, оскільки обидва є парниковими газами. Втім, 1 кг вибухівки утворює також і декілька десятків м³ токсичних газів: SO₂, NO_x, CO, серед яких є також небезпечні недоокиснені органічні сполуки, зокрема ароматичні, які є значно токсичнішими, ніж звичайні.

Згідно аналізів проведеними Ніжинським міським відділом та Борзнянським міжрайонним відділом, на час НСТХ, встановлено перевищення ГДК за наступними показниками: вміст CO, SO₂, NO₂ та пилу.

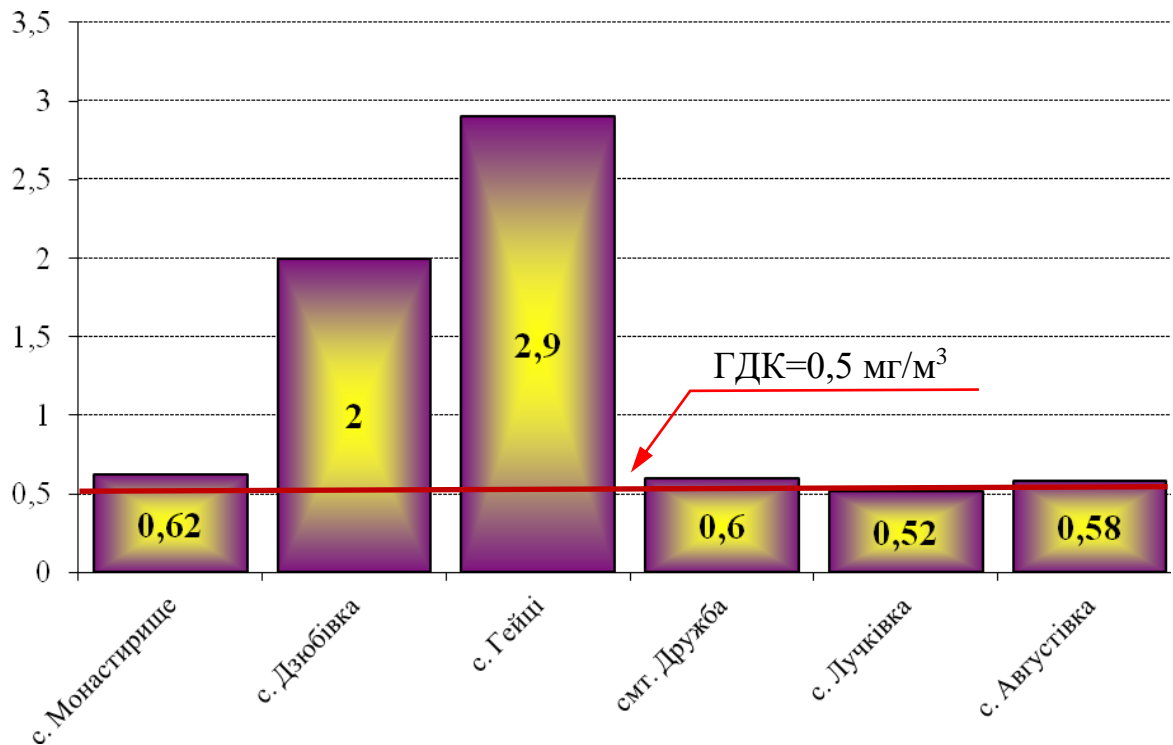

Вміст карбон (II) оксиду, мг/м³

Вміст сульфур (IV) оксиду, mg/m^3

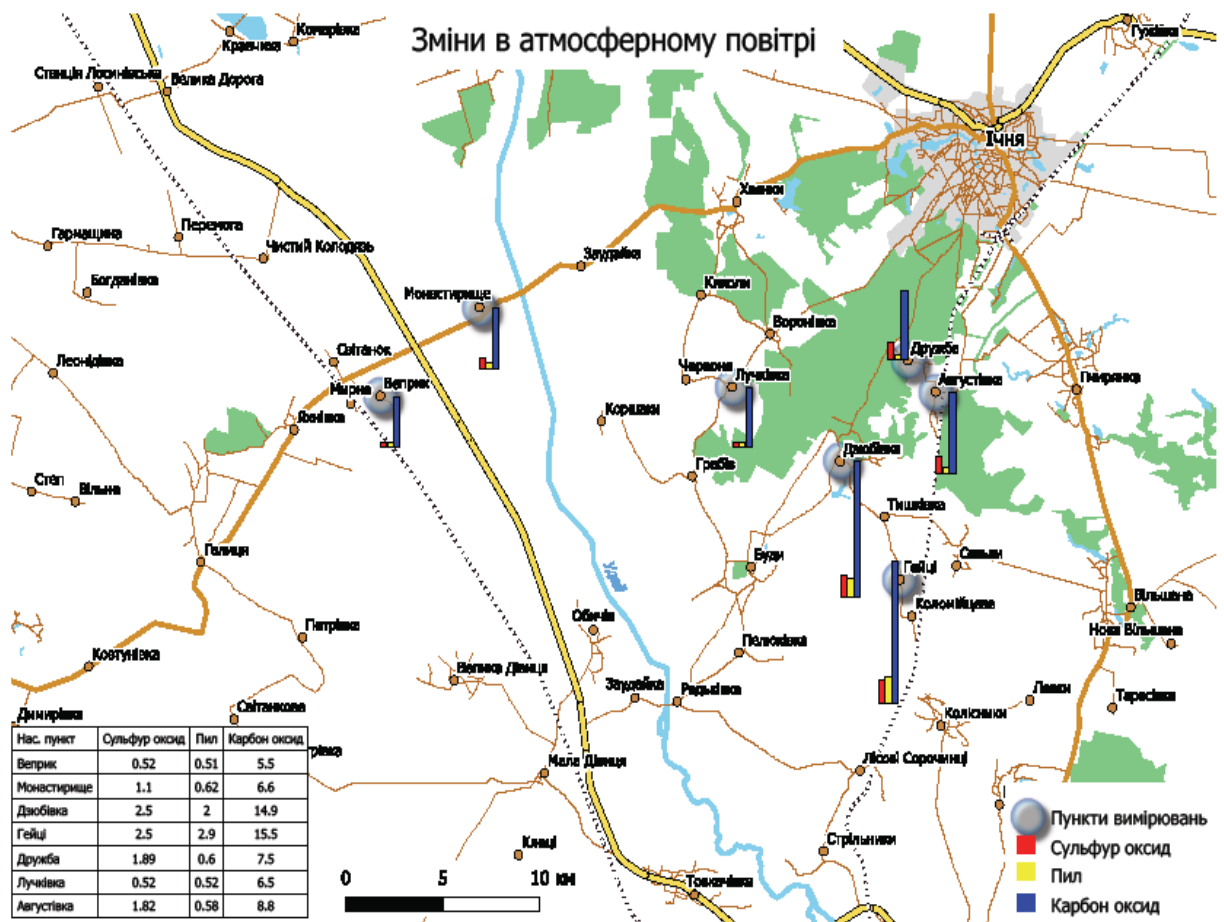
Карбон (II) оксид не вступає в хімічні реакції з іншими домішками і майже не вимивається опадами. Його вміст регулюється, головним чином, умовами переносу й розсіювання. Вміст оксиду вуглецю в атмосферному повітрі характеризується значною просторово-часовою мінливістю. Найбільші концентрації ($\approx 3\text{ГДК}_{\text{с.д.}}$) оксиду вуглецю відмічено в с. Дзюбівка та с. Гейці. Найменше перевищення ГДК за вмістом CO ($\approx 1,1\text{ГДК}_{\text{с.д.}}$) спостерігалися в повітрі с. Веприк.

Вміст пилу, mg/m^3

Найбільші концентрації ($\approx 5 \text{ГДК}_{\text{с.д.}}$) діоксиду сірки відмічено в с. Дзюбівка та с. Гейці. Найменше перевищення ГДК за вмістом SO_2 ($\approx 1,04 \text{ГДК}_{\text{с.д.}}$) спостерігалися в повітрі с. Веприк та с. Лучківка.

Зона підвищеного забруднення атмосферного повітря завислими речовинами з максимальним рівнем ($\approx 6 \text{ГДК}_{\text{с.д.}}$) відмічено в с. Гейці. Найменше перевищення пилу $\text{ГДК}_{\text{с.д.}}$ зафіксовано в повітрі с. Веприк та с. Лучківка, відповідно. В с. Тарасівка було встановлено перевищення вмісту Нітроген діоксиду ($\approx 1,3 \text{ГДК}_{\text{с.д.}}$).

Зміни в атмосферному повітрі

• Водні ресурси

Гідрографічна мережа Чернігівщини належить до басейнів великих річок Десна та Дніпро. Ці басейни згідно з Державним водним кадастром у межах області розбито на водогосподарські ділянки (басейн р. Дніпро – 7 ділянок, басейн р. Десна – 6 ділянок).

Усього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України всі річки Чернігівщини поділяються на: 2 великі річки – Дніпро (124 км) та Десна (505 км), 8 середніх – Сож, Трубіж, Супій, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км), 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км), з

яких 160 мають довжину більше 10 км. Головною водною артерією області являється р. Десна.

Загальний забір води по області за останні 11 років скоротився на 33,8%, проте чітка тенденція до його скорочення спостерігалася лише в період з 2012 по 2017 рр. із незначним підвищенням у 2016 р. За вказаний період забір води скоротився на 39%, а в період з 2009 по 2012 рр. він зріс на 12,65%. У 2019 р. загальний забір води по області, згідно з даними державного обліку водокористування форми №2ТП-водгосп, становив 101,5 млн м³. У порівнянні з 2018 р. (128,5 млн м³) забір свіжої води зменшився на 27 млн м³, або на 21%. Це пов'язано зі зменшенням об'ємів використання води КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова».

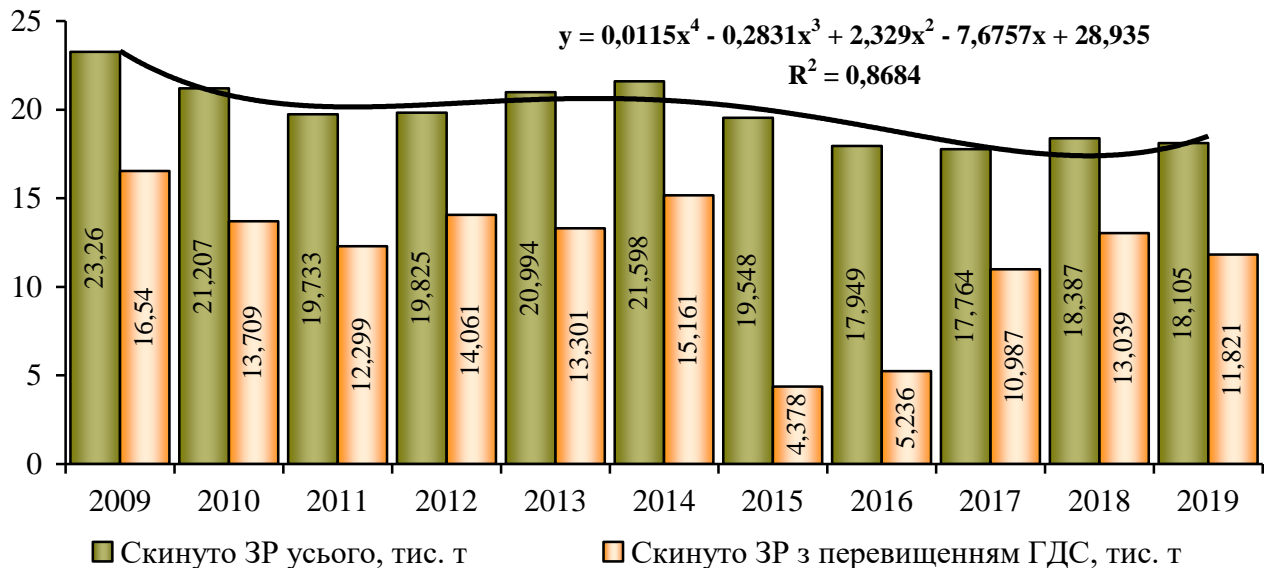
Найбільшим споживачем води в області є промисловість – її частка в загальному заборі коливається в межах 55-65%. Другим за величиною споживачем є комунальне господарство (частка в межах 20%), третім – сільське господарство (близько 15%), причому левову частку води використовує рибництво.

За даними суб'єктів системи моніторингу Чернігівської області, упродовж аналізованого періоду на території регіону гідрохімічні показники якості поверхневих вод у створах спостереження в цілому не зазнали значних змін і переважно відповідали гранично допустимим концентраціям для водойм рибогосподарського призначення.

На екологічний стан поверхневих вод області впливали скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невнесення в природу прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами. Головні джерела забруднення поверхневих водних об'єктів – це підприємства житлово-комунального господарства.

Основні проблеми при очищенні зворотних вод виникають на комплексах очисних споруд, які експлуатуються зазначеними підприємствами. Загалом ці проблеми пов'язані з недовантаженістю, зношеністю обладнання та відсутністю коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому.

Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти Чернігівської області представлена нижче. Їхній загальний обсяг за останні десять років скоротився на 22%, проте обсяг скиду забруднюючих речовин з перевищенням ГДС залишаються досить високими, суттєве їх зниження відмічаються лише у 2015-2016 рр. (скорочення втричі порівняно з попереднім періодом).

Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневій водні об'єкти Чернігівської області, тис. т

У перерахунку на душу населення маса скинутих забруднюючих речовин у поверхневій водні об'єкти у 2019 р. становила 18,13 кг.

В області діють 22 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки; 4 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки, які працюють, як накопичувачі; 1 комплекс фізико-механічної очистки та 41 комплекс полів фільтрації. Усі очисні споруди, які не забезпечують достатнього очищення стічних вод, належать до комунальної сфери, знаходяться в незадовільному технічному стані, недовантажені, потребують реконструкції чи капітального ремонту.

Комунальне підприємство «ВКГ «Ічень» Ічнянської громади здійснює водопостачання та водовідведення 142 комунально-побутовим об'єктам. Понад 10,5 тис. жителів міста Ічні та с. Іржавець забезпечені послугами з водопостачання. З водовідведення підприємство обслуговує 568 абонентів (понад 1 тис. мешканців) в м. Ічня.

Підприємство обслуговує 8 артезіанських свердловин, 5 з яких в м. Ічня та по 1 в смт. Дружба, с. Гмирянка та с. Ольшана. На балансі підприємства також 3 насосні станції II-го підйому води в м. Ічня, смт. Дружба та с. Гмирянка.

Загальна протяжність водопровідних мереж комунального підприємства «ВКГ «Ічень» становить 128,4135 км, зокрема 118,2245 км в м. Ічня та 10,189 км в с. Іржавець. Загальна протяжність каналізаційних мереж - 23,2 км.

Комунальне підприємство «ВКГ «Ічень» також обслуговує напірний каналізаційний колектор - 9,8 км, самопливний каналізаційний колектор - 10,66 км та очисні споруди, що розташовані в м. Ічня - проектною потужністю 1500 м³/добу.

У зв'язку зі зношеністю обладнання та незадовільною очисткою стічних

вод комплексом очисних споруд комунального підприємства «ВКГ «Ічень» у 2009 році розпочато реалізацію проєкту «Реконструкція очисних споруд м. Ічня». Проектно-кошторисна документація була розроблена за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища і в 2011 році відкорегована за кошти ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат». Загальна вартість робіт станом на 20.05.2011 дорівнювала 8027,059 тис. гривень та у зв'язку із розширенням виробництва ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат» планувалося проведення реконструкції очисних споруд на умовах співфінансування (власні кошти підприємства – 10 % та 90 % – кошти державного бюджету).

Роботи по реконструкції даних каналізаційних очисних споруд розпочато у 2009 році. Замовником виступає Управління капітального будівництва облдержадміністрації. Загальна кошторисна вартість об'єкту (у цінах 2020 року) – 25466,71 тис. грн. Готовність об'єкту – 30 %. За минулі роки з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища профінансовано робіт на суму 3700,71 тис. гривень.

В адміністративних межах м. Ічня протікає річка Іченька, відноситься до малої річки, та бере початок на сході м. Ічня, в урочищі Верхівня. Річка Іченька – рівнинна річка, утворює велику кількість ставків, боліт, впадає в р. Удай, що є притокою р. Сула та належить до басейну річок Удай/Сула/Дніпро.

НСТХ що відбулася у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу, суттєво вплинула на стан елементів довкілля прилеглих територій, в тому числі стану зміни води.

Для визначення впливу аварії Державною екологічною інспекцією у Чернігівській області, на час вибухів, було відібрано проби поверхневих вод р. Іченька та проведено вимірювання показників складу та властивостей води: водневий показник, температура, запах, прозорість, розчинний кисень, БСК₅, ХСК, вміст азоту амонійного, нітритів, нітратів, фосфатів, заліза загальний, АПАР, нафтопродуктів, завислих речовин, сухого залишку, сульфатів та хлоридів.

Державною установою «Чернігівським обласним лабораторним центром Міністерства охорони здоров'я України» було проведено відбір проб води з території 32 населених пунктів Ічнянського району з централізованих та децентралізованих джерел водопостачання та їх дослідження на вміст таких важких металів, як: свинець, нікель, мідь та цинк. Ніжинським міським відділом, Прилуцьким міжрайонним відділом та Борзнянським міжрайонним відділом визначено наступні показники: запах, присмак, кольоровість, каламутність, перманганатну окиснюваність, загальну жорсткість, сухий залишок, лужність, а також вміст амонію, нітратів, нітритів, заліза, фтору, хлоридів, сульфатів, марганцю та виміряно рН.

Загалом було встановлено перевищення рівня ГДК за наступними показниками: вміст нітратів, нітритів, сульфатів, фосфатів, заліза (загальний), мангану, свинцю, зважених речовин, а також перманганатною

окиснюваністю, загальною жорсткістю, кольоровістю, каламутністю, ХСК, БСК₅. Дані наведено нижче.

Шахтні колодязі

Основними джерелами надходження до водойм азотовмісних сполук, що здатні на певних етапах кругообігу трансформуватись у різні форми, є газообмін з атмосферою, атмосферні опади, розкладання залишків гідробіонтів та антропогенне забруднення. У природній воді іони амонію нестійкі і за участю аеробних бактерій поступово перетворюються в нітритні та нітратні форми. Крім того нітрат може утворюватися і при розчиненні нітратних солей ґрунтовими водами, а відновлюючись, стає джерелом збагачення води нітритами. Найбільші концентрації нітратів ($\approx 4,55$ ГДК) відмічено в с. Веприк.

Свинець у воді має антропогенне походження. Особлива небезпека свинцю полягає у тому, що він здатний накопичуватися в організмі і погано з нього виводиться. Найбільші концентрації (≈ 5 ГДК) свинцю відмічено в с. Лучківка.

Перманганатна окиснюваність – це кількість кисню, що потрібна для хімічного окиснення перманганатом калію легкоокиснюваних органічних і неорганічних речовин (солей двовалентного заліза, сірководню, амонійних солей, нітритів тощо), які містяться у 1 дм³ води. Найбільші вміст кисню ($\approx 2,7$ ГДК) відмічено в с. Гмирянка.

Загальна жорсткість – показник, що характеризує властивість води, зумовлену наявністю у ній розчинених солей кальцію та магнію (сульфатів, хлоридів, карбонатів, гідрокарбонатів тощо). Найбільше значення загальної жорсткості відмічено в с. Веприк.

Кольоровість – природна властивість води, обумовлена наявністю в ній гумінових речовин, які вимиваються у воду з ґрунту. Гумінові речовини утворюються в ґрунті внаслідок мікробіологічного руйнування чужорідних органічних сполук і синтезу ґрунтовими мікроорганізмами нової органічної речовини, яка властива ґрунту, що називається гумусом. Гумус коричневого кольору, і тому гумінові речовини надають воді забарвлення від жовтого до коричневого. На кількість цих речовин впливають геологічні умови, водоносні горизонти, характер ґрунту, наявність боліт і торфовищ в басейнах річок тощо.

Невелика кількість гумінових речовин утворюється безпосередньо у поверхневих водоймах внаслідок мікробіологічного руйнування водоростей. Чим більше у воді гумінових речовин, тим вище фарбування води та інтенсивніше її кольоровість. Найбільший градус кольоровості (≈ 6 ГДК) відмічено у с. Дзюбівка.

Каламутність – показник, що характеризує природну властивість води, зумовлену наявністю у воді завислих речовин органічного і неорганічного походження (глина, мул, органічні колоїди, планктон тощо). Найбільші значення НОК кольоровості (≈ 4 ГДК) відмічено у с. Дзюбівка.

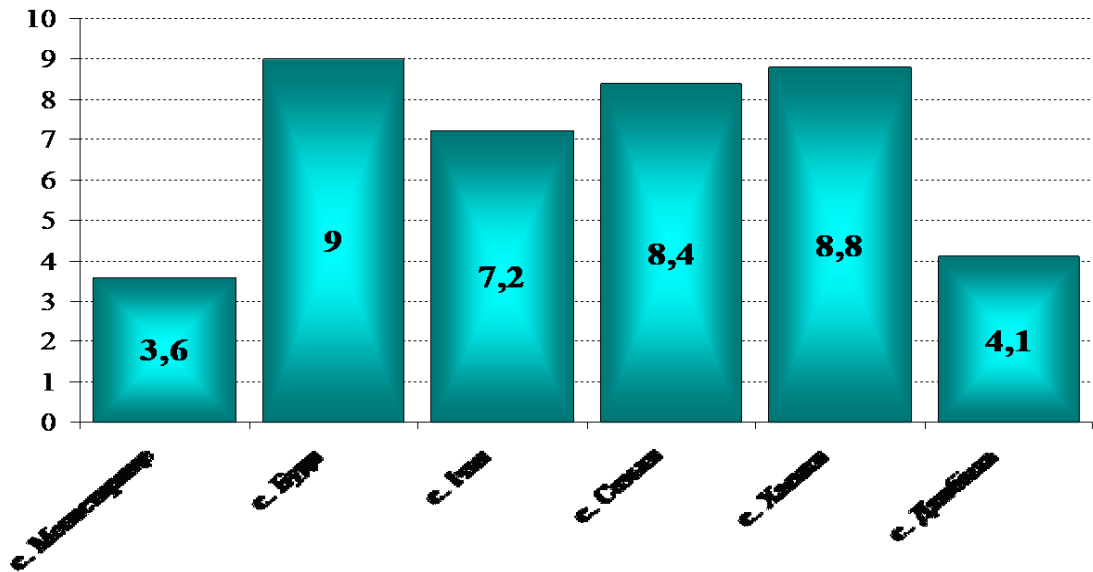
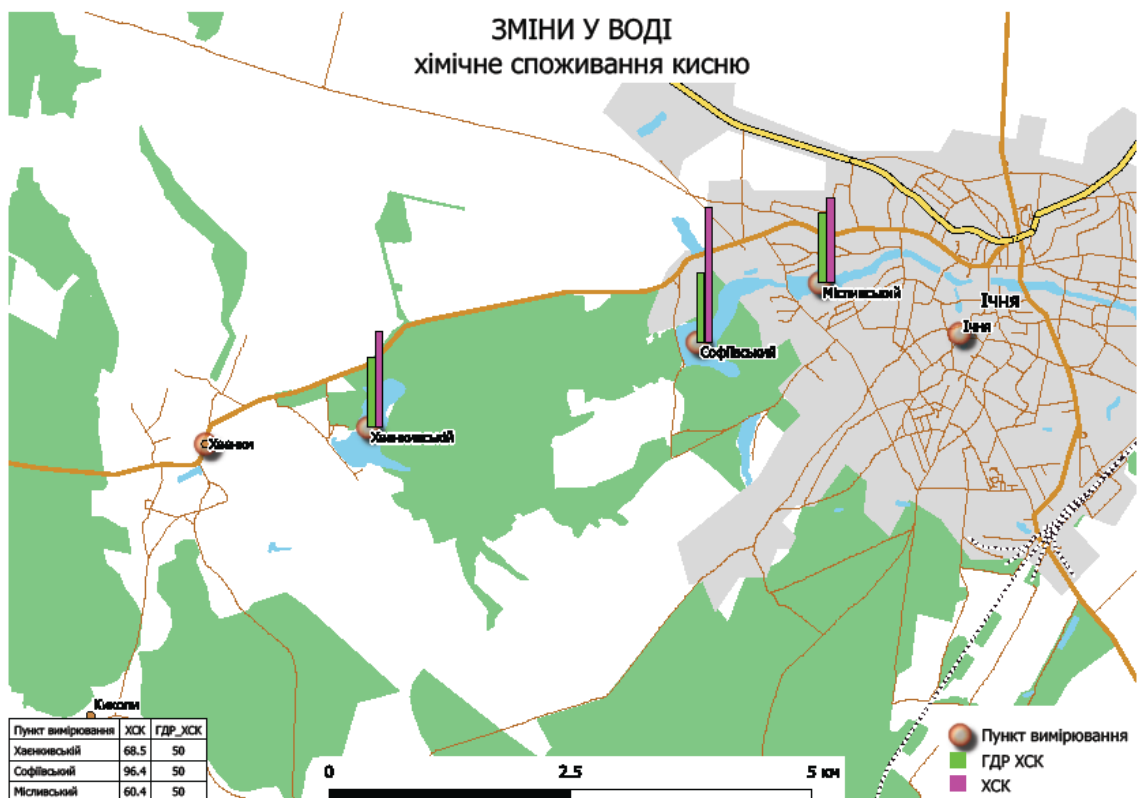

Загальні зміни у воді шахтних колодязів.

Ставки

Джерелами завислих речовин можуть бути процеси ерозії ґрунту та гірських порід, продукти метаболізму та розкладання гідробіонтів, продукти хімічних реакцій, поверхневі стоки.

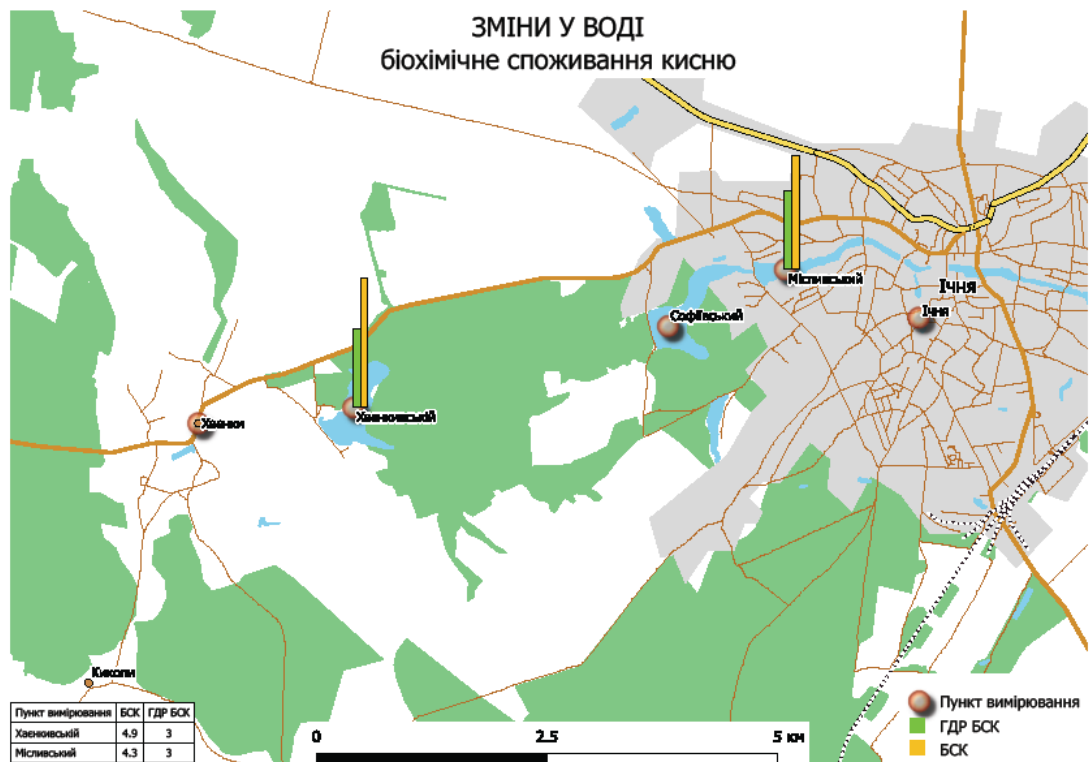
За обстеженням 7 ставків рівень завислих речовин не перевищував рівень ГДК.

Рівень зважених речовин, мг/дм³Рівень ХСК, мгО/дм³

Хімічне споживання кисню (ХСК) – кількість кисню, витраченого за певний проміжок часу на окислення речовин органічного та мінерального походження, що містяться в одиниці об'єму води. ХСК є узагальнюючим показником, який характеризує ступінь і динаміку самоочищення водойми, дозволяє судити про рівень забруднення води окисненими речовинами, але

не надає інформацію про якісний склад забруднювачів.

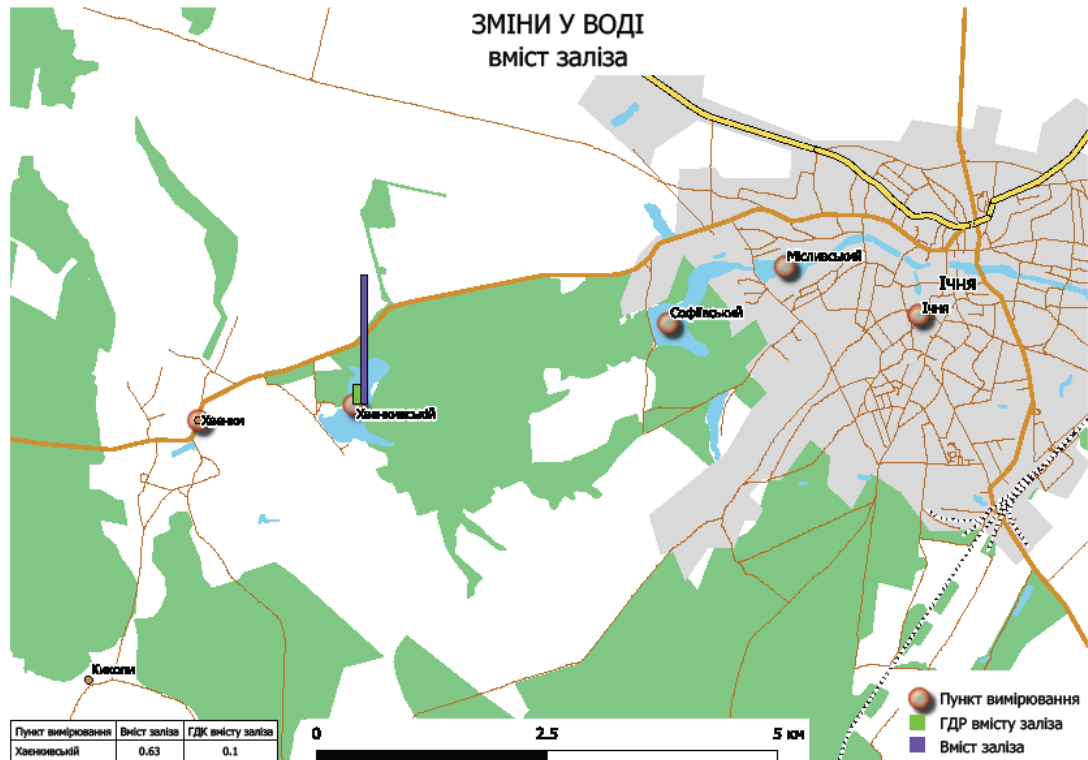
Найбільшу кількість кисню (≈ 2 ГДК) відмічено у Софіївському ставку р. Іченька.

Біохімічне споживання кисню (БСК) – це кількість кисню, що витрачається за певний проміжок часу на аеробну біодеструкцію нестійких органічних сполук, які містяться в одиниці об'єму води.

Найбільші значення показника БСК₅ відмічено в Хаєнківському та Охотницькому ставках р. Іченька.

Залізо – біологічно активний елементом, який впливає на інтенсивність розвитку фітопланктону та якісний склад мікрофлори водойми. Проте підвищена кількість даного елемента у воді негативно впливає на органолептичні показники: з'являється мутність, бурий колір, болотистий запах. Перевищення вмісту загального заліза (≈ 6 ГДК) виявлено в с. Хаєнки.

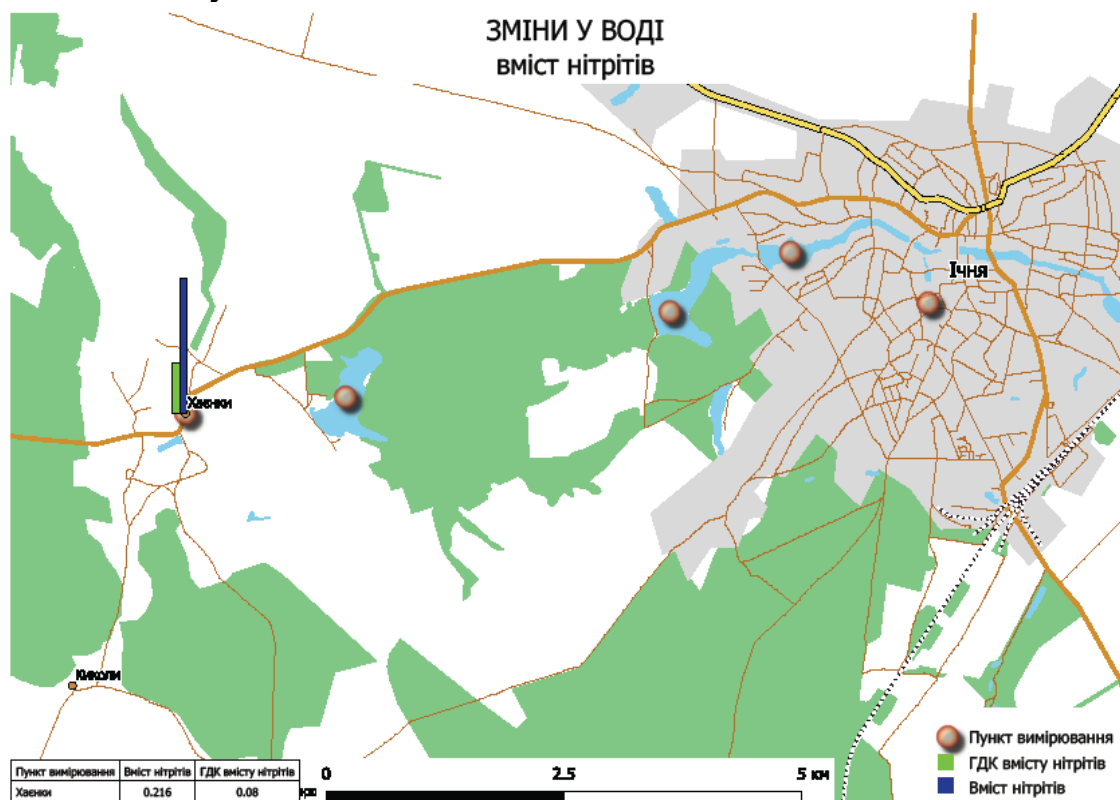
Вміст заліза загального, мг/дм³

Зниження концентрації іонів марганцю в природних водах відбувається в результаті окиснення Mn (II) до MnO₂ та інших високовалентних оксидів, що випадають в осад. Основні параметри, що визначають реакцію окислення: концентрація розчиненого кисню, величина рН і температура. Концентрація розчинених сполук марганцю знижується внаслідок утилізації їх водоростями. Перевищення вмісту мангану (II) ($\approx 1,6$ ГДК) виявлено в с. Вільшана.

Вміст мангану, мг/дм³

За співвідношенням концентрацій тих чи інших азотовмісних сполук судять про час забруднення водойми. Так, порівняно високий вміст у воді іонів амонію і низький нітритів вказує на нещодавнє забруднення. Їх співрозмірна кількість свідчить про те, що з моменту первинного забруднення пройшов певний проміжок часу. Майже повна відсутність іонів амонію при наявності нітритів і нітратів в межах норми вказує на те, що забруднення сталося досить давно і відбулися процеси самоочищення водойми. Високі концентрації азотовмісних речовин у воді зумовлюють «цвітіння» водойм, загибель риб та інших гідробіонтів, тобто кардинально порушують стан водних екосистем. Перевищення вмісту нітритів ($\approx 2,7$ ГДК) виявлено в ставку с. Хаєнки.

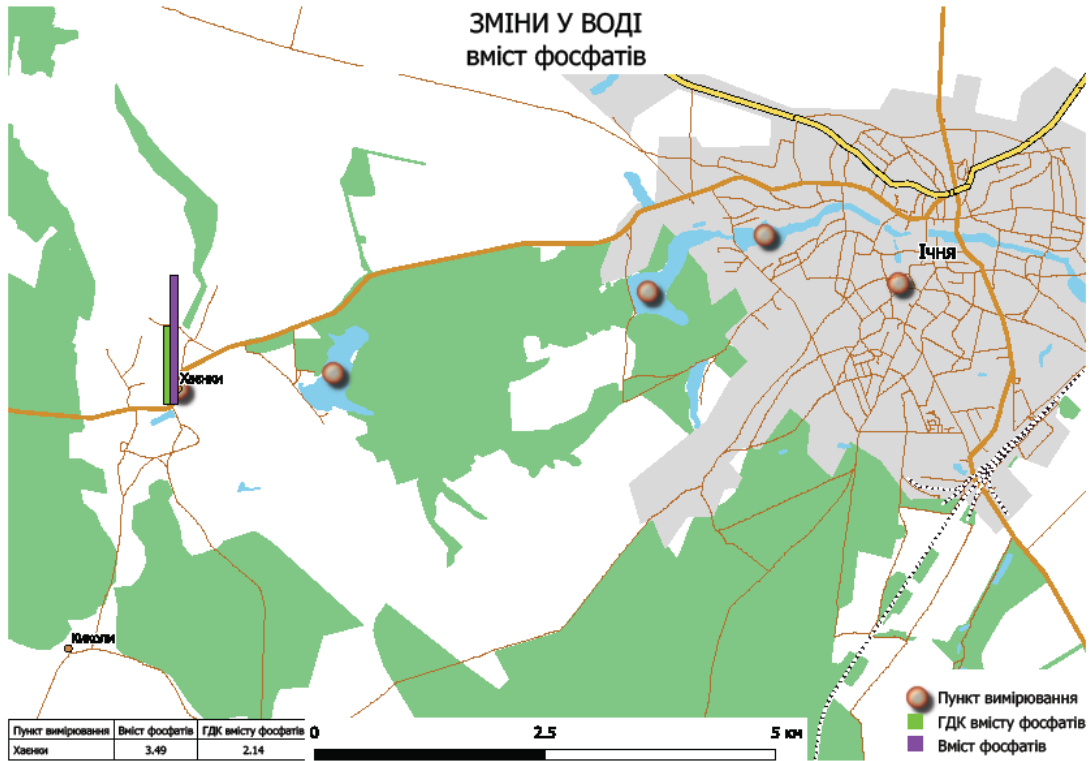

Вміст нітритів, мг/дм³

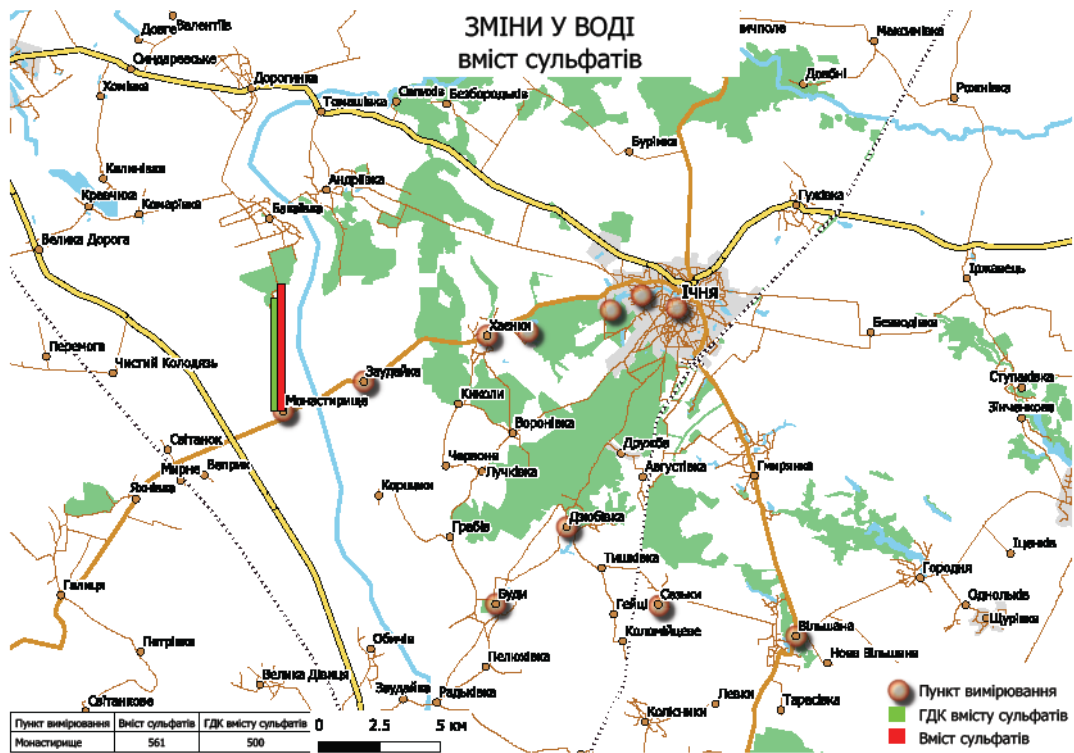
Сполуки фосфору надходять у воду в результаті природних процесів вивітрювання і розчинення гірських порід, обміну з донними відкладеннями. Більшість екологів вважає, що концентрація фосфору у воді є головним лімітуючим фактором для процесів евтрофікації. На сьогодні одним з основних джерел забруднення водойм фосфатами є миючі засоби, які надходять переважно з поливомийними водами поверхневого та комунально-побутового стоків. Дeterгенти переважно містять сполуки фосфору, які дуже повільно розкладаються в навколишньому середовищі і сприяють бурхливому росту водоростей. Перевищення вмісту фосфатів ($\approx 1,6$ ГДК) встановлено в ставку с. Хаєнки.

Появу сульфатів у воді стимулюють процеси окиснення білкових речовин. Підвищений вміст сульфатів натрію і магнію негативно впливає на травну систему риб та інших гідробіонтів, пригнічуючи вироблення

ферментів. Перевищення вмісту сульфатів ($\approx 1,2$ ГДК) встановлено в ставку с. Монастирище.

Вміст фосфатів, мг/дм³

Вміст сульфатів, мг/дм³

• Земельні ресурси та ґрунти

Земельний фонд області станом на 1 січня 2020 р. складає 3190,3 тис. га. У структурі земельного фонду найбільша частка (64,6%) припадає на сільськогосподарські угіддя (2060,4 тис. га), другою за вагомістю складовою є ліси та інші лісовкриті площі (747,8 тис. га) – 23,4%, забудовані землі (127,7 тис. га) та відкриті заболочені землі (126,3 тис. га) обіймають по 4,0%. Протягом останнього десятиріччя значних змін у структурі земельного фонду не відбувалося, однак варто відзначити, що структура земель за цільовим призначенням має довільний характер і не має достатньої економічної та екологічної обґрунтованості.

Експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агровиробничих груп. Найбільшого поширення набули дерново-підзолисті ґрунти, котрі займають 30% орних земель та лучно-чорноземні і лучні ґрунти – 38%.

Головною проблемою у сфері землекористування є те, що незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості. Це пов'язано з легким гранулометричним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю, засоленістю ґрунтів тощо. Як наслідок, вони мають нестійку структуру, низьку ємність вбирання, невисоку буферність, малу насиченість ґрунтовими колоїдами, що призводить до погіршення водного, повітряного та поживного режимів ґрунту.

Така ситуація вимагає проведення регулярних заходів, спрямованих на усунення та попередження деградації земель:

- родючість ґрунту, як безцінний вичерпний важкопоновлювальний ресурс, потребує систематичного поповнення використаних речовин. Одним з найефективніших ресурсних засобів підтримання родючості ґрунтів на оптимальному рівні є застосування органічних та мінеральних добрив. Однак необхідно уважно стежити за балансом поживних речовин, процесами їхнього перетворення, щоб не зашкодити природному середовищу, не забруднити його й найбільш економно витратити ресурси, відповідно до планового врожаю;

- проведення сівозмін та посів сидеральних культур;

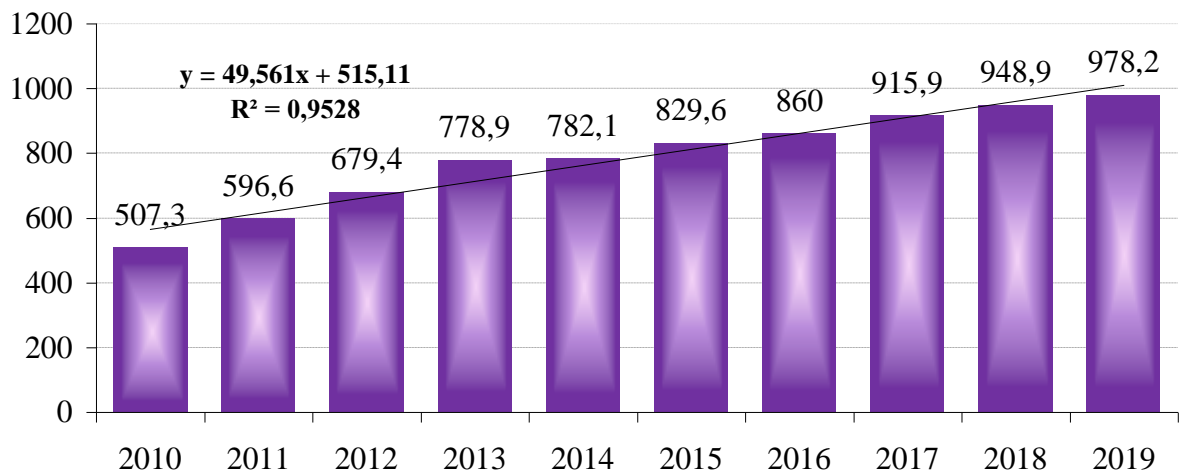
- раціоналізація структури сільськогосподарських земель (оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ) та зниження рівня інтенсифікації ведення агропромисловості;

- для малопродуктивних і деградованих ґрунтів доцільно проводити консервацію та рекультивацію земель.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти у Чернігівській області є наслідки діяльності сільського господарства, промисловості, енергетики, транспорту та оборонної діяльності.

Вплив сільського господарства на природний комплекс починається зі знищення на великих площах спільноти природної рослинності й заміни її культурними видами. Крім того, істотних змін зазнає ґрунт: у природних

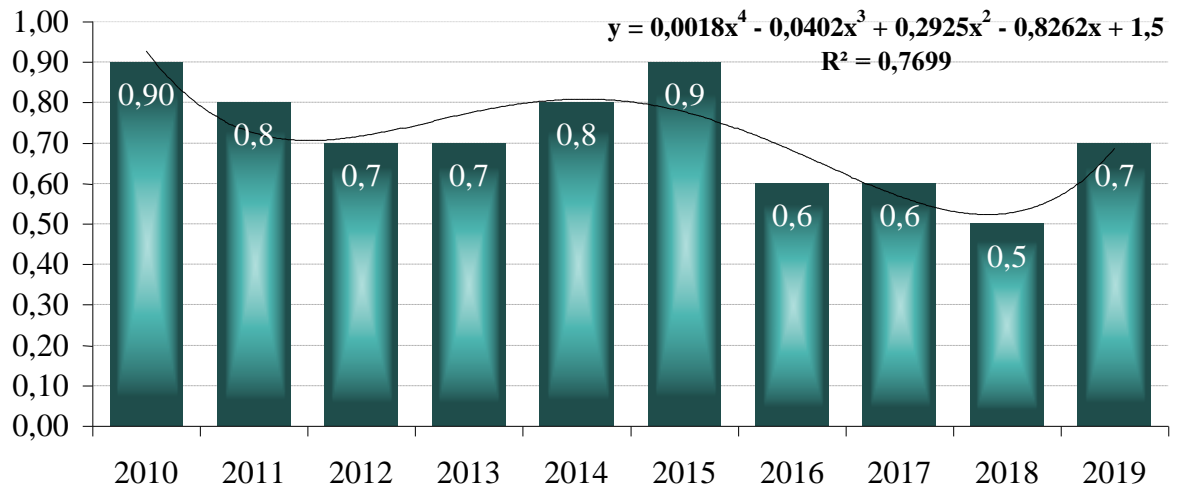
умовах ґрунтова родючість постійно підтримується тим, що взяті рослинами речовини знову повертаються в ґрунт із рослинним опадом, а у землеробських комплексах основна частина елементів ґрунту вилучається разом із урожаєм, що особливо типово для однорічних культур. Схожа ситуація повторюється щороку, тому існує ймовірність того, що через кілька десятків років запас основних елементів ґрунту буде вичерпано. Для заповнення вилучених речовин в ґрунти вносять в основному мінеральні добрива.

Динаміка площі сільськогосподарських культур, що удобрена мінеральними добривами у Чернігівській області, тис. га

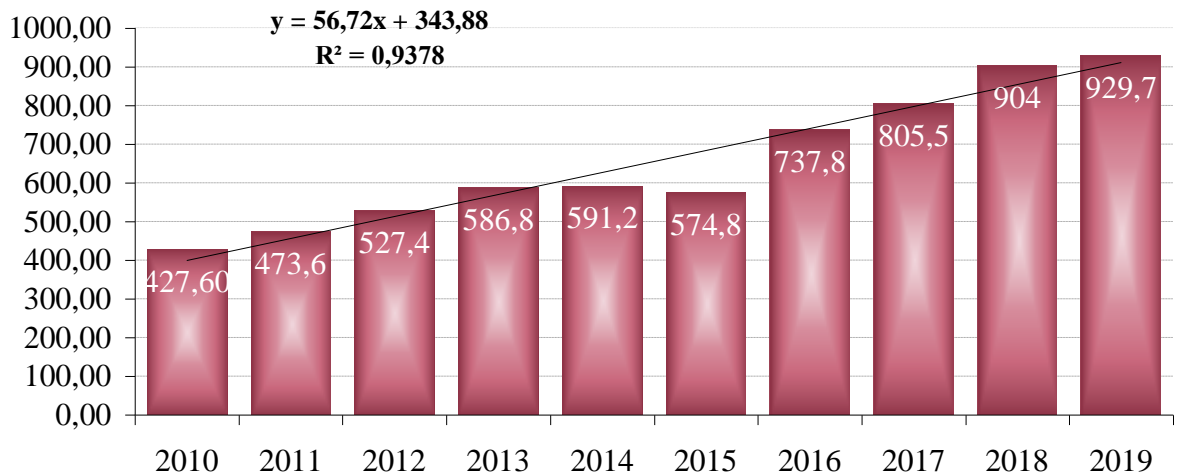
Це має як позитивні наслідки – поповнення запасів поживних речовин у ґрунті, так і негативні – забруднення ґрунту, води й повітря. В області сформувалася тенденція до підвищення як площ, удобрених мінеральними добривами, так і до концентрації їх внесення, що значно перевищує загальнонаціональні показники. При цьому потенціал використання органічних добрив повністю не використовується, натомість сформувалася тенденція до зменшення їх використання.

. Динаміка обсягів внесення органічних добрив на один гектар посівної площі сільськогосподарських культур у Чернігівській області, (т/га)

Крім мінеральних добрив, у ґрунт вносяться різні хімічні речовини для боротьби з комахами (інсектициди), бур'янами (пестициди), для підготовки рослин до збирання. Більшість цих речовин дуже токсичні, не мають аналогів серед природних сполук, дуже повільно розкладаються мікроорганізмами, тому наслідки їх застосування важко передбачити. Прирошення площ їх використання вдвічі за останні десять років вказує на сформовану загрозливо-негативну тенденцію.

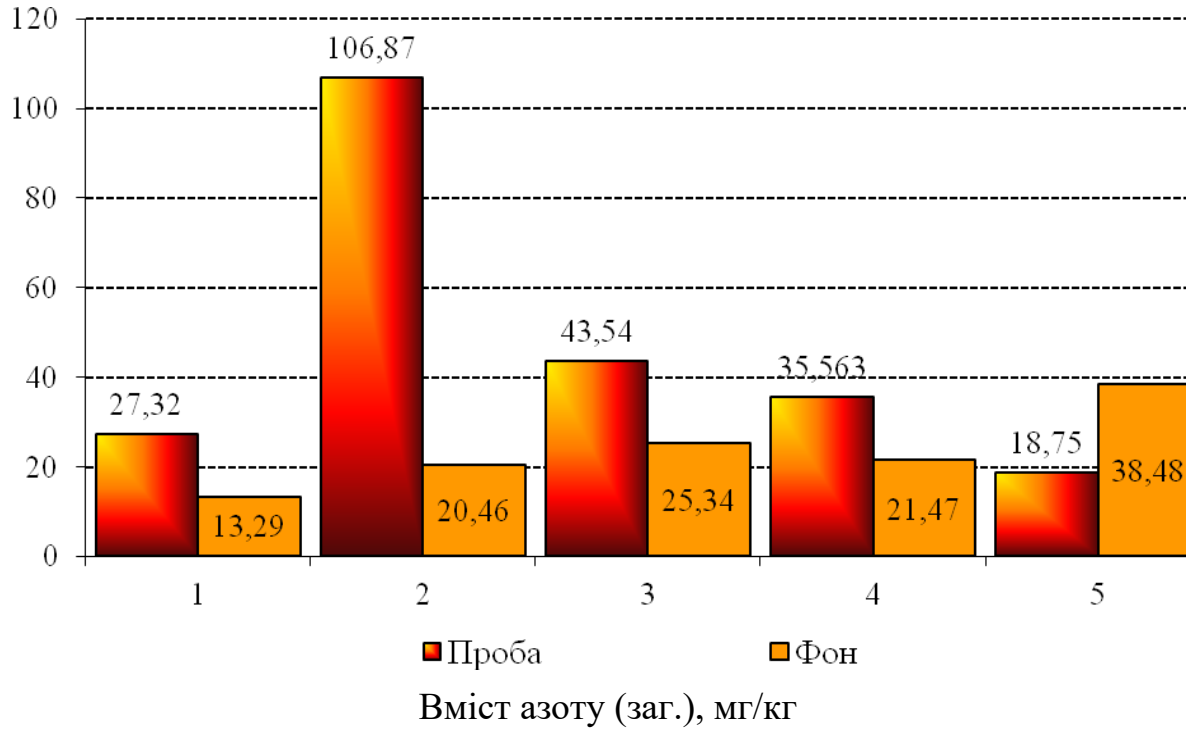
Динаміка площі, на якій застосовувалися пестициди, тис. га

НСТХ – вибухи на складах з боєприпасами у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу мала значний вплив на стан елементів довкілля прилеглих територій, в тому числі стану на зміни в ґрунтах.

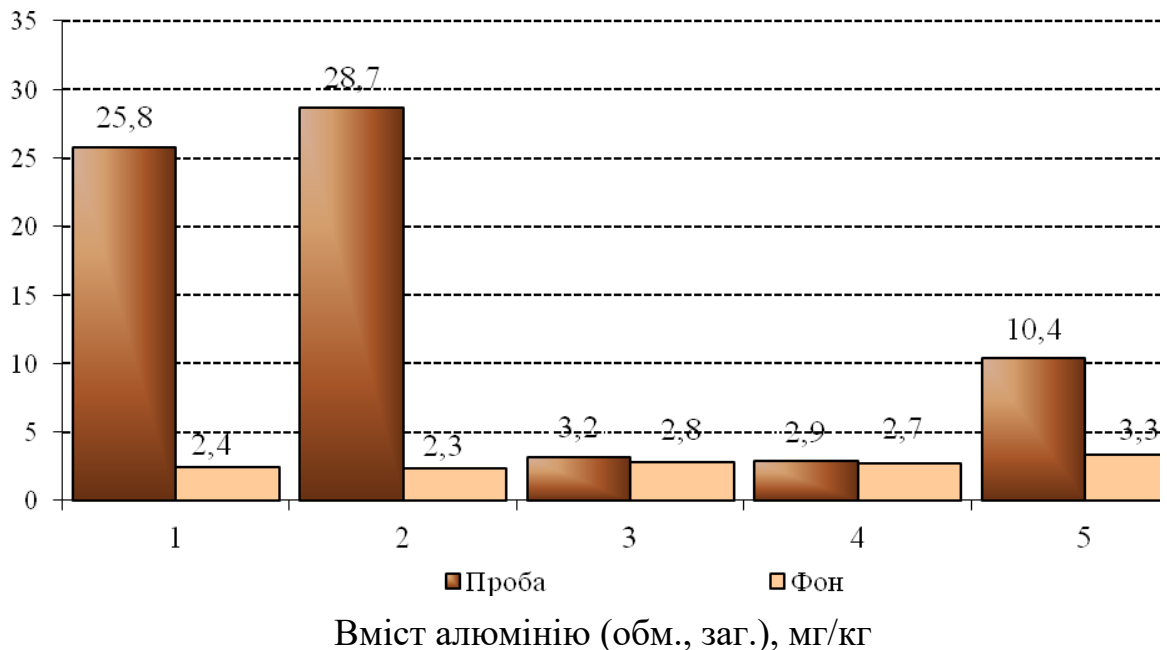
Державною екологічною інспекцією у Чернігівській області, на час

вибухів, було проведено відбір проб ґрунтів та вимірювання показників їх складу та властивостей (вміст азоту (заг.), алюмінію (обмін.), хлоридів (водна витяжка), заліза (заг.), міді та свинцю (рух. форми), сульфатів (перерах. на S) на території Ічнянського національного природного парку та Жадівського лісництва державного підприємства «Прилуцьке лісове господарство».

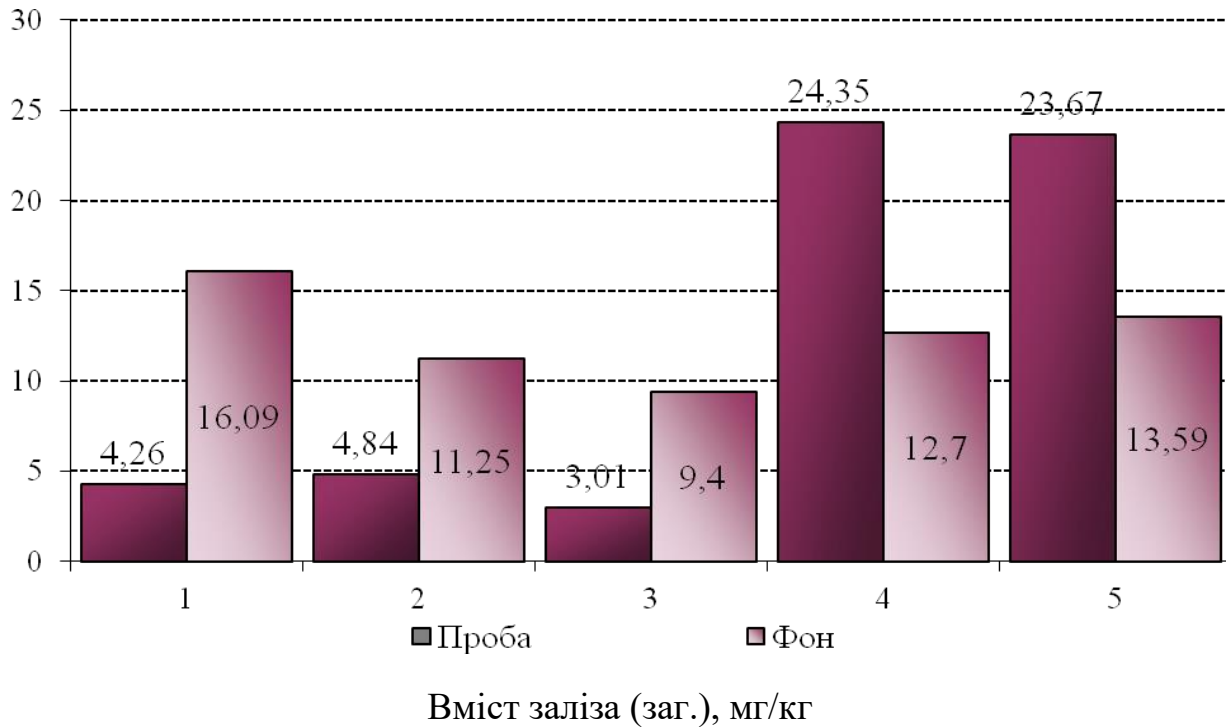
У результаті дослідження було встановлено, що у ґрунті окремі показники суттєво перевищували фонові концентрації, наприклад, за вмістом азоту, алюмінію, залізу, хлоридів та сульфатів.

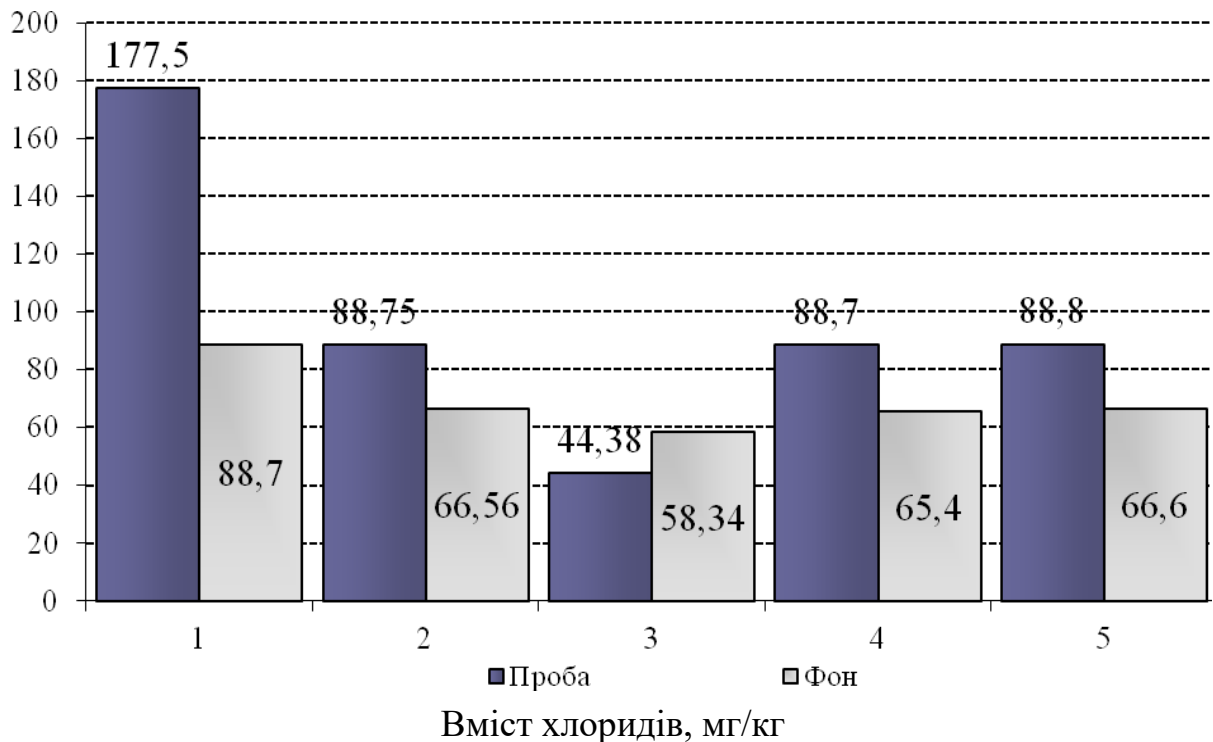
Встановлено перевищення по загальному азоту на чотирьох досліджуваних ділянках з п'яти, при цьому найбільше перевищення фонові концентрації, у п'ять разів.

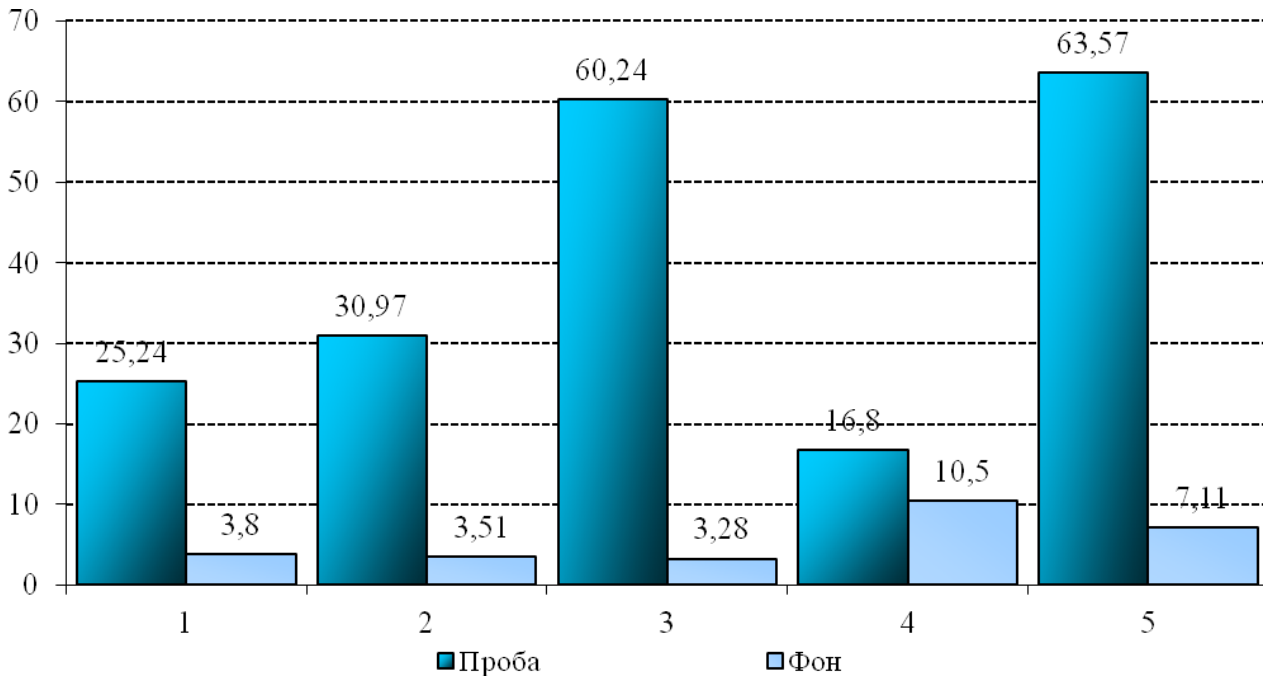
Перевищення по обмінному алюмінію встановлено на всіх досліджуваних ділянках: максимальний вміст – 11 та 13-кратне перевищення фону відповідно.

Перевищення по загальному залізу встановлено на двох досліджуваних ділянках, на яких виявлено перевищення фонові концентрації у два рази.

Перевищення по вмісту хлоридів встановлено на чотирьох досліджуваних ділянках, максимальне перевищення фонові концентрації у 2 рази.

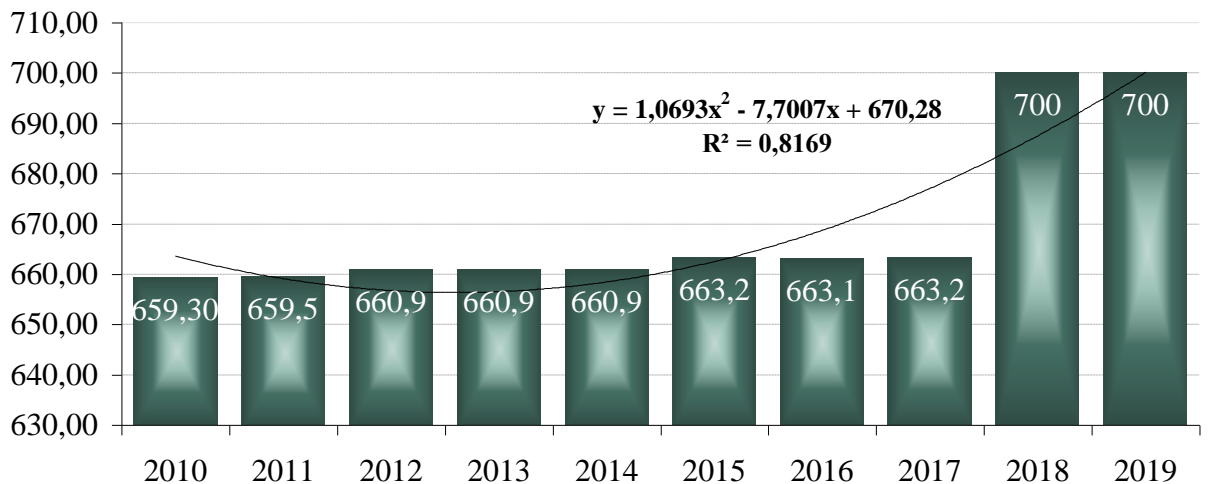
Вміст сульфатів, мг/кг

По вмісту сульфатів на всіх досліджуваних ділянках виявлено перевищення фону, максимальне – у 18 та 9 разів відповідно.

Державною установою «Чернігівський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» також було проведено відбір проб ґрунту з території 19 населених пунктів Ічнянського району. Їх дослідили на вміст таких важких металів, як: свинець, нікель, мідь та цинк. Також Ніжинським МВ, Прилуцьким МВ та Борзнянським МРВ проведено дослідження на вміст амонію (обмін.), нітратів, сірки, хлоридів, сульфатів та виміряно рН та вологість. За всіма зазначеними показниками перевищення ГДК не виявлено.

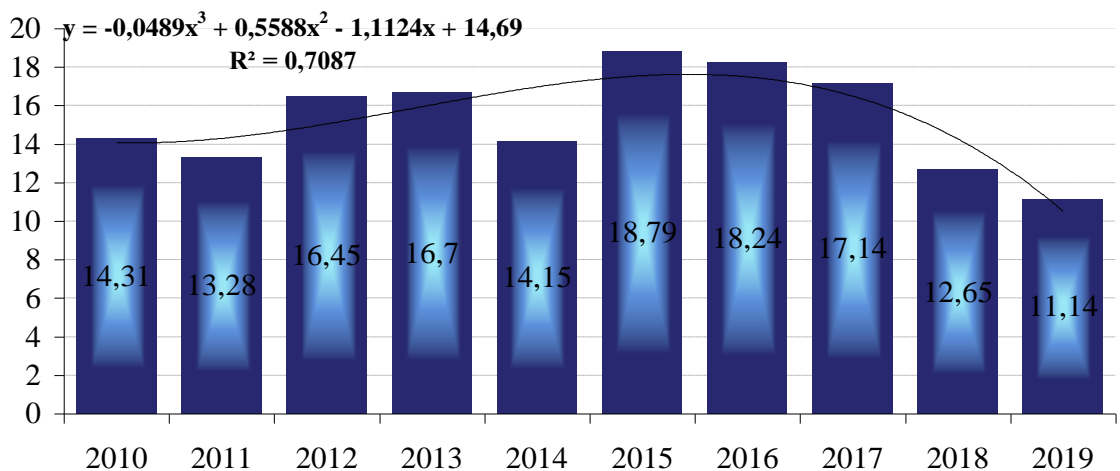
- **Лісові ресурси**

За останні десять років у Чернігівській області зміни у розмірах їх площі носили зростаючий характер.

Динаміка площі лісів у Чернігівській області, тис. га

Комплексно оцінити відповідність заходів із лісовідновлення та лісорозведення дозволяє коефіцієнт відтворення лісів (співвідношення відновлених лісів до площі суцільних зрубів), рівень та динаміка котрого в межах Чернігівської області вказують на погіршення характеристик лісокористування у разі збереження виявленого тренду.

Динаміка коефіцієнта відтворення лісів у Чернігівській області, %

НСТУ, що відбулася у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу, також вплинула на стан елементів довкілля прилеглих територій, в тому числі стану лісових масивів.

За результатами обстеження лісових масивів Ічнянського національного природного парку встановлено, що загальна площа, яка потрапила у зону враження, становить 3999,5 га. Було виявлено пошкодження 1783 дерев у лісових насадженнях, з них 799 на території парку загальною площею 541 га, та 984 дерева на площі 36,5 га в епіцентрі вибухів. Загибелі об'єктів тваринного світу не виявлено. За розрахунками

сума завданої шкоди становила 1862,7 тис. грн. Обсяги ушкоджень на території Жадівського лісництва становлять за підрахунками 2731,135 тис. грн.

• Флора, фауна та природно-заповідний фонд

Збереження біологічного різноманіття є одним з пріоритетів у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони природи, невід'ємною складовою збалансованого економічного й соціального розвитку нашого регіону. Географічне положення, орографічні та кліматичні особливості області зумовили формування на її території різноманітної рослинності, яка закономірно змінюється з півночі на південь.

Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття Чернігівської області, є значний ступінь господарського освоєння її території. Сучасна структура земельного фонду Чернігівщини свідчить про надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми, яке призвело до їх зміни та скорочення площ.

До інших видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екологічної мережі, біологічне та ландшафтне різноманіття в Чернігівській області, відноситься забруднення довкілля атмосферними викидами.

Забруднення довкілля призводить до включення забруднюючих речовин до біохімічних ланцюгів рослин і тварин та їх хронічної інтоксикації.

Серед дикої природи області зустрічаються багато видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), зокрема ссавці: видра річкова, норка європейська, рись, горностай; птахи: лелека чорний, лунь польовий, лунь степовий, зміїд, орел-карлик, підорлик малий, орлан-білохвіст, журавель сірий, поручайник; риби: стерлядь, марена дніпровська, ялець звичайний, карась звичайний, йорж носар.

Чернігівщину населяє близько 425 видів хребетних тварин, серед яких понад 65 видів ссавців, близько 290 видів птахів, більше 45 видів риб. З них до Червоної книги України занесено 161 вид, до списку міжнародного союзу охорони природи – 29 видів, до Європейського червоного списку – 52 види, до списку видів Бернської конвенції – 390 видів, Боннської конвенції – 30 видів. З 290 видів птахів 194 гніздяться на території області, 50 є осілими, 207 мають статус пролітних, у групу залітних або випадково залітних входить 41, зимуючих – 51.

Основні фактори, що несуть загрозу для рослинності області, – випалювання сухої рослинності у весняно-осінній період, що призводить до виникнення пожеж у лісах; всихання лісових культур; самовільні рубки.

Існує потреба збільшення лісгосподарськими підприємствами площ лісорозведення за рахунок нових прийнятих земель.

Серед основних проблем охорони і використання дикої фауни слід відмітити браконьєрство. Для оптимізації використання об'єктів тваринного

світу необхідно посилити роботу лісової охорони, егерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства, забезпечити надійну охорону тваринного світу.

Станом на 01.01.2021 природно-заповідний фонд Чернігівщини нараховує 675 об'єктів загальною площею 262 654,8853 га, що становить 7,87 % площі області. Природно-заповідний фонд складають 8 категорій об'єктів: 2 національні природні парки, 3 регіональні ландшафтні парки, 457 заказники (12 загальнодержавного значення), 139 пам'яток природи (7 загальнодержавного значення), 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (1 загальнодержавного значення), 52 заповідні урочища, 2 дендрологічні парки, Менський зоопарк.

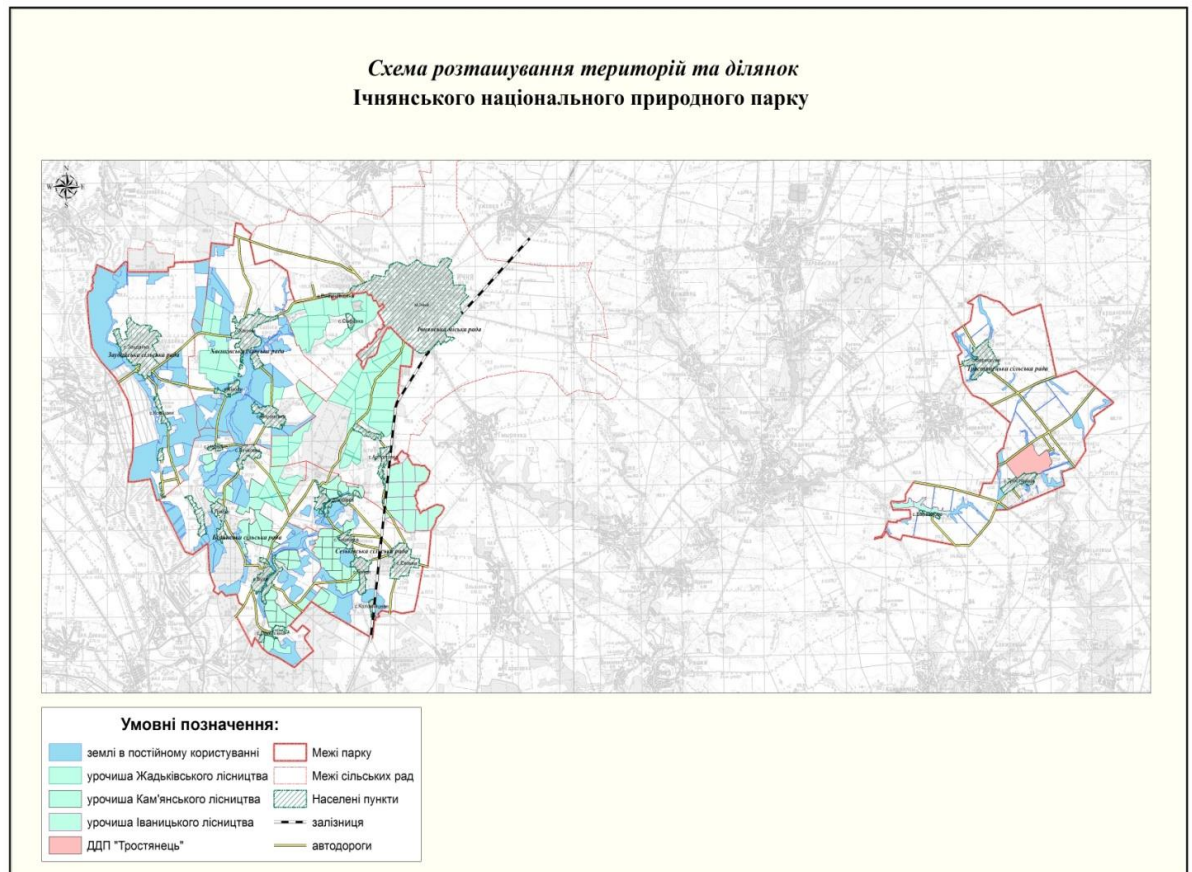
Природно-заповідний фонд характеризується значною кількістю об'єктів невеликої площі (більше половини об'єктів мають площу до 100 га), переважна більшість з яких гідрологічні.

В останні роки спостерігається тенденція до зростання площ природно-заповідного фонду Чернігівської області. Однак варто відзначити, що більшість меж територій та об'єктів ПЗФ не встановлені та не винесені в натуру. При встановленні меж об'єктів ПЗФ спостерігається відмова деяких власників та користувачів земельних ділянок погоджувати проекти землеустрою з організації та встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду, що ускладнює та затягує процедуру встановлення меж заповідних об'єктів.

До природно-заповідного фонду Ічнянської громади відноситься Ічнянський національний природний парк, який розташований на землях Ічнянської громади, був створений відповідно до Указу Президента України від 21 квітня 2004 року №464.

Парк створено з метою збереження, відтворення і раціонального використання типових і унікальних лісостепових природно-ландшафтних та історико-культурних комплексів у верхів'ї р. Удай.

Загальна площа парку становить 9665,8 га (рис. 14), в тому числі 4686,1 га земель, що надані парку в постійне користування, та 4979,7 га земель, включених до його складу без вилучення у землекористувачів (дендрологічний парк загальнодержавного значення «Тростянець», 204,7 га та Прилуцьке державне лісогосподарське підприємство 4775,0 га).

Схема розташування територій та ділянок ІНПП

Парк розташований на північному заході Лівобережно-Дніпровської лісостепової провінції в басейні річки Удай. За своїм природним потенціалом територія парку не має альтернативи в північному районі Лівобережного лісостепу і характеризується великою екологічною цінністю.

По території парку протікають дві річки: Удай та Іченька.

Річка Удай є правою притокою р. Сули. Її довжина становить 327 км, площа басейну – 7030 кв. км. Удай бере початок поблизу с. Рожнівка Ічнянського району і протікає Придніпровською низовиною, заплава її заболочена, на окремих ділянках осушена. Живлення річки мішане, з переважанням снігового. Основними притоками є річки Перевід, Іченька, Смош та Лисогір.

Іченька – ліва притока р. Удай. Її довжина – 28 км, площа басейну – 167 кв. км. Живлення річки мішане. На річці створені штучні водойми (ставки), її заплава заболочена, а плесо можна побачити лише подекуди на невеликих відкритих ділянках.

У рослинному покриві близько 60% складають лісові комплекси, що фрагментарно поширені по всій території парку і займають близько 16% його загальної площі. За складом порід переважають дубово-соснові, дубові та грабово-дубові ліси. На території парку має місце біологічний феномен співдомінування дуба, граба, клена та липи. Така комбінація порід в інших регіонах України не зустрічається. Рідкісною асоціацією дубово-грабових лісів є дубово-грабовий ліс барвінковий.

Особливістю території Ічнянського національного природного парку є те, що співдомінування граба і липи тут створює дуже цікаві у ботаніко-географічному відношенні рослинні угруповання із специфічним флористичним складом.

Рослинний світ Ічнянського національного природного парку вражає своїм видовим багатством і є визначальною складовою неповторних мальовничих ландшафтів. Окрасою території є гарноквітучі та декоративні види рослин. Велике наукове значення складають види, занесені до Червоної книги України: пальчатокорінники м'ясочервоний та травневий, коручка морозниковидна, лілія лісова, плаун річний тощо, а також регіонально-рідкісні види. Великої уваги заслуговують види лікарських рослин, що зростають на території парку.

На території парку виявлено та закартовано 26 рідкісних видів судинних рослин (Пальчатокорінник м'ясочервоний, Пальчатокорінник травневий, Коручка чемерниковидна, к. широколиста, Підсніжник білосніжний, Лілія лісова, Плаун річний, п. колючий, Пухирник малий, Анемона лісова, Щитник австрійський, Яловець звичайний, Грушанка мала, Проліска дволиста, Очиток шестирядний, Дзвоники оленячі, Золототисячник звичайний, Зимолюбка зонтична, Ряст проміжний, Наперстянка великоцвіта, Хвоц зимуючий, Латаття біле, Первоцвіт весняний, Молодило руське, Валеріана висока, Чемериця чорна).

Розміщення видів на території парку нерівномірне. Найбільша кількість насаджень рідкісних видів на території національного парку виявлена у дубових та дубово-грабових лісах.

На території Ічнянського національного природного парку зосереджено рослини, занесені до Червоної книги України.

Різноманітність грибів та грибоподібних організмів ІНПП порівняно з деякими іншими територіями Лівобережжя досліджена досить непогано. Усього у парку зареєстровано 26 видів міксоміцетів з 16 родів, 7 родин та 4 порядків.

Річки Удай та Іченька утворюють своєрідні водно-болотні ландшафти. Тихі плеса численних ставків та озер – це унікальні куточки збережені у природному стані.

Природоохоронна, наукова, пізнавальна і естетична цінність території парку значною мірою обумовлена і його тваринним світом. Із рідкісних, занесених до Червоної книги видів, тут мешкають горностай, борсук, видра річкова, представником Європейського червоного списку є вовк.

Територія парку має значні ресурси для розвитку рекреаційної діяльності. Кліматичні умови та чарівна природа сприяють формуванню належних умов для здійснення пішохідного туризму, пізнавальних прогулянок, екскурсій, лижних прогулянок, катання на човнах, збирання грибів та ягід, рибної ловлі, спортивного мисливства.

До складу території Ічнянського національного природного парку входить Тростянецький дендрологічний парк загальнодержавного значення – один з найвидатніших у Європі за своєю художньою цінністю та найбільший

в Україні за площею. Дендропарк «Тростянець» – один із важливих дендрологічних центрів України, визначна база для наукової роботи з паркознавства, дендрології, насінництва. Це справжній музей природи. На його території представлені близько 1700 деревних та чагарникових порід і їх різновидів, 250 сортів декоративних квіткових рослин. За чисельністю садово-декоративних форм хвойних дерев, а їх тут більше ніж 100, парк займає перше місце в Україні.

Перелік об'єктів природно-заповідного фонду, що знаходяться на землях Ічнянської ОТГ:

Назва об'єкту природно-заповідного фонду	Тип	площа, га	Назва підприємства, організації, установи - землекористувача (землевласника), у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ
Ічнянський	національний природний парк	9665,80	адміністрація парку
Дорогинський	гідрологічний заказник	1880,00	Бакаївська с/р (557 га), Андріївська с/р (304 га), Дорогинська с/р (618 га), Припутнівська с/р (316 га), Бурімська с/р (85 га)
Волик	ландшафтний заказник	425,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Урочище Кути	ландшафтний заказник	450,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Бойковщина	лісовий заказник	74,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Городище	лісовий заказник	129,00	Ладанське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Діброва-2	лісовий заказник	154,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Кути	лісовий заказник	649,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Луги	лісовий заказник	237,00	Кам'янське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Софіївка-Романівщина	лісовий заказник	603,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Великий ліс	ботанічний заказник	104,00	Ічнянське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Броди	гідрологічний заказник	66,00	Монастирищенська с/р
Гнилий яр	гідрологічний заказник	95,00	Городнянська с/р
Діброва	гідрологічний заказник	9,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Жевак	гідрологічний заказник	314,00	Бакаївська с/р, Монастирищенська с/р
Ічнянський	гідрологічний заказник	90,00	Ічнянське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"

Князьки	гідрологічний заказник	65,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Конівщинське	гідрологічний заказник	196,00	Щурівська с/р
Мокре	гідрологічний заказник	28,00	Ічнянське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Іржавецькі багаторічні меморіальні насадження	ботанічна пам'ятка природи	0,20	Іржавецька с/р
Багатовіковий дуб	ботанічна пам'ятка природи	0,01	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
Софіївка	заповідне урочище	25,00	Жадківське ліс-во ДП "Прилуцький лісгосп"
		15259,01	

Не дивлячись на те, що питома вага території природно-заповідного фонду в межах Ічнянської громади більше за нормативну, у 2021 році планується розширення Ічнянського національного природного парку, в тому числі за рахунок приєднання земель Ічнянського району загальною площею 4398,4 га. На даний час розроблено наукове обґрунтування розширення Ічнянського національного природного парку в межах Ічнянського району.

• Відходи

Серед низки екологічних проблем, що мають місце в області, особливо гостро стоїть проблема поводження з відходами, які є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища та негативно впливають на всі його компоненти. Ситуація ускладнюється й тим, що зберігається значний розрив між обсягами накопичених відходів і обсягами їх знешкодження та використання.

Враховуючи природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів, що утворюються в області, займають тверді побутові відходи та виробничі відходи IV класу небезпеки, які, в основному, видаляються на полігони, сміттєзвалища, накопичувачі тощо.

Напрямки поводження з відходами:

- на полігонах та сміттєзвалищах видаляється за рік близько 300 тис. т відходів (за даними статзвітності);
- на підприємствах утворюється близько 0,8 тис. т промислових токсичних відходів I-III класів небезпеки, з них частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження на відповідних потужностях за межі області, незначна кількість розміщується на власних об'єктах видалення (підрозділи ПАТ «Укрнафта»).

Значний негативний вплив на об'єкти довкілля Чернігівщини здійснюють: промислові токсичні відходи, відходи, які утворилися в результаті реформування аграрного сектору економіки – непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин, накопичені

обсяги золи КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова» та тверді побутові відходи.

В області практично вирішена проблема поводження з промисловими відходами I-III класів небезпеки. Вжиття організаційних та адміністративних заходів дало змогу виключити їх розміщення в навколишньому природному середовищі – частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження на відповідних потужностях за межі області.

Інформація щодо обсягів накопичення небезпечних відходів I-III класів небезпеки станом на 01.01.2020 представлена нижче.

**Обсяги накопичення відходів на території Чернігівської області
(станом на 01.01.2020 р.)**

Показник	Одиниця виміру	Кількість	Примітка
Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням небезпечних відходів	од.	213	<i>Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням відходів I-III класів небезпеки</i>
Накопичено відходів	т	1862,6	
у тому числі:			
відходи 1 класу небезпеки	т	–	
відходи 2 класу небезпеки	т	–	
відходи 3 класу небезпеки	т	1862,6	

Тверді побутові відходи (далі - ТПВ), що утворюються в регіоні, складаються на полігонах та сміттєзвалищах. Станом на 01.01.2020 в обласний реєстр місць видалення відходів внесено 9 полігонів та 491 сміттєзвалище. Вказані об'єкти займають площу 586,3046 га.

Слід зазначити, що система обліку твердих побутових відходів не відтворює реальної картини щодо фактичної кількості утворення відходів. Метрологічний облік відходів (зважування) забезпечується лише в м. Ніжин. Облік відходів, які потрапляють на інші полігони ТПВ, проводиться візуально лише в одиницях об'єму, що в перерахунку на одиниці маси не відтворює реальну картину обсягів відходів, які розміщуються на об'єктах. На багатьох сміттєзвалищах сільських територіальних громад облік взагалі не ведеться. Тому наявні дані щодо обліку відходів на полігонах ТПВ та сміттєзвалищах мають індикативний характер і не відтворюють реальну картину утворення та накопичення відходів.

Інформація про стан полігонів та звалищ твердих побутових відходів, які внесені до обласного реєстру місць видалення відходів

Назва міста, району	Кількість полігонів та звалищ	Площа, зайнята полігонами та звалищами, га
м. Ніжин	1	15,0
м. Прилуки	1	12,5656
м. Чернігів	1	23,8042
м. Н-Сіверський	1	5,0

Бахмацький	14	22,62
Бобровицький	26	38,2
Борзнянський	38	45,25
Варвинський	11	3,57
Городнянський	61	68,12
Ічнянський	38	45,74
Козелецький	3	21,1454
Коропський	27	24,345
Корюківський	22	30,0
Куликівський	5	5,2
Менський	4	13,6081
Ніжинський	12	10,85
Новгород - Сіверський	26	23,51
Носівський	11	11,52
Прилуцький	26	21,0
Ріпкинський	30	41,2
Семенівський	13	15,2
Сновський	35	20,08
Сосницький	22	17,8
Срібнянський	3	3,4783
Талалаївський	13	10,098
Чернігівський	56	37,4
Разом:	500	586,3046

Проблеми у сфері поводження з твердими побутовими відходами на території області дійсно досягли свого найвищого рівня загострення. Стан місць видалення твердих побутових відходів становить реальну небезпеку для довкілля та населення, що проживає на прилеглих територіях. На більшості їх відсутні спеціальні природоохоронні споруди та системи екологічного моніторингу, не визначені технологічні карти, накопичення сміття проводиться безсистемно, ущільнення та присипка ґрунтом здійснюється не своєчасно або взагалі не проводиться, не ведеться облік відходів, не відновлюється або відсутнє обвалування, прилегла територія засмічена відходами.

Через відсутність на Чернігівщині сміттепереробних та сортувальних комплексів, на полігони та сміттєзвалища потрапляє значна частина відходів, які мають ресурсну цінність і підлягають переробці та утилізації. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням.

В області існує нагальна проблема з впровадження інноваційних технологій у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема для вирішення проблем поводження з твердими побутовими відходами.

Питання будівництва сміттепереробних комплексів (хоча б для економічно розвинутих територій) є досить актуальним для регіону, і його вирішення в певній мірі дало б вагомий поштовх для зменшення навантаження на довкілля та підвищення економічного потенціалу відповідних територій.

На території Ічнянської громади збір та вивіз твердих побутових відходів здійснює комунальне підприємство «Ічнянське ВУЖКГ».

Полігон твердих побутових відходів почав своє функціонування з травня 2005 року. Загальна площа полігону 2,5 га розрахована на 75 тис. м³, станом на 01.01.2020 року з початку його функціонування вивезено 12235,2 тон ТПВ. За 9 місяців 2020 року обсяги ТПВ та їх компоненти, які були вивезені становило 929 тон.

Збір та вивіз ТПВ здійснюється за двома напрямками: безконтейнерний графік – 1 раз на тиждень, контейнерний – по мірі заповнення.

Полігон твердих побутових відходів у м. Ічня та 27 сміттєзвалищ на території населених пунктів громади працюють на накопичення та ущільнення ТПВ. Ущільнення здійснюється бульдозером. У майбутньому планується розширення діючого полігону шляхом введення в експлуатацію II черги.

Загрозу забруднення природних об'єктів небезпечними речовинами, у першу чергу підземних водоносних горизонтів та поверхневих водойм, продовжують створювати накопичені непридатні й заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР).

Відповідно до проведеної уточненої інвентаризації місць накопичення ХЗЗР, станом на 01.01.2020 на території Ічнянської громади обліковується 23,7 т непридатних до використання ХЗЗР:

- Івангородський старостинський округ, 0,5км від с.Івангород – 4.0 т.;
- Іржавецький старостинський округ, 0,7км від с.Іржавець – 4.2 т.;
- Заудайський старостинський округ, 0,8км від с.Заудайка – 2.2 т.;
- Щурівський старостинський округ, 0,6км від с.Щурівка – 2.0 т.;
- Хаєнківський старостинський округ, 0,45км від с.Хаєнки – 1.3 т.;
- Припутнівський старостинський округ, 1,5км від с.Припутні – 1.2 т.;
- Більмачівський старостинський округ, 1км від с.Більмачівка – 8.8 т.

Стан складських приміщень є незадовільним, що створює загрозу забруднення ґрунтів і підземних водоносних горизонтів та виникнення надзвичайних ситуацій.

• **Здоров'я населення**

Посилення забруднення довкілля призводить до зростання захворюваності з цілого ряду хвороб. Загальна тенденція уперше зареєстрованих випадків захворювання населення Чернігівської області носить мінливий характер і може бути описана поліноміальною регресійною моделлю третього ступеня: періодичні спади чергуються з нарощенням рівня захворюваності.

За показниками скидання забруднених вод, викидів шкідливих речовин в атмосферу, утворення відходів Чернігівська область відноситься до регіонів із середнім рівнем негативного впливу на стан здоров'я населення.

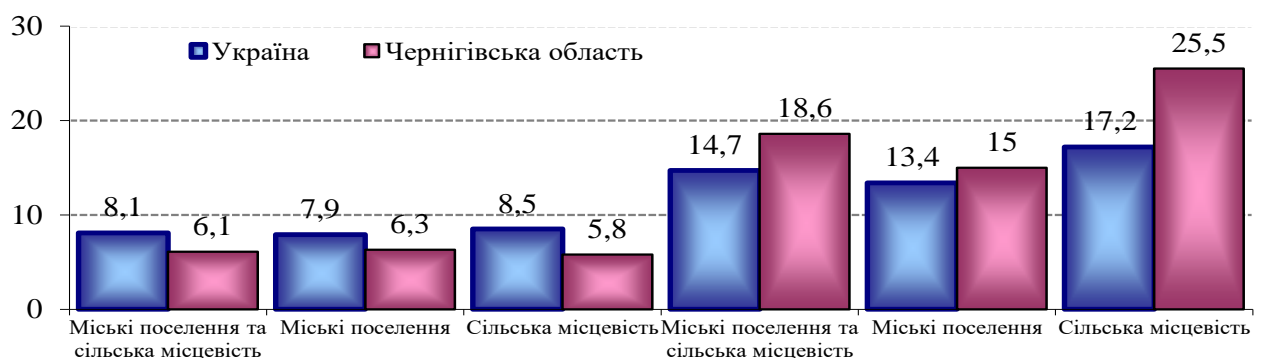
Близько половини всіх уперше зареєстрованих випадків захворювань припадає на хвороби органів дихання. В області зафіксовані одні з найвищих

по країні показники захворюваності дітей на хвороби органів дихання. Такий розподіл захворювань за кількістю випадків свідчить про особливе значення стану повітряного середовища для здоров'я населення. До хвороб, частота випадків яких напряму залежать від рівня забруднення навколишнього природного середовища, слід віднести новоутворення та уроджені аномалії. Їх доля постійно зростає, що також є свідченням посилення ризиків для здоров'я населення міста і області. Чернігівська область відноситься до регіонів, де показники захворюваності населення на злоякісні новоутворення є вищими за середній рівень по країні (340-370 хворих на 100 тис. населення). Одними з найвищих по Україні є показники захворюваності сільського населення на туберкульоз.

Що стосується причин смертності, то основна частка приходить на хвороби системи кровообігу (74%) та новоутворення (11%), при цьому за коефіцієнтом смертності Чернігівська область (18,4 проміле) значно випереджає національні показники (13,8 проміле). Загалом можна відзначити, що стан здоров'я населення території виявляє доволі тривожні тенденції і вимагає постійного моніторингу.

В області відбувається процес депопуляції населення. Тренд смертності населення області залишається вкрай неблагополучним, що є найголовнішою складовою природного скорочення населення області. За даними 2020 р. Чернігівщина демонструє значно гірші характеристики, ніж в країні загалом.

Насторожує той факт, що за як за коефіцієнтом народжуваності, так і смертності регіональні характеристики виявляються найгіршими в Україні (на 25% та 26% відповідно). Для сільської ж місцевості цей розрив стає ще разючішим: 32% та 49% відповідно.

Коефіцієнти народжуваності та коефіцієнт смертності населення України та Чернігівської області у 2020 р., %

У системі медичної допомоги Ічнянської громади станом на 01.12.2020 р. функціонує комунальний неприбутковий пункт «Ічнянський центр первинної медико-санітарної допомоги», у складі якого Ічнянська міська лікарська амбулаторія загальної практики-сімейної медицини, 5 – сільських

лікарських амбулаторій загальної практики-сімейної медицини , 13 фельдшерських пунктів та 11 фельдшерсько-акушерських пунктів.

Загалом можна відзначити, що стан здоров'я населення Ічнянської громади виявляє доволі тривожні тенденції і вимагає постійного моніторингу, а напрями Програми орієнтуються на зниження ризиків для здоров'я населення внаслідок реалізації запропонованих заходів.

• КЛІМАТИЧНА СКЛАДОВА

Боротьба зі зміною клімату і запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі. Перелік таких заходів визначено міжнародними угодами – Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом до неї, Паризькою кліматичною угодою, а на національному рівні - Концепцією реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р.

Зміна клімату є процесом глобальним, і Україну цей процес не оминув. Прояви зміни клімату на території нашої держави полягають в наступному. Середньорічна температура повітря повільно зростає. Ці зміни дуже повільні й на перший погляд незначні. Зокрема, за останні декади (1991- 2010 рр.) середня річна температура зросла на 0,8 °С відносно кліматичної норми. Найбільше підвищення температури повітря відбулося у січні (приблизно на 2 °С). Липневі значення температури повітря підвищилися на всій території України на 1,0-1,5°С. При цьому спостерігаються також зміни максимальної та мінімальної температур в сторону зростання. Певні зміни зафіксовано в настанні весняного та осіннього сезонів – при переході температури повітря через 0°С. Зокрема, навесні такий перехід на всій території України відбувається раніше в порівнянні з кліматичною нормою: на південному заході – на 4–5 днів, на заході – на 3–4 дні, на узбережжях Чорного і Азовського морів – на 2–4, на решті території України – на 1–2 дні.

Зростання температури супроводжується змінами в профілі щорічних опадів. Впродовж року загалом кількість опадів залишилася майже без змін, але разом з тим відбувся їхній перерозподіл по регіонах України та по сезонах, і це зафіксовано системами спостереження. Метеоспостереження підтверджують, що у зимовий сезон кількість опадів загалом по країні зменшилась, восени – дещо зросла, весною і влітку – змінилася несуттєво.

Разом з тим, звичною стає аномальність погодних явищ, зростає їх частота й інтенсивність. Випадки, коли за кілька годин випадає половина або місячна норма опадів, стають звичними. Зокрема, в Україні такими явищами відзначився липень 2018 року. Все це свідчить про високу ймовірність зміщення кліматичних сезонів, тривалості холодного періоду, для якого характерним є стійкий сніговий покрив, умов формування водних ресурсів, тривалості вегетаційного періоду та ін. Підвищення температури

повітря та нерівномірний розподіл опадів, які мають зливовий, локальний характер у теплий період і не забезпечують ефективне накопичення вологи в ґрунті, може спричинити зростання повторюваності та інтенсивності посух. Зсув зони більш посушливого клімату, очевидно, спричинить вплив на продуктивність сільськогосподарського виробництва і пошуки більш сухостійних культур для вирощування.

Оскільки можливості протидії зміні клімату є незначними й стосуються лише її антропогенної складової, адаптація суспільства до кліматичних змін стає основою кліматичної політики. Звичайно, потепління може надати певним регіонам певні можливості для розвитку (наприклад, поліпшуються умови для розвитку рекреаційного туризму), але головні зусилля при цьому мають бути сконцентровані на адаптацію до прямих та опосередкованих негативних наслідків кліматичних процесів. Незначне підвищення середньорічної температури не матиме серйозного прямого впливу на здоров'я людей, але може викликати розширення меж ареалів поширення збудників інфекційних захворювань та шкідників сільськогосподарських та лісогосподарських культур, а це може бути суттєвою загрозою. Потенційні негативні наслідки зміни клімату можуть проявлятися і вже проявляються в населених пунктах України у вигляді теплового стресу, зміни водного режиму та якості місцевих вод, частоти та інтенсивності стихійних гідрометеорологічних явищ, зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів, порушення нормального функціонування систем життєзабезпечення та інших.

Практичні заходи, спрямовані на вирішення завдань кліматичної адаптації, розвитку природно-заповідної справи та посилення екологічної безпеки територій і населення та інтеграція заходів із запобігання зміні клімату та адаптації до неї відображено нижче.

У випадку відмови від прийняття Програми буде припинено поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня умов життєдіяльності та здоров'я населення.

З огляду на це, нульовий варіант – відсутність затвердженої Програми соціально-економічного розвитку Ічнянської міської ради на 2021-2023 роки є завідомо неприйнятним.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Програма визначає пріоритетні напрями соціального і економічного розвитку, враховує екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного, стабільного соціально-економічного розвитку громади та підвищення якості життя населення.

Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів, може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Реалізація заходів Програми при існуючому стані дозволяє

покращити соціально-економічні умови життя і діяльності регіону.

За інформацією Міністерства охорони здоров'я, найбільш несприятливому впливу шкідливих факторів підлягає населення, яке мешкає в межах санітарно-захисних смуг промислових підприємств, що є порушенням вимог «Державних санітарних правил планування та забудови населених місць»: у міських поселеннях 3,4 % проб атмосферного повітря містять забруднюючі речовини у концентраціях, що перевищують гранично допустимі, у сільських поселеннях – 1,3%. Тому заходи Програми, які реалізуються на територіях міських поселень, мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

За даними Держгеонадр України, забруднення ґрунтових вод на більшій частині території Чернігівської області відбувається, головним чином, стоками тваринницьких комплексів, мінеральними добривами, продуктами сільгоспхімії. Значний негативний вплив на стан ґрунтових вод чинить забруднення свинцем, марганцем, нафтопродуктами. Забруднення міжпластових підземних вод носить локальний характер, залежить від техногенного навантаження на геологічне середовище та захищеності підземних вод. Ділянки забруднення міжпластових підземних вод знаходяться, переважно, у зоні впливу поверхневого комплексу утилізації дренажних вод, невпорядкованих складів зберігання промислових відходів, мінеральних добрив, отрутохімікатів та непридатних хімічних засобів захисту рослин, тваринницьких комплексів, сільгоспвиробників та інших локальних об'єктів, що впливають на стан підземних вод. З огляду на це, заходи Програми, які реалізуються у сфері АПК та орієнтовані на її прискорений інноваційний розвиток, мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

Концепція об'єктів захоронення відходів у місцях локалізації виробництва та населення, превалююче забруднення довкілля основними суб'єктами ЖКГ, значний вплив транспортної інфраструктури на комфортність умов проживання населення зумовлюють розглядати всі заходи Програми, спрямовані на модернізацію соціальної та виробничої інфраструктури регіону, як зони підвищеної уваги.

Оскільки в Програмі передбачені заходи, спрямовані на забезпечення комфортних та безпечних умов для життя населення регіону, то її реалізація з високою ймовірністю має зменшити негативний вплив на довкілля і здоров'я населення, від чого можна очікувати позитивні результати на всій її території.

Ічнянська громада має цінний об'єкт природно-заповідного фонду, підтримання та збереження якого є передумовою гармонійного розвитку території та забезпечення здоров'я населення регіону.

Концентрація об'єктів захоронення відходів у місцях локалізації виробництва та населення, створює дисбаланс у антропогенному навантаженні на території регіону. До Програми включені заходи щодо підвищення ефективності управління відходами, реалізація яких дозволить позбутись асиметричності та екологічного тиску на основні місця їх зберігання і накопичення.

Заходи Програми, орієнтовані на формування екологічної культури та

свідомості населення, дозволять підтримувати і поліпшити стан довкілля та умови життєдіяльності населення регіону.

На основі оцінок, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

1. Атмосферне повітря - можливий негативний вплив, а саме: збільшення кількості одиниць транспорту внаслідок розвитку туристичної та транспортної інфраструктури, а також проведення ремонтних робіт автомобільних доріг призведе до збільшення кількості викидів у атмосферу від пересувних джерел, це ймовірно може призвести до погіршення якості повітря; можливі позитивні наслідки: поліпшення якості атмосферного повітря: зменшення рівня забруднення атмосферного повітря; впровадження у виробництво нових сучасних технологій та технічне переоснащення виробництва; обґрунтоване скорочення споживання традиційних видів паливно-енергетичних ресурсів, у першу чергу імпортованого природного газу.

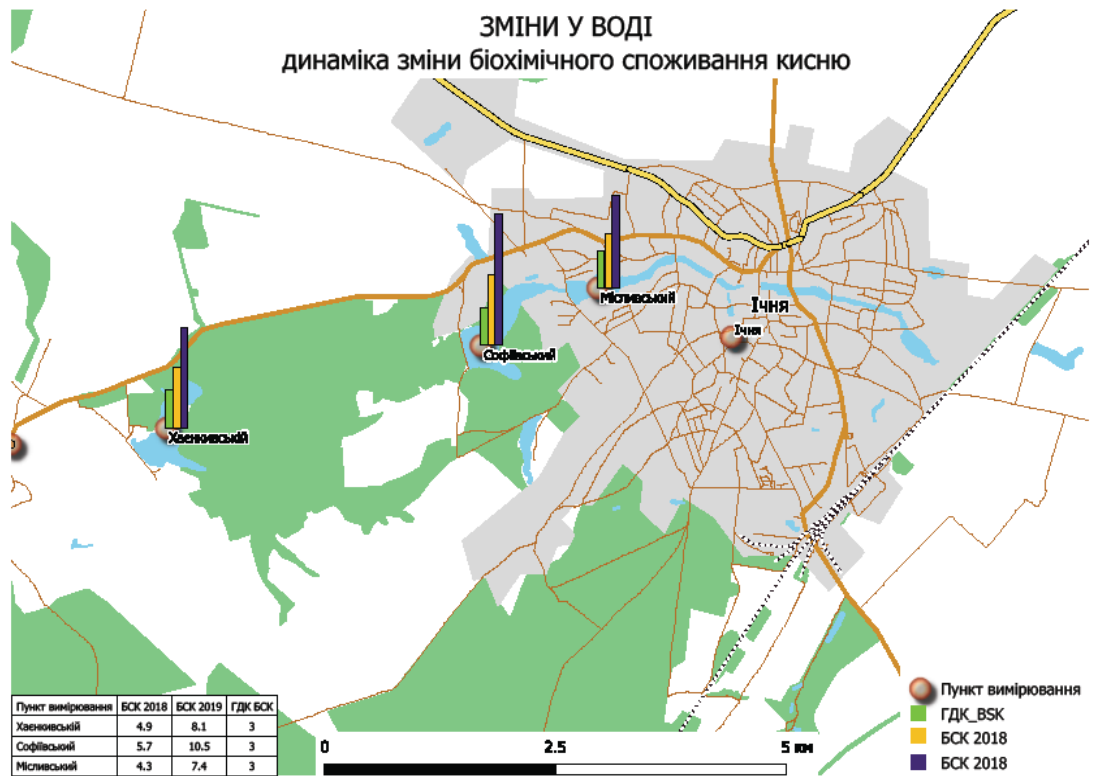
Щодо наслідків від НСТХ що відбулися у жовтні 2018 р., на території шостого арсеналу, то повітряна оболонка є доволі рухомою системою, а потрапляння шкідливих речовин може відбуватися як переривчасто, так і монотонно в залежності від метеорологічних та топографічних факторів (напрямок і швидкість вітру, температурні інверсії, атмосферний тиск, вологість повітря, рельєф місцевості, відстань до джерела забруднення). Тому таке дослідження повітря, відносно забруднення речовинами, є недоцільним.

2. Водні ресурси - позитивні наслідки: покращення стану водних ресурсів області: зменшення обсягів скидів у водойми області шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд; реалізація проектів по відновленню і підтриманню сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок.

Сьогоднішній наслідок стану водних ресурсів від НСТХ що відбулися у жовтні 2018 р., на території шостого арсеналу, наступний.

Так як перевищення ГДК у пробах ґрунту та води спостерігалися на прилеглих до військової частини територіях, то були проведені повторні дослідження в місцях, наближених до епіцентру вибухів, там, де були встановлені перевищення ГДК за показниками, які можуть бути пов'язані з аварією.

Державною екологічною інспекцією в Чернігівській області були відібрані проби води у ставках р. Іченька та ґрунту (на території Ічнянського національного природного парку та Жадівського лісництва Державного підприємства «Прилуцьке лісове господарство», Ічнянського району) та проведено вимірювання показників відповідно до методик виконання вимірювань. Отримані дані можна порівняти з даними, що були отримані одразу після НСТХ в аналогічних місцях відбору. За результатами поточних аналізів перевищення ГДК зафіксовано за наступними показниками: БСК₅, ХСК, вміст заліза (заг.), нітритів та азоту амонійного.

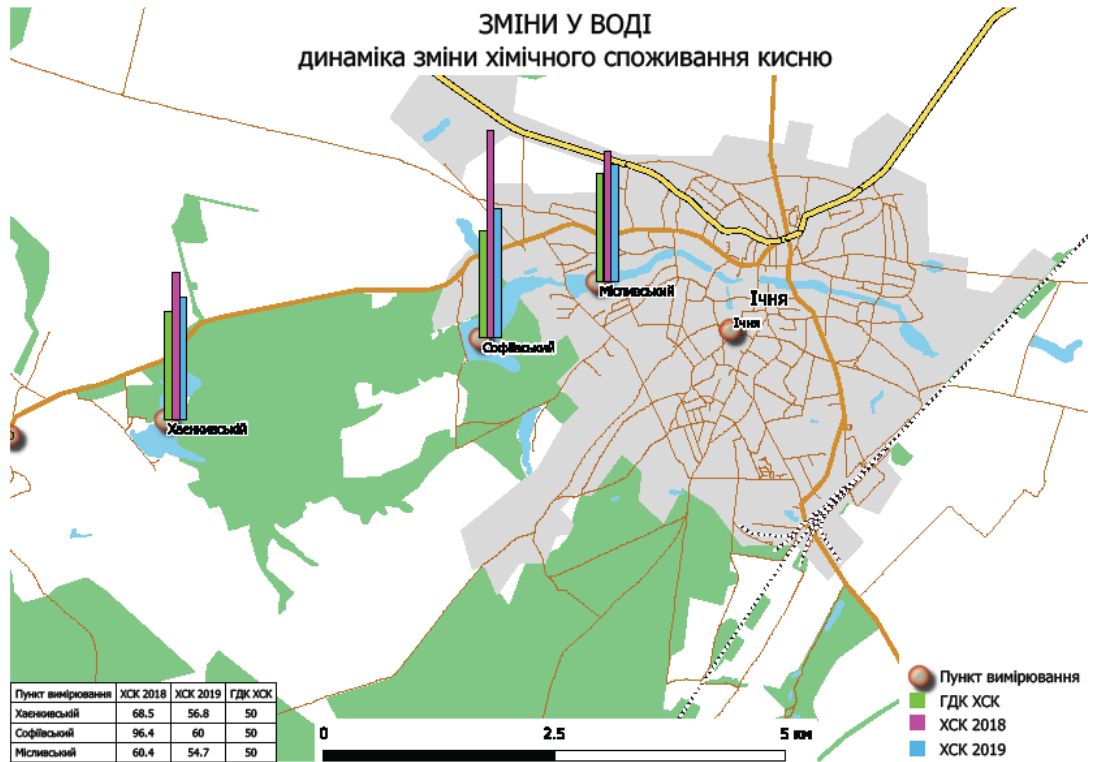

Значення БСК₅, мгО₂/дм³

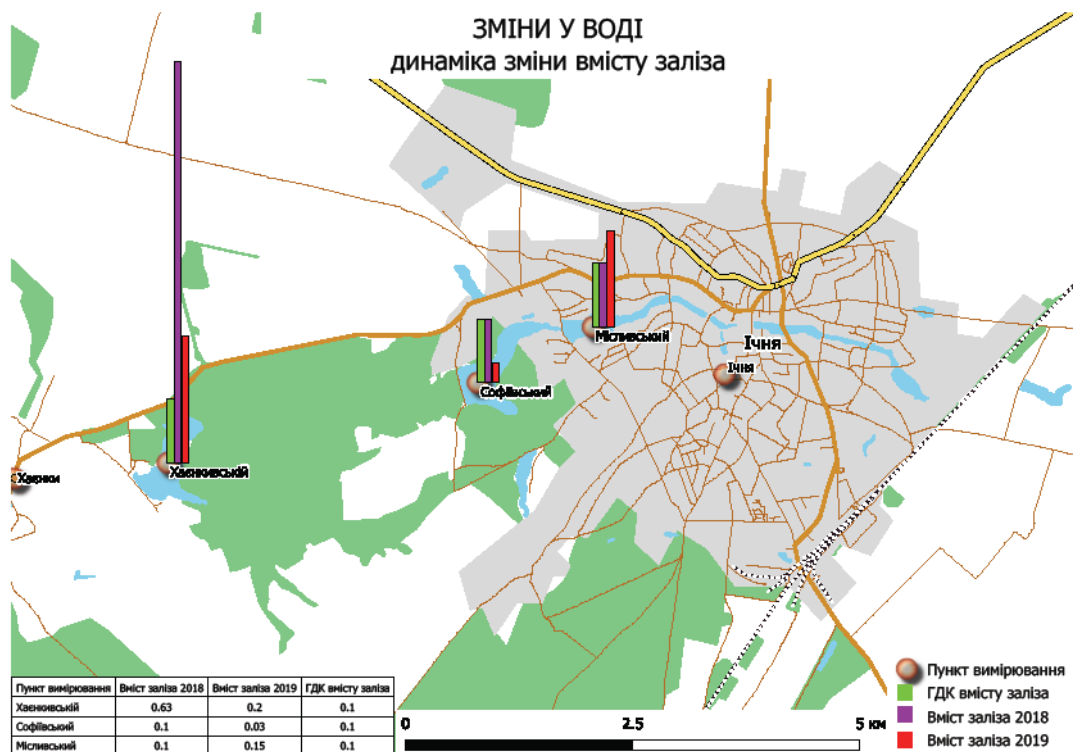
Значення за показником БСК₅ у 2019 р. значно перевищують ГДК (майже у 3 рази) та дані попереднього дослідження (майже у 2 рази).

Отримані дані за показником ХСК навпаки зменшуються у порівнянні з попередніми та наближаються до рівня ГДК.

Отримані нові дані за загальним залізом значно зменшені (≈ 2 рази) в Хаєнківському та Софіївському ставках, перевищують попередні – в Мисливському. Однак вміст заліза загального перевищує рівень ГДК у Хаєнківському ставку в 2 рази, Мисливському – 1,5 рази.

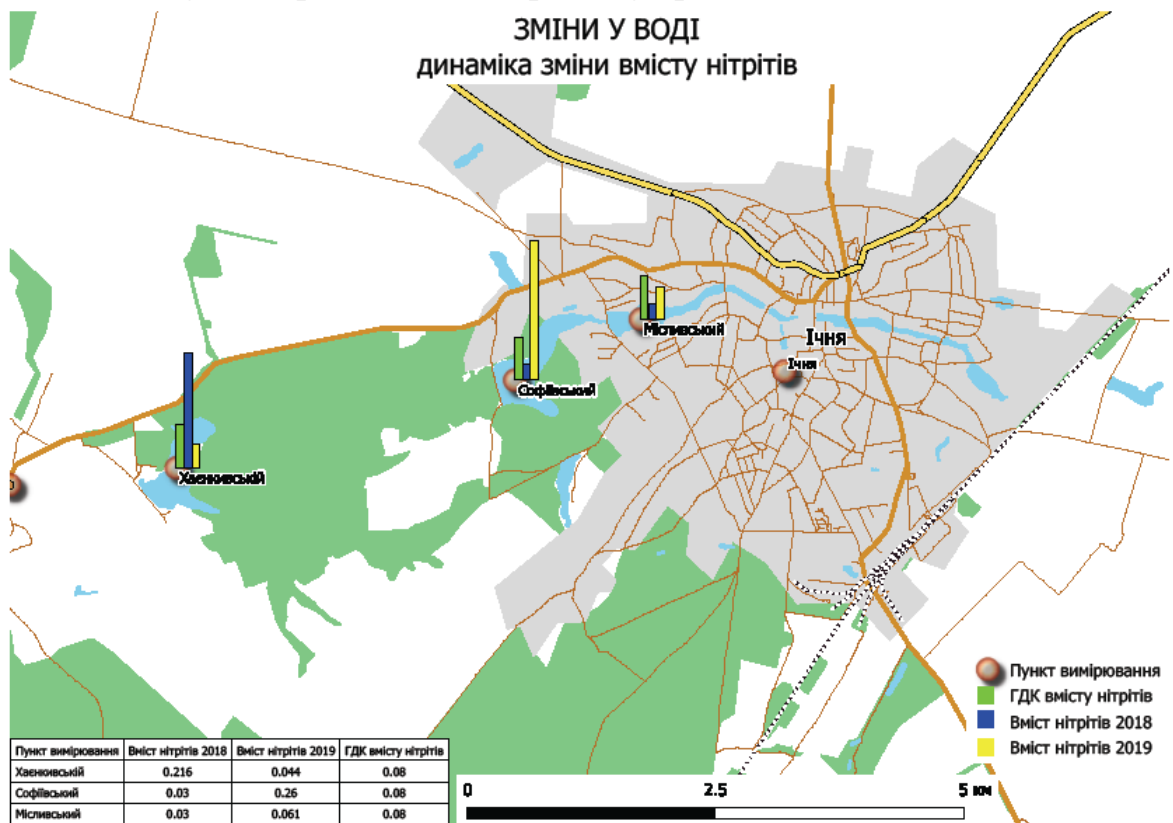
Значення ХСК, мгО/дм³

Вміст заліза загального, мг/дм³

Вміст нітритів значно збільшився в Софіївському ставку в порівнянні з попереднім роком у 8,6 разів та перевищує ГДК в 3,25 рази, значно

зменшився в Хаєнківському ставку (в 4,9 рази) та збільшився в Мисливському – в 2 рази, але не перевищує рівень ГДК.

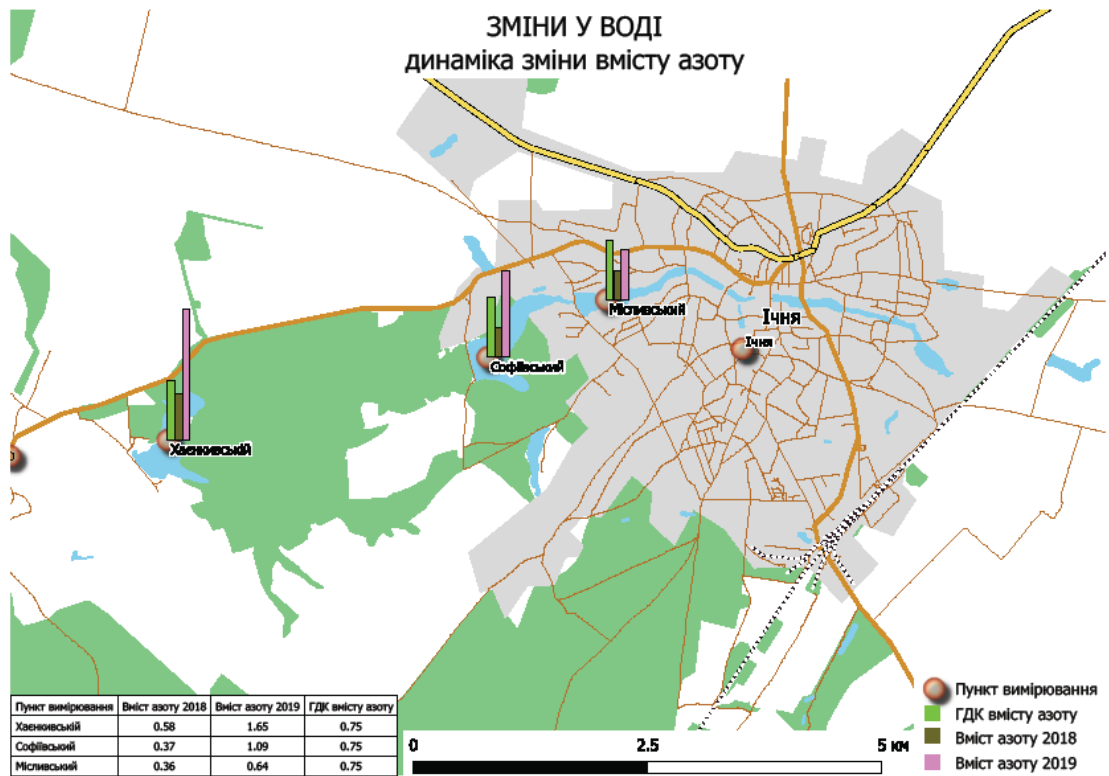

Вміст нітритів, мг/дм³

Вміст амонійного азоту збільшено в Хаєнківському та Софіївському ставках у 3 рази, в Мисливському – в 2 рази, порівнюючи з попереднім роком. Тільки в Мисливському показник не перевищує встановленого значення ГДК.

Таким чином, рівень забруднення у всіх ставках впродовж року за показниками БСК₅ та азоту амонійному збільшився, а ХСК – зменшився. Показник вмісту заліза загального та нітритів змінився неравномірно: збільшився в Охотницькому ставку за загальним залізом та у Софіївському – за рівнем нітритів.

Іон амонію з'являється у воді внаслідок розчинення у ній аміаку – продукту розкладу органічних азотовмісних речовин. Підвищений вміст амонію свідчить про анаеробні умови формування хімічного складу води і про її незадовільну якість.

Вміст азоту амонійного, мг/дм³

Основними джерелами надходження іонів амонію у водні об'єкти є тваринницькі ферми, господарсько-побутові стічні води, поверхневий стік із сільгоспугідь при використанні амонійних добрив, а також стічні води підприємств харчової, коксохімічної, лісохімічної і хімічної промисловості. Підвищена концентрація іонів амонію є індикаторним показником, що відбиває погіршення санітарного стану водного об'єкту, процесу забруднення поверхневих і підземних вод, у першу чергу, побутовими і сільськогосподарськими стоками. Підвищена концентрація нітритів свідчить про інтенсивність розкладу органічних речовин, і затримку окислення NO_2^- до NO_3^- , що чітко свідчить також про забруднення водойми. Отже, підвищення концентрацій іонів амонію і нітритів звичайно вказує на свіже забруднення. Будучи біологічно активним елементом, залізо в певній мірі, впливає на інтенсивність розвитку фітопланктону та якісний склад мікрофлори у водоймі. Збільшення показника БСК₅ та зменшення ХСК у воді свідчить про те, що відбувається зменшення концентрації розчиненого кисню, і цей спад побічно є мірою переважання вмісту у воді органічних речовин тваринного походження.

Води ставків р. Іченька відносяться до третього класу якості води, тобто знаходяться під значним антропогенним впливом, рівень якого близький до межі стійкості екосистем.

Отже, стан досліджуваних водних об'єктів погіршився і це може бути пов'язане з активною господарською діяльністю, скидом забруднених стічних та зворотних вод.

Індекс забруднення водних джерел р. Іченька та їх клас якості

Місце відбору проб води, ставки	ІЗВ	Клас якості	Текстовий опис
2018 р.			
Хаєнківський	1,38	III	помірно забруднена
Софіївський	0,98	II	чиста
Охотницький	0,96	II	чиста
2019 р.			
Хаєнківський	1,46	III	помірно забруднена
Софіївський	1,83	III	помірно забруднена
Охотницький	1,07	III	помірно забруднена

Програмою Ічнянської громади передбачено проведення робіт з екологічного та гідрологічного покращення стану р. Іченька.

Річка Іченька як рівнинна річка, утворює велику кількість ставків, боліт, впадає в р. Удай.

Наповнення річки та водойм відбувається за рахунок атмосферних опадів, ґрунтових вод в період весняного сніготанення. Ширина нормативної прибережно-захисної смуги становить 25 м по обидві сторони річки та ставків.

Річка в місці провадження планованої діяльності зарегульована. Провадження планованої діяльності передбачається на ділянці річці, яка протікає через південно-західну частину м. Ічня, та з усіх боків обмежена мостовими переходами з проїзними дорогами вулиці Свято-Преображенська ввєрх за течією, вулиці Скубана вниз за течією, та провулком Заводським з півдня відповідно.

Мостові переходи облаштовані на дамбах з водопропускними спорудами. Верх за течією на основному руслі річки розміщуються два ставки Міський та Самарський, вниз за течією – став без назви. Береги на ділянці річки, де передбачається провадження планованої діяльності, вкриті житловою, громадською та виробничою забудовами, які розміщуються на відстанях від 25 до 65 метрів від урізу води річки.

Мета планованої діяльності є оздоровлення зарегульованої ділянки річки в межах населеного пункту м. Ічня, покращення її екологічного та гідрологічного стану, відтворення природного ландшафту, поліпшення естетичних і рекреаційних властивостей місцевості, водного об'єкта.

Планованою діяльністю передбачається розчищення русла річки Іченька від вулиці Свято-Преображенська до вулиці Скубана, що включає в себе також розчищення існуючої на руслі річки водойми. Також у межах планованої діяльності виконуватимуться роботи з розчищення трьох існуючих водойм, які розташовані з південної сторони від основного русла річки.

Загальна площа земельної ділянки в межах об'єкта планованої діяльності становить 1,6 га й межує із земельними ділянками, які перебувають у приватній та комунальній власності та розміщені на відстані

більше 25 м від урізу води водойм.

Розчищення русла передбачається виконати по існуючому природному руслу до глибини 2,0 – 2,5 м, із закладенням укосів 1:2,5. Загальна довжина ділянки русла річки, що буде розчищена складає 495 м (від ПК0 до ПК4+95), в тому числі буде здійснюватися розчищення існуючої водойми №1 в руслі річки довжиною 165 м (від ПК0 до ПК1+65) та розчищення русла річки Іченька довжиною 330 м (від ПК1+65 до ПК4+95).

Також планованою діяльністю передбачається виконання робіт з розчищення трьох існуючих водойм (№2, №3, №4), що розташовані з південної сторони та лівого берегу основного русла річки, до глибини 2,0 – 2,5 м, із закладенням укосів 1:2,0, загальною довжиною 180 м.

Довжина розчистки: водойми №2 – 41 м; водойми №3 – 55 м; водойми №4 – 84 м.

Планованою діяльністю передбачається улаштування переливних споруд між водоймами № 1 – 2, № 2 – 3 та № 3 – 4, вирівнювання прилеглої території, підсилення укосів водойм та очищення їх від чагарників, засипання ярів, посів багаторічних трав на площі вирівнювання, посадка дворядної лісосмуги вздовж водойм.

Ділянка провадження планованої діяльності не відноситься до особливо цінних нерестовищ, на ній зимувальні ями відсутні, промисловий вилов риби не здійснюється. В річці Іченька не мешкають особливо цінні види риби.

Основний вплив на рослинний світ з боку планованої діяльності відбуватиметься внаслідок знесення деревинної рослинності на площі 1,6 га. Підлягають видаленню 78 дерев. Деревинна рослинність, запланована до знесення, за лісо-рослинними характеристиками, має найменший клас бонітету, являє собою малопродуктивну кормову базу для диких тварин. В якості компенсаційних заходів передбачається посадка дворядної лісосмуги загальною довжиною 520 м.

3. Відходи - позитивні наслідки за рахунок розширення діючого полігону твердих побутових відходів, шляхом введення в експлуатацію II черги. Планується перехід здебільшого на контейнерний спосіб збирання відсортованих твердих побутових відходів.

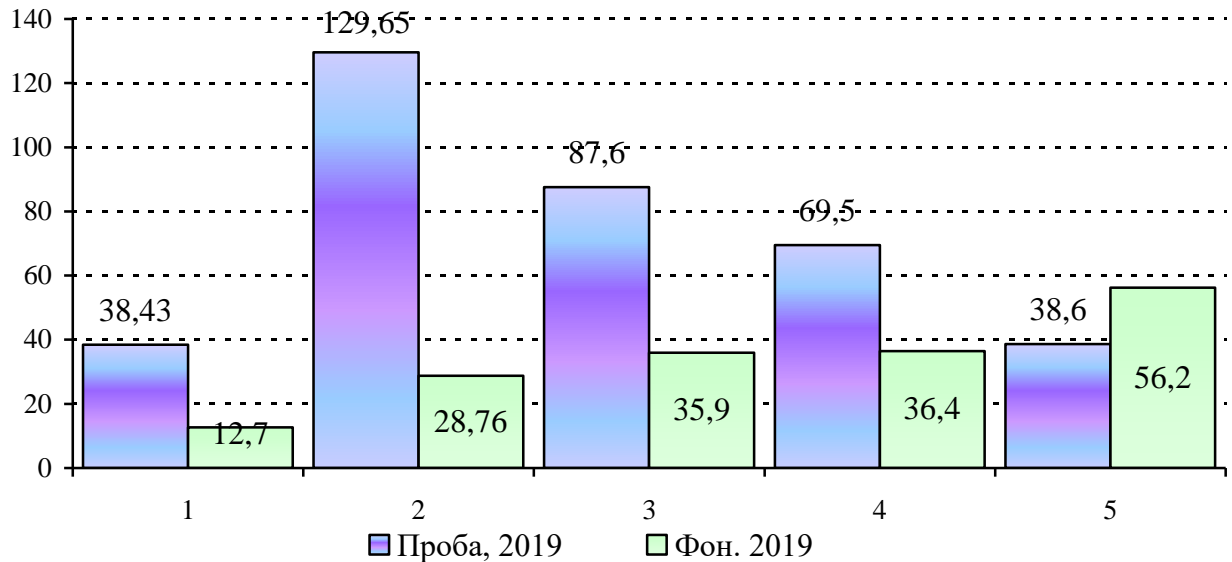
В цілому передбачається забезпечення екологічної безпеки у сфері поводження з відходами, в тому числі забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів.

4. Земельні ресурси - внаслідок реалізації Програми не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози; позитивні наслідки: внесення відомостей до Державного земельного кадастру про земельні ділянки державної та комунальної власності підприємств, установ та організацій, які мають в користуванні земельні ділянки, але відомості про які не внесені до Державного земельного кадастру; забезпечення ефективності використання земельних ресурсів; підвищення цінності земельних ресурсів.

Наслідки від НСТХ, вибухів на складах з боєприпасами що відбулися у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу.

Результати проведених аналізів ґрунтів на території, що постраждала від НСТХ в Ічнянському районі виявили перевищення за показниками амоній обмінний, алюміній обмінний, залізо рухомі форми, мідь, сульфати та хлориди.

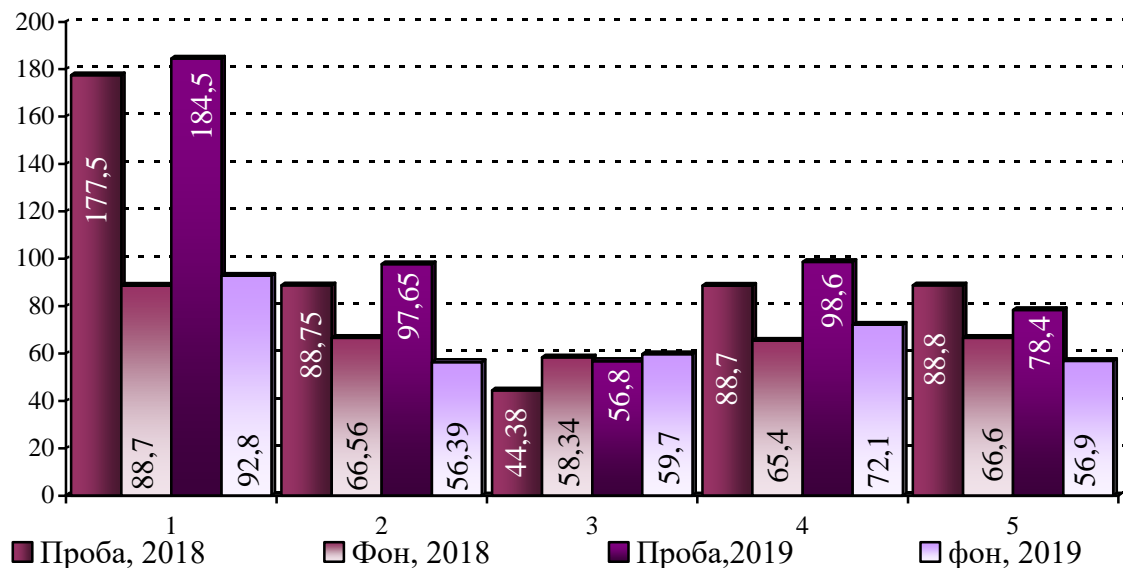
Вміст амонію на деяких ділянках перевищує фонові норми майже в 4 рази.

Вміст амонію (обмін.) у перерахунку на амоній, мг/кг

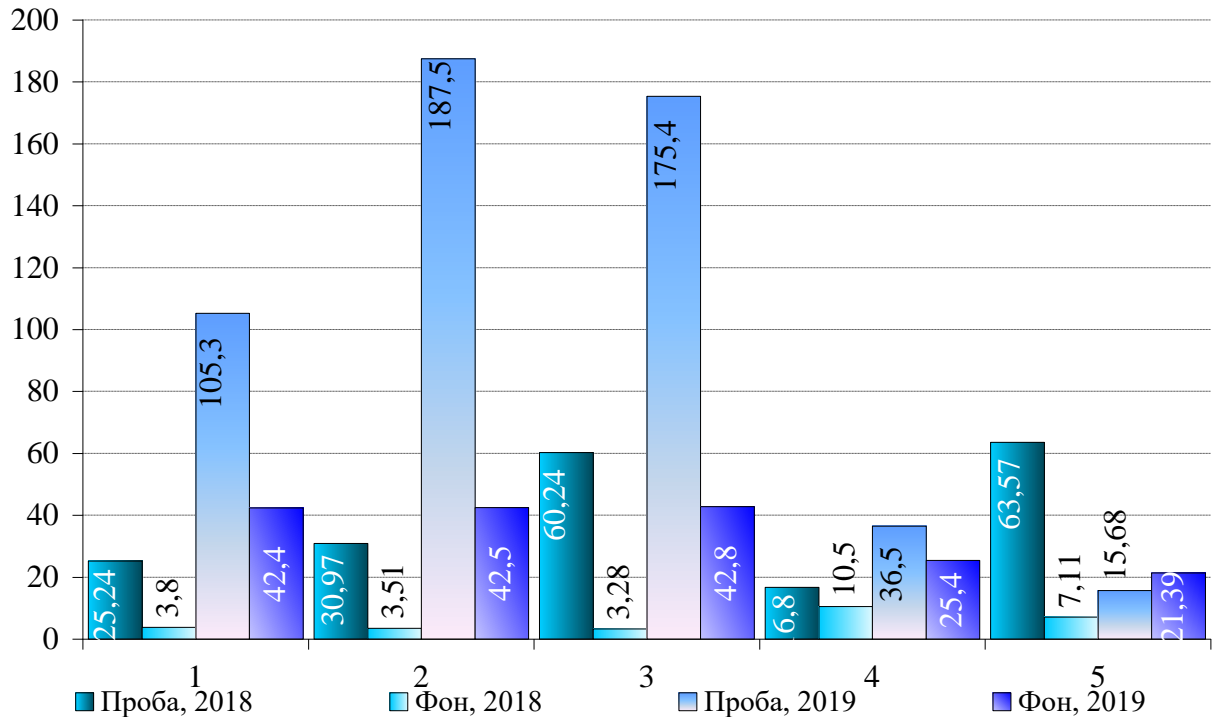
Вміст хлоридів та сульфатів може вказувати на засолення ґрунту, що може бути пов'язане з газопиловим викидом із вмістом важких металів.

Дослідження виявили, що вміст хлоридів найвищого значення серед досліджуваних об'єктів, загалом спостерігається незначне підвищення їх вмісту порівняно із 2019 р. та поточними фоновими значеннями.

Вміст хлоридів, мг/кг

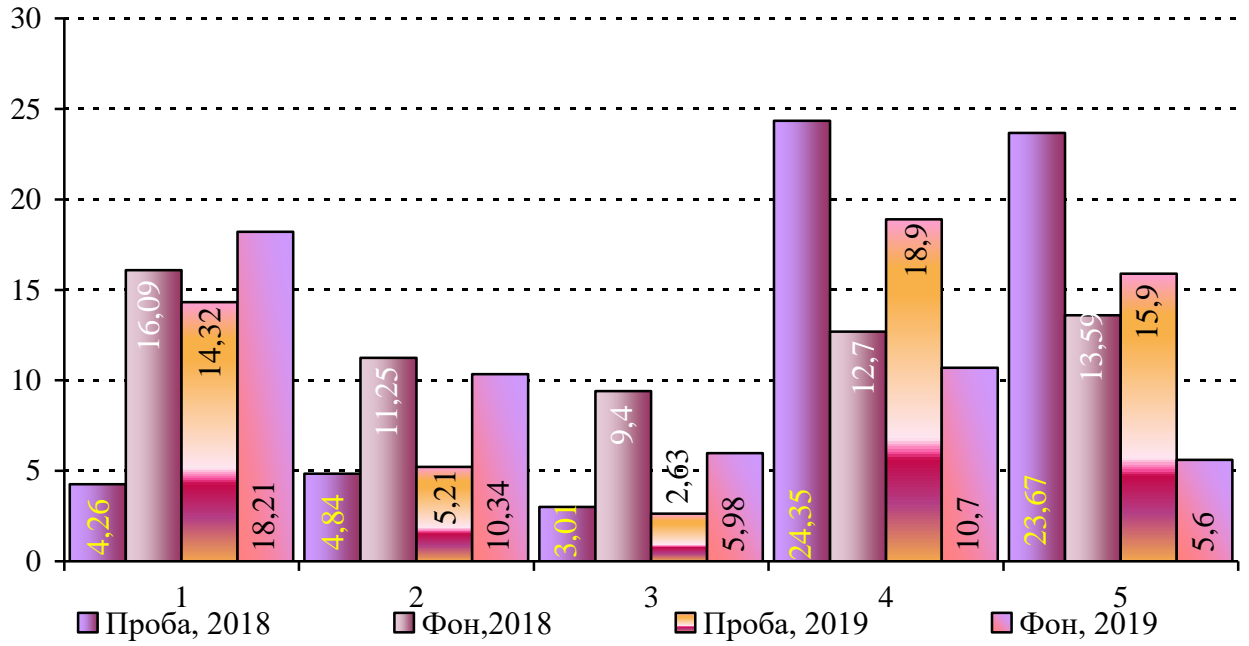
Вміст сульфатів на деяких ділянках збільшився майже в 3-6 разів порівнянні з попереднім роком.

Вміст сульфатів, мг/кг

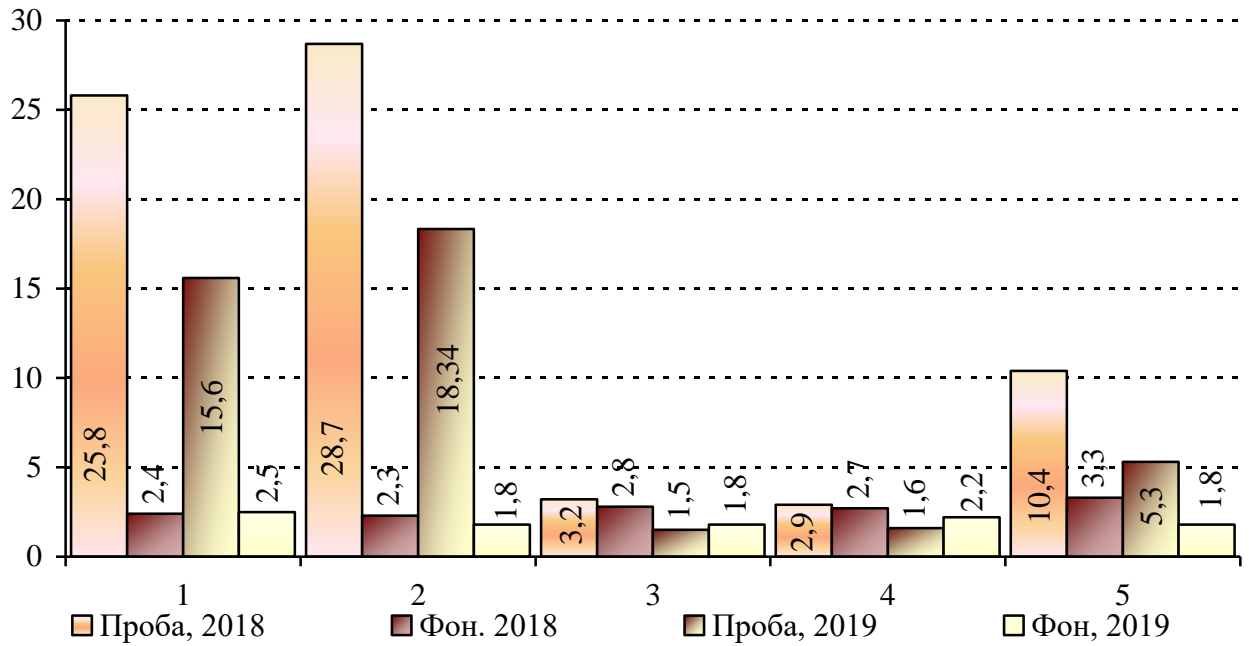
Саме ґрунт відображає рівень багаторічного антропогенного впливу на довкілля загалом. Забруднення ґрунтів важкими металами (ВМ) призводить до утворення кислої або лужної реакції ґрунтового середовища, до зміни щільності, пористості, до розвитку ерозії, зниження обмінної ємності катіонів, втрати поживних речовин, до скорочення видового складу рослинності, її пригнічення або повної загибелі. Важкі метали особливо небезпечні внаслідок здатності до біоаккумуляції.

Вміст заліза в порівнянні з попереднім роком збільшився на деяких ділянках у 3,5 рази, на інших у 1,1 рази, а на деяких – зменшився.

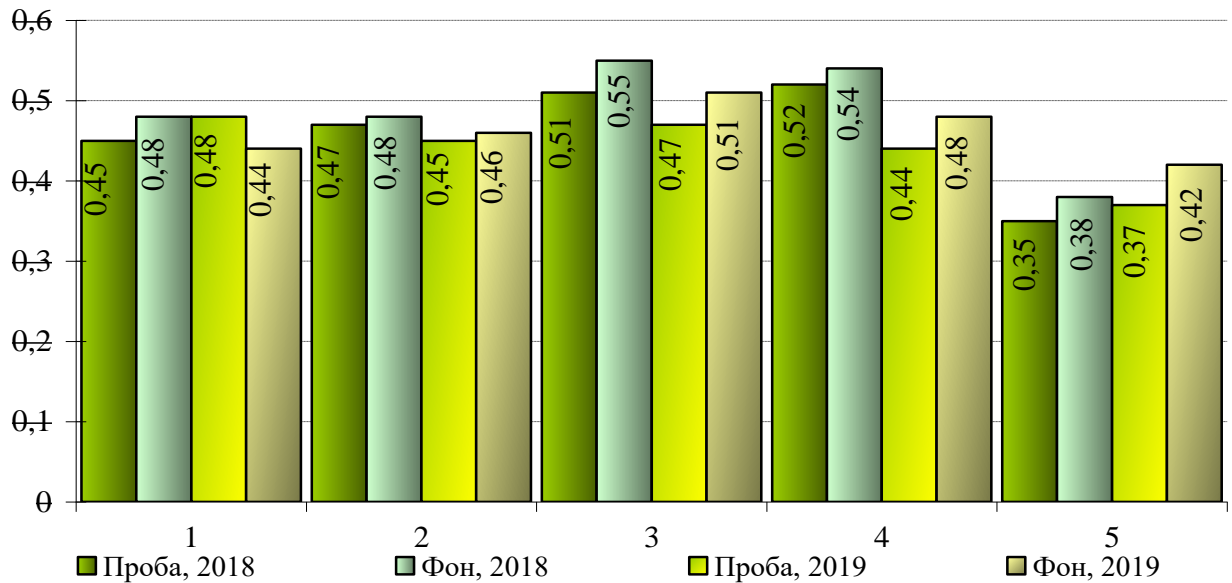
Вміст заліза (рух. форми), мг/кг

На всіх досліджуваних ділянках вміст алюмінію зменшився порівняно з попереднім роком

Вміст алюмінію (обмін.), мг/кг

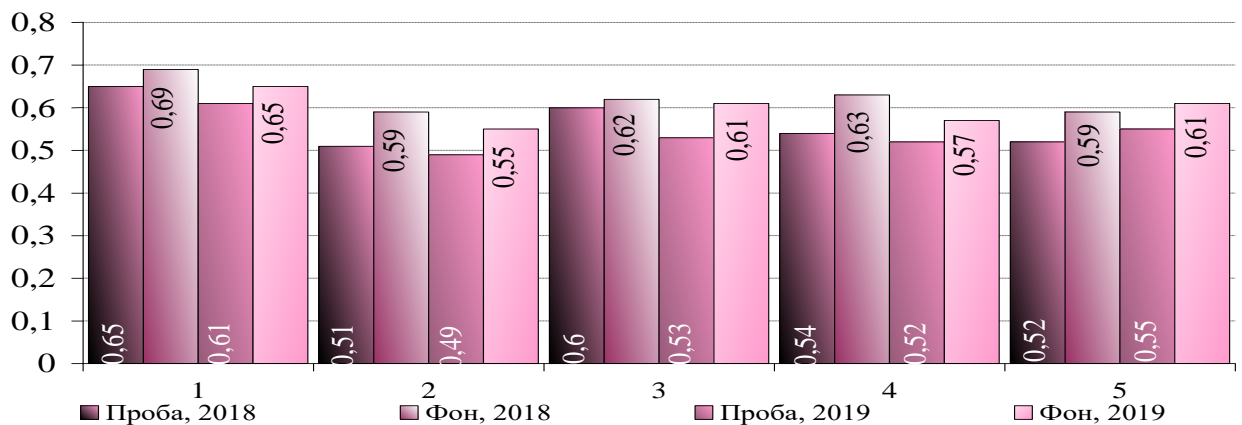
Аналізуючи отримані дані, вміст міді майже не змінився з часом.

Вміст міді (рух. форми), мг/кг

Свинець – це елемент, що не належить до фізіологічно необхідних мікроелементів. Його віднесено до першого (вищого) класу небезпеки. Свинець токсично діє на такі системи організму: нервову, гемопоетичну, ендокринну, сечовидільну, репродуктивну, епітеліальну, кісткову. Основна частина свинцю, яка надходить в організм тварин і людини (до 90%), депонується у кістковій тканині, де може акумулюватися у значних концентраціях внаслідок тривалого періоду напіввиведення (5-20 років). В інших тканинах і крові обмін свинцю перебігає значно швидше, тривалість його перебування у них після надходження в організм не перевищує кількох днів.

Аналізуючи отримані дані, можна сказати, що вміст свинцю майже не змінився з часом, є фактично однаковим на всіх досліджуваних ділянках, спостерігається тенденція до переважання вмісту цього металу в фонових пробах.

Вміст свинцю (рух. форми), мг/кг

Результати аналізу вмісту важких металів у зразках ґрунту, відібраних на ділянках, наближених до епіцентру вибухів, який був проведений державною установою «Чернігівський обласний лабораторний центр МОЗ України» від 06.12.2019 р., показують, що вміст на всіх досліджуваних ділянках цинку менший за 14,4 мг/кг, нікелю – менший за 3,36 мг/кг, хрому – менший за 2,0 мг/кг та ртуті – менший за 0,0025 мг/кг, тобто нижче рівня ГДК.

Таким чином, аналіз вмісту важких металів у зразках ґрунту впродовж досліджуваного періоду не виявив чіткої, динамічної тенденції до збільшення або зменшення їх кількості. Адже, на процеси міграції поллютантів в екопросторі впливає ряд чинників, таких як: метеорологічні умови місцевості, геофізичні параметри ґрунтів тощо.

Оскільки техногенне навантаження на ґрунти призводить до їх деградації та зниження бонітету (показників якості і продуктивності: гранулометричний склад, наявність гумусу, елементів живлення рослин, водний і тепловий режими; ступінь еродованості, засоленості, кислотності, солонцюватості, забрудненості та ін.), то для збереження біосфери надзвичайно важливим є зберегти ґрунтовий покрив у задовільному стані.

5. Біорізноманіття - наслідки позитивні: розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного, ландшафтного різноманіття: розширення межі існуючої території Ічнянського національного природного парку; встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду; охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів.

Перевірка зони НСТХ, щодо наслідків від вибухів на складах з боєприпасами що відбулися у жовтні 2018 р. на території шостого арсеналу, згідно інформації наданою ТОВ «Мисливсько-рибальське підприємство Ічня», ТОВ «Мисливсько-рибальське підприємство «Єгерь» щодо результатів зимового обліку тварин 2018-2020 рр., проведеного в угіддях, зафіксовано незначне збільшення поголів'я козулі та значне збільшення поголів'я дикого кабана. Поголів'я лося та хутрових тварин залишилося в межах середнього показника за останні три роки.

Згідно офіційних даних при обстеженні лісових масивів наявне пошкодження лісових насаджень від вибухів боєприпасів, ушкодження рослинного світу, крім лісових масивів, не фіксується.

Обстеження зони, що зазнала ураження у результаті надзвичайної ситуації, встановило наявність наслідків ураження лісів кількох типів. Частина лісових насаджень (дерева, чагарники, підлісок) зазнала фізичного знищення через механічні пошкодження та пожежі, що виникли в результаті потрапляння снарядів.

Ряд лісових територій зазнали часткового фізичного руйнування внаслідок пожеж.

Польові дослідження встановили, що у таких зонах ураження дерева не відновили свої природні властивості через 2 роки і з великою ймовірністю можна стверджувати, що як наслідок такі насадження необхідно буде

відтворювати за рахунок нових насаджень. Також значна кількість лісових насаджень територій Ічнянського парку зазнали часткового фізичного руйнування внаслідок прямого влучання снарядів чи їх уламків.

Польові дослідження встановили, що пошкоджені таким чином дерева не здатні до природного відновлення і потребують штучного відтворювати за рахунок нових насаджень.

Також виявлено ураження лісових насаджень спричинені частково продуктами вибуху і ударною хвилею. Вони проявляються через знищення верхівок дерев, відламування їх гілок, галузок та незначних часток, що сформували значне засмічення території. Виявлено також часткові залишки засмічення території бетонними та іншими (не вибухонебезпечними) предметами.

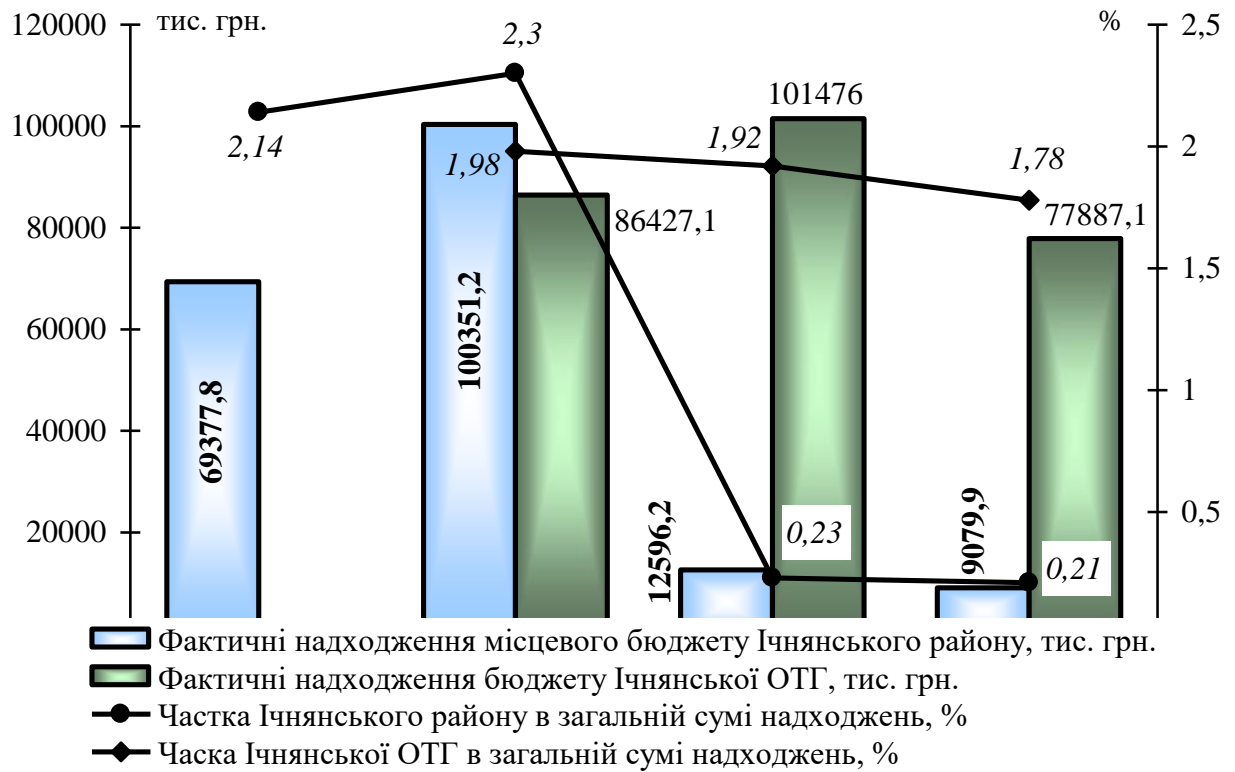
Таким чином, проведені польові дослідження території, дозволили констатувати, що лісові масиви внаслідок вибухів зазнали негативного впливу у формі знищення та засмічення. Це потребує проведення заходів по їх відтворенню.

б. Населення та інфраструктура - наслідки позитивні: поліпшення санітарно-епідеміологічної та санітарно-епізоотичної ситуації; поліпшення сфери охорони здоров'я, освіти, фізичної культури; поточний ремонт вулиць та тротуарів, ремонт мереж водопроводу та зливової каналізації; негативний вплив на стан здоров'я чи захворюваність населення не очікується.

У структурі населення Ічнянської громади переважають сільські мешканці (53,1%), а міське населення сконцентровано переважно у районному центрі м. Ічня (36% від чисельності загального та 77% міського населення).

У зв'язку з процесами децентралізації в Україні в адміністративно-територіальному устрої Чернігівської області в цілому та Ічнянського району зокрема відбулися певні зміни. Так, 23 лютого 2017 року Ічнянською міською радою сьомого скликання було прийнято рішення про створення Ічнянської міської об'єднаної територіальної громади Чернігівської області. Датою її заснування вважається 29 жовтня 2017 року.

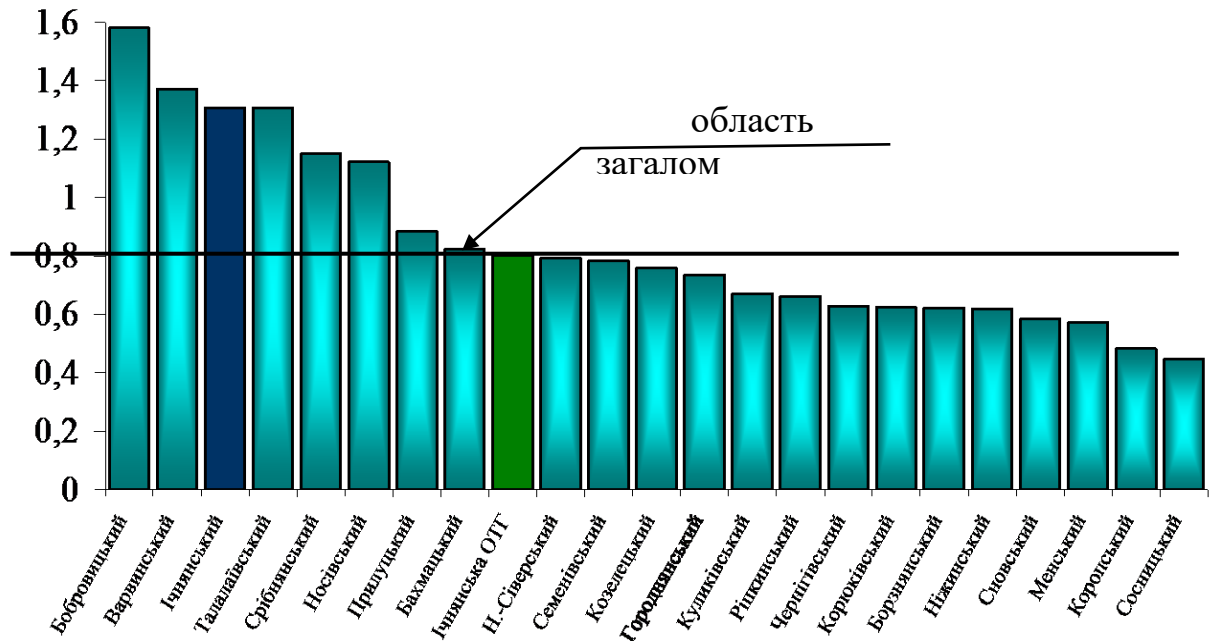
Площа Ічнянської об'єднаної територіальної громади – 1140,81 км², що складає 72,39% площі Ічнянського району, а чисельність населення – 22928 осіб (або 76,45% всього населення району), у тому числі 12065 осіб міського і 10863 – сільського населення. Отже, понад 75% населення району тепер входить до складу ОТГ, саме цим можна пояснити багаторазове зменшення обсягів фактичних надходжень до загального фонду місцевого бюджету Ічнянського району та їх збільшення в ОТГ. Зокрема, якщо в 2017 р. порівняно з попереднім роком обсяг надходжень місцевого бюджету Ічнянської ОТГ був лише на 13,88% меншим за бюджет району, а у 2018 р. зріс на 17,41% порівняно із попереднім роком. За три квартали 2019 р. він зріс на 12,4% порівняно з аналогічним періодом 2018 р.

Динаміка фактичних надходження до загального фонду місцевого бюджету Ічнянського району (тис. грн.), а також Ічнянської ОТГ та їхньої питомої ваги у відповідному показнику Чернігівської області (%)

Аналогічно змінюється і частка в загальній сумі фактичних надходжень до загального фонду по Чернігівській області: частка Ічнянської ОТГ у 2017-2019 рр. коливається в межах 1,78-1,98% загальної суми бюджетних надходжень по Чернігівській області. Слід, однак, зазначити, що частка населення Ічнянської громади складає 3% від загальної чисельності області, тобто 3% населення “створює” менше 2% доходів місцевих бюджетів області, що свідчить про невисокий рівень фінансової спроможності району.

Позиціонування Ічнянської ОТГ у Чернігівській області за індексом доходоспроможності бюджету, 2019 р.

На основі приведених даних можемо зазначити, що у зв'язку з децентралізацією: до складу Ічнянської ОТГ станом на кінець 2018 р. входить, як уже зазначалося вище, 76,45% населення району, відповідно доходи місцевого бюджету (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення в 2018 р. суттєво зросли, забезпечивши Ічнянській громаді дев'яту позицію в рейтингу.

Аналіз офіційних статистично-фінансових даних по Ічнянській громаді за 2020 рік не проводився.

Структура власних податкових надходжень Ічнянської громади на 2021 рік формується наступним чином:

- податок на доходи фізичних осіб – 63,3 % від загальної суми власних надходжень;
- податок на майно – 12,9 % в т.ч. податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки 1,8 % та земельний податок 11,1 %;
- єдиний податок – 18,9 % та інші власні надходження.

Відповідно до Бюджетного Кодексу України у зв'язку з реформою децентралізації, до місцевого бюджету зараховується 60 % від сплати податку та збору на доходи фізичних осіб.

На 2021 рік планується затвердити дохідну частину бюджету в сумі 156 334,408 тис. грн, в тому числі:

доходи загального фонду без трансфертів – 96 000,00 тис. грн.

доходи спеціального фонду – 2 577,708 тис. грн.

освітня субвенція – 57 756,700 тис. грн.

Неможливо наперед передбачити стихійні лиха, катастрофи, техногенні

аварії тощо, як це мало місце в жовтні 2018 р. в Ічнянському районі. Однак ліквідація наслідків від стихійного лиха, катастрофи, техногенної аварії вимагає значних грошових витрат, і, в першу чергу це має відбуватися за рахунок коштів з обласного бюджету (бюджетного фінансування).

При впровадженні заходів Програми, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації Програми досить складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів житлово-комунального господарства, так і транспорту.

Заходи Програми мають забезпечити поступове виконання природоохоронних заходів і як наслідок, подолання ключових екологічних проблем регіону, серед яких нижчеперелічені:

1) забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та пересувних джерел.

Один із факторів впливу на забруднення атмосферного повітря є забруднення пересувними джерелами, в першу чергу автотранспортом. Для вирішення даної проблеми Програмою передбачено контроль за викидами CO₂ в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.

Крім того Програмою запропоновані заходи по використанню альтернативних джерел живлення:

- вивчення можливості розробки геотермального родовища в с. Монастирище;

- будівництво електростанцій, що працюють на альтернативних джерелах енергії на території громади;

- реконструкція будівель очисних споруд під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт по вул. Софіївка, 50 в м.Ічня;

- реконструкція адмінбудівлі КП ВКГ «Ічень» під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт по вул. Скубана, 1-А в м.Ічня;

- реконструкція будівлі водонапірної насосної станції під сонячну електростанцію потужністю 50 кВт по вул. Жадківська, 77 а в м. Ічня.

2) забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із

зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

Сучасний стан поверхневих водойм області характеризується антропогенним тиском суб'єктів господарювання. Значна частина недостатньо очищених стоків щорічно потрапляє у водні об'єкти та завдає їм незворотної шкоди. Найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів залишаються підприємства комунального господарства. Серед причин незадовільної роботи каналізаційних очисних споруд – їх перевантаженість або недовантаженість, зношеність обладнання та відсутність коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому.

Існуючі технологічні регламенти роботи очисних споруд наразі не можуть забезпечити ефективну очистку зворотних вод, і, як наслідок, фіксується скид недостатньо очищених стічних вод до поверхневих водних об'єктів із перевищенням гранично допустимих показників вмісту фосфатів.

Для усунення даного та для покращення стану водних об'єктів Програмою заплановані наступні заходи:

- реконструкція водопровідної мережі по вул. І.Богуна з закільцюванням водопровідних мереж по вул. Сергієнка, вул. І.Стороженка, вул. Колгоспна, вул. Григорія Коваля в м. Ічня; реконструкція водогону по вул. Б. Хмельницького на ділянці від будинку 124 до будівлі № 84 в м. Ічня; реконструкція водопровідної мережі від вул. 8-го Березня по вул. Чернігівська, по вул. Коцюбинського, по вул. Воскресінська до вул. 8-го Березня в м. Ічня; реконструкція водопровідної мережі по вул. Б. Хмельницького на ділянці від будівлі № 84 до будинку №3 по вул. Бунівка в м. Ічня; реконструкція водопровідної мережі на перехресті вулиць Травнева та Вокзальна в м. Ічня; реконструкція водопровідної мережі на ділянці від вул. Короленка – до будівлі №135 по вул. Воскресінська в м. Ічня;

- розроблення схеми оптимізації водопостачання населених пунктів;
- проведення постійного моніторингу якості води;
- облаштування зон санітарного захисту на системах водопостачання
- реконструкція мереж водовідведення (реконструкція блоку ємностей очисних споруд в м. Ічня);

- реконструкція огорожі зони санітарної охорони на центральному водозаборі по вул. Жадківська, 77-А в м. Ічня; будівництво дороги по вул. Софіївка з укріпленням існуючої дамби в м. Ічня).

Управління капітального будівництва облдержадміністрації, у зв'язку зі зношеністю обладнання та незадовільною очисткою стічних вод комплексом очисних споруд у 2009 році розпочато реалізацію проєкту «Реконструкція очисних споруд м. Ічня. Загальна кошторисна вартість об'єкту (у цінах 2020 року) – 25466,71 тис. грн. Готовність об'єкту – 30 %. За минулі роки з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (далі – Фонд) профінансовано робіт на суму 3700,71 тис. гривень та на сьогодні для завершення робіт I черги необхідно 6352,11634 тис. гривень.

Згідно рішення 3 сесії 8 скликання від 26 лютого 2021 року Чернігівської

обласної ради в Переліку видатків обласного фонду охорони навколишнього середовища на 2021 рік виділені кошти та затверджено Реконструкцію блоку ємностей очисних споруд в м. Ічня Чернігівської області (1 черга) в сумі 2000 тис. грн.

3) забруднення підземних водоносних горизонтів.

В ОТГ залишається невирішеною проблема забруднення підземних водоносних горизонтів.

Джерелом питного водопостачання в ОТГ є підземні водні горизонти. Після ліквідації, реорганізації сільськогосподарських підприємств значна кількість артезіанських свердловин залишилися безхазяйними. Після припинення експлуатації свердловина починає становити загрозу зараження водоносних шарів. Станом на даний час, враховуючи роботу по тампонуванню безхазяйних свердловин в попередні роки, по Ічнянській громаді безхазяйні свердловини відсутні.

4) порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону.

На території області протікає 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км). Більшість із них маловодні, деякі влітку пересихають. Русла ряду річок виражені нечітко, тому часто зливаються з прилеглими болотами. Частина малих річок повністю або частково є магістральними каналами меліоративних систем і зарегульовані шлюзами-регуляторами.

Практично не проводяться заходи зі встановлення прибережних захисних смуг водних об'єктів та винесення їх в натуру. Зазначена ситуація створює передумови для погіршення сприятливого режиму водних об'єктів.

Скид недостатньо очищених стічних вод та зливових (талих) вод без очистки у водні об'єкти, захаращення берегів та водного дзеркала річки сміттям та господарсько-побутовими відходами, розташування об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон та прибережних захисних смуг негативно впливає на гідрохімічний стан останніх. Найбільше потерпає від антропогенного навантаження річка Іченька.

Для покращення Програмою передбачено наступні заходи:

- реконструкція об'єкту: «Екологічне та гідрологічне покращення річки Іченька та прилеглих територій від вул. Свято-Преображенська до вул. Скубана в м. Ічня»;

- капітальний ремонт (укріплення) дамби ставка від вул. Воскресінська, 233 до початку вулиці Софіївка в м. Ічня;

- реконструкція шахтного водоскиду по вул. Софіївка в м. Ічня.

5) підтоплення земель та населених пунктів регіону.

Упродовж останніх років на території Чернігівської області підтоплення природного та техногенного походження, в залежності від кліматичних умов, можуть зазнавати до 50 сільських населених пунктів. Найінтенсивніше процеси підтоплення відбуваються на територіях, що прилягають до заплавлів річок, ділянок у зонах впливу водосховищ та каналів.

б) поводження з відходами I-IV класів небезпеки

Діюча в області система управління відходами є малоефективною та не відповідає ієрархії поводження з відходами, внаслідок чого понад 40% утворених відходів потрапляють до місць видалення відходів. Велику проблему становить технічний стан паспортизованих місць видалення відходів, відсутність для більшості з них проектно-технічної документації, наявність несанкціонованих та стихійних сміттєзвалищ.

Відсутнє системне вирішення проблеми поводження з небезпечними відходами: основна частина передається для знешкодження на відповідних потужностях за межі області. Відсутня практика виокремлення небезпечних відходів зі складу побутових.

Поглиблює існуючі проблеми неналежне поводження з відходами, низький рівень роздільного збирання сміття та екологічної обізнаності населення.

Для вирішення вищезазначеної проблеми Програмою заплановані наступні заходи:

- оптимізація схеми санітарної очистки населених пунктів громади шляхом запровадження сортування та розподільного збору;
- забезпечення збору твердих побутових відходів;
- оновлення матеріально-технічної бази шляхом закупівлі сміттєвозів та сміттєвих баків;
- будівництво другої черги полігону ТПВ в м. Ічня (виготовлення проектно-кошторисної документації);
- виготовлення схем санітарного очищення населених пунктів громади, першочергово міста Ічні;
- оптимізація графіків вивезення сміття, розширення мережі абонентів, надання транспортних послуг за заявками громадян для зменшення рівня забруднення території Ічнянської громади;
- використання сучасних технологій у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

7) поширення екзогенних геологічних процесів

На території області має місце розвиток природних екзогенних геологічних процесів. Найбільшу небезпеку для об'єктів економіки та життєдіяльності людей становлять зсуви та руйнування берегів. Розвиток екзогенних геологічних процесів, особливо в межах населених пунктів, створює реальну загрозу для населення, об'єктів економіки та інфраструктури, що потрапляють до зони негативного впливу цих небезпечних процесів.

На території області зсуви мають розвиток на крутих берегах і крутих схилах долин річок Десна, Дніпро, Удай, їх притоків, а також в ярах і балках;

8) охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори

Основні фактори, що несуть загрозу для рослинного та тваринного світу області, – випалювання сухої рослинності у весняно-осінній період, що призводить до виникнення пожеж у лісах; загибелі або міграції тварин; всихання лісових культур та самовільні рубки.

Серед основних проблем охорони і використання дикої фауни слід відмітити браконьєрство;

9) проблеми накопичення заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР).

Після проведення уточненої інвентаризації місць накопичення ХЗЗР виявлено 23,7 тон таких пестицидів у Ічнянській громаді. На сьогодні стан наявних місць зберігання ХЗЗР є незадовільним, що створює загрозу забруднення ґрунтів і підземних водоносних горизонтів та виникнення надзвичайної ситуації. Вирішення цієї проблеми неможливе виключно на регіональному рівні та потребує загальнодержавного втручання.

10) вплив Програми на зміну клімату в цілому

На реалізацію даного напрямку направлені наступні заходи Програми:

- п.1.1. налагодження системи поводження з відходами: оптимізація схеми санітарної очистки населених пунктів громади шляхом запровадження сортування та розподільного збору; забезпечення збору твердих побутових відходів; будівництво другої черги полігону ТПВ в м. Ічн; використання сучасних технологій у сфері поводження з ТПВ: розширення переліку комунальних послуг що надаються мешканцям громади та підвищення їх якості;

- п.1.2. розвиток інфраструктури та благоустрій населених пунктів: виготовлення схем санітарного очищення населених пунктів громади, першочергово міста Ічні; оптимізація графіків вивезення сміття; надання транспортних послуг за заявками громадян для зменшення рівня забруднення території Ічнянської громади; покращення екологічної ситуації на території громади; облаштування паркових та рекреаційних зон; облаштування та утримання в належному стані всіх населених пунктів громади; створення зон та інфраструктури для комфортного сімейного відпочинку; відновлення та створення нових місць відпочинку для жителів громади; проведення постійного моніторингу якості води; облаштування зон санітарного захисту на системах водопостачання; підвищення рівня екологічної безпеки на території громади (проведення постійного моніторингу якості питної води; контроль за викидами CO₂ в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел забруднення; «Екологічне та гідрологічне покращення річки Іченька та прилеглих територій від вул. Свято-Преображенська до вул. Скубана в м. Ічня; інвентаризація та ліквідація непридатних хімічних засобів захисту рослин на території громади);

- п.1.4. підвищення енергоефективності та енергозбереження: вивчення можливості розробки геотермального родовища в с. Монастирище; будівництво електростанцій, що працюють на альтернативних джерелах енергії на території громади; підвищення рівня енергоефективності будівель бюджетних закладів шляхом їх реконструкції з впровадженням енергоефективних заходів; впровадження системи Енергомоніторингу в бюджетних установах;

- п.2.1. створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, у т.ч. пріоритетних сфер економіки: розробка нових планувальних документів.

Реалізація Програми впливу на зміну клімату здійснюється на підставі проведення аналізу індикаторів, використання яких дає змогу орієнтовно визначити очікувані наслідки від кліматичних змін та дозволяє розробляти відповідні заходи з адаптації, а саме по групах:

- Група індикаторів для оцінки вразливості території до теплового стресу по: середньорічна температура, оС; максимальна температура, оС; мінімальна температура, оС; річна кількість опадів, мм/рік; середня швидкість вітру, км/год; відносна вологість повітря, %; атмосферний тиск, гПа; тенденція змін клімату.

- Група індикаторів для оцінки вразливості території до підтоплення по: сума атмосферних опадів, мм/міс; місячна сума опадів, мм/міс; кількість атмосферних опадів, м/міс; кількість днів зі снігом; кількість днів з дощем; кількість днів з грозою; кількість днів з туманом; кількість днів зі смерчами; кількість днів з градом.

З метою запігання паводків варто звернути увагу на наступне:

- системи відведення паводкових вод (дренажів, каптажів, каналів, водовідвідні каналів тощо), а також інженерні системи та обладнання для відкачування паводкових вод мають бути в працездатному стані;

- обвалування, відкоси, косогири, виїмки мають бути справними та відповідати проектним рішенням;

- здійснювати оперативне реагування по усуненню аварійних ситуацій. Після проходження паводку необхідно провести огляди обладнання зібрати та проаналізувати всі данні для їх врахування у підготовці до наступного повеневого періоду.

- Група індикаторів для оцінки вразливості зелених зон населених пунктів по: зміщення та зміна тривалості вегетаційного періоду; зміна кількості та інтенсивності опадів протягом вегетаційного періоду; площа зелених зон у розрахунку на 1 жителя менша нормативної; скорочення площі зелених зон; поява інвазивних видів у межах зелених зон; поява нових шкідників захворювань рослин у межах зелених зон; скорочення кількості видів рослин; високий рівень атмосферного забруднення.

Відповідно до Правил благоустрою території міста необхідно дотримувати наступних заходів:

- утримувати в належному санітарному стані домоволодіння та прилеглу територію;
- забезпечити утримання зелених насаджень на прилеглий території в належному стані, знищувати бур'яни та карантинні рослини, скошувати траву, якщо її висота перевищує 15 см.

- видаляти гілки, листя та залишки рослин та складувати в спеціально відведені місця, в тому числі, шляхом укладання відповідного договору зі спеціалізованим підприємством;

- забороняється влаштування городів, пошкодження або знищення газонів, самовільне висадження, знищення дерев, кущів в місцях загального користування без відповідного дозволу.

- Група індикаторів для оцінки вразливості до стихійних

гідрометеорологічних явищ по: зростання повторюваності стихійних метеорологічних явищ; наявність інфраструктури зруйнованої через стихійні гідрометеорологічні явища протягом останніх років та промислових підприємств що можуть бути пошкоджені стихійними явищами; відсутність зливової каналізації або її поганий технічний стан; відсутність достатньої кількості технічних, людських та фінансових ресурсів для швидкої евакуації населення; обмеженість доступу населення до якісного медичного обслуговування (швидкої медичної допомоги).

- Група індикаторів для оцінки вразливості до погіршення якості та зменшення кількості питної води по: впровадження новітніх енергозберігаючих технологій у водопровідно-каналізаційному господарстві; виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво очисних споруд за новітніми технологіями з очистки стічних вод; поточний та капітальний ремонт мереж водопровідно-каналізаційного господарства; будівництво нових та капітальний ремонт існуючих водопровідних мереж

- Група індикаторів для оцінки вразливості до зростання кількості інфекційних захворювань та алергічних проявів по: зростання частоти прояву стихійних гідрометеорологічних явищ, що можуть сприяти поширенню інфекційних захворювань; наявність природних осередків інфекційних захворювань та паразитарних захворювань; неналежне забезпечення населення стаціонарною медичною допомогою (кількість лікарняних ліжок менша нормативних).

- Група індикаторів для оцінки вразливості енергетичних систем населених пунктів по: зростання температури повітря та повторюваності хвиль тепла у літній період та прояву екстремально низьких температур; зростання кількості днів із сильним вітром та повторюваності стихійних метеорологічних явищ; випадки підтоплення територій; відсутність джерел енергії (традиційних або альтернативних) для населення на випадок аварійних ситуацій; зношеність основних фондів, неналежний технічний стан обладнання електроенергетичної системи.

Окреслені екологічні проблеми формують значні ризики для здоров'я населення Ічнянської громади, зокрема:

– забруднення атмосферного повітря негативно впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху, подразнює органи дихання, слизові оболонки, суттєво підвищує ризики виникнення хвороб органів дихання;

– забруднення водних об'єктів негативно впливає на серцево-судинну та нервову системи, органи травлення, нирки, зуби, а також підвищує ризик захворювання на вірусні, бактеріальні, паразитарні інфекції;

– неналежне поводження з відходами та їх накопичення у місцях видалення підвищує ризики появи респіраторних й онкологічних захворювань, інфекційних хвороб і виникнення алергічних реакцій.

Відтермінування вирішення цих проблем та не прийняття Програми

посилить негативні тенденції щодо захворюваності та смертності населення регіону, знизить якість та комфортність проживання на території Ічнянської громади.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ від 25.06.91, зі змінами) визначено, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

- участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

- реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

- затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

- видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

- реалізація повноважень у сфері СЕО відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

- вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) в обласних програмних документах має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до

Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 Закону України «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст.4). В разі порушення екологічних, санітарногігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст.21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

Основними міжнародними правовими документами, ратифікованими Україною, що стосуються Програми, є:

– Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» від 29 жовтня 1996 р. № 435/96-ВР;

– Закон України «Про ратифікацію Конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29 листопада 1994 р. № 257/94-ВР;

– Закон України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12 вересня 2002 р. № 152-IV;

– Закон України «Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» від 6 липня 1999 р. № 832-XIV;

– Закон України «Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції» від 7 вересня 2005 р. № 2831-IV;

– Закон України «Про приєднання України до Бернської Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ, існуючих в Європі» від 29.10.96 № 436/96-ВР.

Крім того, Програма орієнтована на виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному рівні, зокрема:

- Директивою № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;
- Директивою № 2004/107/ЄС про миш'як, кадмій, ртуть, нікель і поліциклічні ароматичні вуглеводні в атмосферному повітрі;
- Директивою № 2008/98/ЄС про відходи;
- Директивою № 1999/31/ЄС про захоронення відходів зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003;
- Директивою № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;
- Директивою № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення;
- Директивою № 2009/147/ЄС про захист диких птахів;
- Директива № 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами №№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003.

Програма відповідає засадам основного нормативно-правового документу, що визначає засади екологічної політики в Україні – Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року).

Загалом, відповідно до нормативно-правової бази України, проект Програми відповідає ряду зобов'язань:

- забезпечення пріоритетності вимог екологічної безпеки, обов'язковості додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;
- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення;
- забезпечення реалізації заходів, пов'язаних зі збереженням та поліпшенням стану поверхневих та підземних водних ресурсів, земельних ресурсів, у тому числі ПЗФ.
- забезпечення загальної доступності Програми та самого звіту СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ публічної інформації» і

«Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом здійснення публікації у друкованих засобах масової інформації та розміщення на офіційному веб-сайті органу місцевого самоврядування.

Враховуючи результати аналізу, можна зробити висновок, що Програма відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях; враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Реалізація заходів, передбачених Програмою, може супроводжуватись появою прямих та опосередкованих наслідків, як для окремих компонентів довкілля, так і сукупним впливом на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань Програми для покращення біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Під кумулятивним впливом розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому видів антропогенної діяльності (прямий і опосередкований вплив людства на навколишнє середовище та його компоненти внаслідок господарської діяльності), які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Реалізація заходів, передбачених Програмою, може супроводжуватись появою прямих та опосередкованих наслідків, як для окремих компонентів довкілля, так і сукупним впливом на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

На території Ічнянської громади при дотриманні та виконанні захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, не очікується.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Програми не очікується, оскільки відсутні причини, які призводять до їх зміни. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні.

Синергічні наслідки також відсутні.

Серед ключових наслідків реалізації Програми, а також з огляду на період її реалізації, доцільно зробити наступні висновки щодо ймовірного впливу Програми на довкілля.

Вплив на атмосферне повітря: не передбачається погіршення стану атмосферного повітря. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів у атмосферне повітря.

Програма передбачає реалізацію завдань, спрямованих на покращення якості атмосферного повітря: зменшення рівня забруднення атмосферного повітря, зокрема використанням альтернативних джерел живлення.

Вплив на водні ресурси: Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Програми не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.

Відходи: утилізація та знешкодження непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, знешкодження рідких токсичних відходів, що розміщені в ставках-накопичувачах впровадження сталої системи управління відходами матиме позитивний ефект.

Вплив на земельні ресурси: внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або у характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони: в Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість позитивний вплив на збереження біорізноманіття буде досягнений внаслідок розширення меж існуючої території та об'єкту природно-заповідного фонду до площі Чернігівської області.

Вплив планованої діяльності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. В Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на об'єкт природно-заповідного фонду. Натомість, реалізація запланованих Програмою заходів сприятиме раціональному використанню природних ресурсів Ічнянської громади, збереженню цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, у тому числі природно-заповідного фонду.

Вплив на культурну спадщину: охорона, збереження об'єктів культурної спадщини; охорона, збереження елементів нематеріальної культурної спадщини матиме позитивний вплив.

Вплив на населення та інфраструктуру: Програма не передбачає появу нових ризиків на стан здоров'я чи захворюваність населення. Поліпшення санітарно-епідеміологічної та санітарно-епізоотичної ситуації на території

Ічнянської громади; реконструкція та ремонт об'єктів комунальної інфраструктури, поліпшення системи охорони здоров'я, освіти, фізичної культури, екологічної ситуації позитивно вплине на загальні покращення умов життя і діяльності громадян.

Екологічне управління, моніторинг: Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки, натомість передбачено покращення управління відходами та підвищення енергоефективності управління міським господарством.

Кумулятивний вплив: ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, відсутня.

Транскордонний вплив під час реалізації заходів Програми відсутній. Таким чином, реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля.

Таким чином, реалізація багатьох заходів та завдань Програми може призвести до покращення екологічної ситуації в Ічнянській громаді.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть кумулятивний чи синергійний вплив, відсутня. У разі реалізації запланованих заходів Програми можна очікувати позитивного кумулятивного і синергійного ефектів покращення стану довкілля та здоров'я населення у середньо- і довгостроковій перспективі

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Реалізація Програми передбачає виконання заходів та проектів, що стосуються розвитку сфери забезпечення Ічнянської громади системами інженерної інфраструктури, ремонту вулично-дорожньої мережі, енергозбереження і раціонального використання природних ресурсів, розвитку агропромислового комплексу, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища.

Серед головних заходів, що мають безпосередній вплив на санітарно-гігієнічні умови проживання населення та забезпечують пом'якшення негативних наслідків реалізації проекту Програми можна виділити:

- здійснення заходів енергозбереження шляхом покращення рівня енергоефективності багатоповерхових житлових будинків, модернізації житлового фонду з використанням сучасних енергозберігаючих технологій, впровадження системи енергоменеджменту та заходів, направлених на скорочення споживання енергоресурсів в установах бюджетної сфери,

збільшення обсягів виробництва та споживання альтернативних та місцевих видів палива;

- подальший розвиток вулично-дорожньої мережі: ремонт існуючих вулиць, доріг та тротуарів;
- ландшафтний благоустрій;
- розвиток систем водопостачання з метою забезпечення необхідною кількістю води та якістю, що відповідає санітарним нормам, а саме: реконструкція водопровідних насосних станцій із заміною обладнання та ремонт і заміна розподільчих мереж водопостачання;
- ремонт каналізаційних мереж;
- розвиток інфраструктури управління відходами;
- впровадження системи роздільного збору ТПВ;
- заходи з озеленення, збереження ландшафтного та біотичного різноманіття.

Під час виконання запланованих Програмою заходів можливе виникнення деяких негативних наслідків у вигляді короточасного впливу. Поява таких наслідків переважно пов'язана зі здійсненням робіт з реконструкції та будівництва.

З метою забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів при будівництві, реконструкції та ремонті об'єктів, передбачених Програмою, доцільно максимально використовувати сучасні вискоєфективні екоенергозберігаючі технології та матеріали, зокрема огорожуючі конструкції з мінімальним коефіцієнтом теплопровідності, інженерне обладнання з високим коефіцієнтом корисної дії тощо.

Дотримання нормативного стану навколишнього середовища при забезпечується виконанням відповідних заходів, які передбачається вжити для зменшення негативних наслідків виконання Програми

1. Захисні заходи, спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля стосуються:

- заходів для зменшення шуму (заборона робіт у районах житлової забудови в нічний час та дотримання);
- дотримання вимог «сезону тиші»;
- заходів з охорони ґрунтів;
- зменшення впливу на флору і фауну;
- нагляд за відходами (регулярне транспортування будівельних матеріалів у міру просування будівництва, наявність на ділянці провадження робіт пересувних контейнерів для відходів металу, промасленого ганчір'я, нафтопродуктів тощо, обов'язковий вивіз і наступна утилізація будівельного сміття, що надходить з будівельного майданчика).

Підрядник будівельно-монтажних робіт зобов'язаний:

- додержуватись раціональних маршрутів перевезення робітників, комплектуючих і будівельних матеріалів;
- допускати до експлуатації тільки справну автотракторну техніку з двигунами, що за вмістом у відпрацьованих газах CO, NOx (карбюраторні)

або за димністю відпрацьованих газів (дизельні) відповідають діючим в Україні екологічним нормам;

- звести до мінімуму порожні пробіги автотранспорту та холосту роботу двигунів;

- суворо дотримуватись чинних норм і правил зі збереження флори та фауни в районі будівництва (забороняється миття будівельних машин і механізмів у водоймах, злив ПММ поза спеціально відведеними для цього місцями).

Після закінчення будівельно-монтажних робіт виконується зачистка випадкових забруднень, прибирання будівельного сміття та його перевезення у відведені для цього місця.

Окремо необхідно виділити заходи для запобігання та пом'якшення негативних наслідків на екологічний стан водних ресурсів, атмосферного повітря, ґрунтів, рослинного і тваринного світу, після НСТХ що відбулася у жовтні 2018 р., на території шостого арсеналу, та оцінка їх динаміки: на сільськогосподарських ділянках, що потрапили у зону ураження, рекомендується провести рекультивацію земель. На землях, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій, її проводять у два етапи: технічний і біологічний.

Суть технічного етапу полягає у підготовці територій для наступного цільового використання. Він передбачає: зняття ґрунту і транспортування; ввіз ґрунту; засипання воронок, ліній укріплення, траншей; розбирання дерев'яних і залізобетонних конструкцій; засипання бліндажів ґрунтом з наступним плануванням; вжиття протиерозійних заходів на еродованих ділянках і територіях, засипання ярів; планування поверхні і нанесення родючого шару з наступним збагаченням мінеральними й органічними добривами.

Біологічний етап – це комплекс заходів щодо відновлення родючості порушених земель. Він охоплює агротехнічні й меліоративні заходи, які спрямовані на поновлення флори й фауни, зокрема: добір із числа місцевих видів флори асортиментів рослин, озеленення й створення найбільш продуктивних насаджень, регулювання самозаростання у потрібному напрямку, лісомеліорація і фітомеліорація, розроблення економічно ефективних способів створення фітоценозів.

Треба зазначити, що станом на сьогоднішній час технічний етап рекультивації земель можна вважати завершеним, тому доцільно зосередити увагу у подальшому на біологічному етапі. Залежно від характеру порушеності території, слід індивідуально підходити до підбору конкретної сукупності заходів щодо відновлення певної території;

- організувати проведення моніторингу стану елементів довкілля, що зазнали впливу внаслідок вибухів на складах в/ч А 1479;

- забезпечити оприлюднення результатів моніторингу та вільний доступ усіх зацікавлених суб'єктів до даної інформації;

- продовжити виконання просторового аналізу та моніторингу забруднення довкілля на картографічній основі;

– з метою усунення наслідків задля штучного відтворення пошкоджених лісових масивів провести заходи щодо їх відновлення за рахунок нових насаджень дерев (дуб звичайний, ясен звичайний, береза повисла, сосна звичайна, липа дрібнолиста, клен гостролистий, граб звичайний, модрина європейська);

– організувати на постійній основі просвітницько-консультативну діяльність щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій в подальшому та правил поведінки людей з метою мінімізації впливу на довкілля та здоров'я населення;

– провести роботи з підвищення рівня забезпеченості території інфраструктурними елементами підтримання екотехногенного балансу (доступ до джерел води, засобів пожежогасіння, системи оповіщення населення, транспортної доступності без порушення цілісності екологічної системи території тощо);

– організувати проведення дослідження довгострокового впливу наслідків на стан здоров'я населення прилеглих територій з метою встановлення наявності зв'язків між ними чи підтвердження їх відсутності. Продовжити дослідження наслідків на предмет динаміки вмісту ВМ у ґрунтах та природних водах з метою своєчасного виявлення та попередження негативного впливу пролонгованих ефектів НСТХ на довкілля та здоров'я населення.

2. Ресурсозберігаючі заходи спрямовані на раціональне використання земельних та водних ресурсів, зокрема норми відводу земель.

3. Охоронні заходи. До охоронних заходів відноситься проведення моніторингових спостережень за підтриманням нормативного стану довкілля (дотримання гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне та техногенне середовище) на території зони впливу об'єкту. Моніторинг стану довкілля в районі впливу об'єкту є інструментом, що підтримує керування екологічною безпекою, і може розглядатися, як одна з інформаційних складових, що забезпечують загальне керування експлуатації об'єкту. Він дозволяє провести аналіз відповідності стану об'єкту та навколишнього середовища екологічним вимогам для вироблення рішень із забезпечення екологічного благополуччя; знизити рівень невизначеності, який обумовлений неточністю методів розрахункових прогнозних оцінок; вирішити спірні питання, пов'язані з впливом об'єкту на екологічні умови; поповнити бази даних щодо стану навколишнього середовища в районі розташування об'єкту будівництва.

На підставі моніторингу, у випадку можливої загрози довкіллю, спричиненої технічним станом об'єкту і його елементами, сповіщаються адміністративні, контролюючі органи і населення, а також здійснюються заходи з їх усунення або попередження.

4. Компенсаційні заходи. Компенсаційні заходи полягають у відшкодуванні втрат, спричинених самим процесом реалізації заходів Програми. Відшкодування, плата за користування та за будь-які відхилення від дозволених норм здійснюється згідно з вимогами діючого законодавства.

Такі розрахунки проводяться на основі спеціально затверджених методик згідно зі встановленими тарифами.

На всіх етапах реалізації Програми, у тому числі для зменшення або запобігання впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду, заплановані рішення будуть здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки (згідно з вимогами Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України»).

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СЕО, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проект Програми соціально-економічного розвитку Ічнянської міської ради на 2021-2023 роки є плановим документом.

Програма спрямована на дотримання екологічних стандартів. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що реалізація Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину.

У процесі здійснення СЕО було розглянуто наступні альтернативи:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Програми.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися без чітко визначеного плану, яким передбачено цілі та завдання з охорони довкілля. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у Ічнянській громаді стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий подальший розвиток не відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Альтернатива 2 «Прийняття Програми» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку затвердження Програми.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися відповідно до стратегічних цілей та завдань. Це призведе до зміни тенденцій, що сформувалися у регіоні стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий сценарій відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Оцінка ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Програми
Повітря		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+/-	+/-
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+	+
Погіршення якості атмосферного повітря?	+	-
Появу джерел неприємних запахів?	+/-	-
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	-	-
Водні ресурси		
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?	+/-	+/-
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема, таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	+	+/-
Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?	-	-
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?	-	-
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	+	-
Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?	+	+/-
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?	+/-	+/-
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	+	-
Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?	-	-
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?	+/-	-
Забруднення підземних водоносних горизонтів?	+/-	-
Відходи		
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?	+/-	-
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?	+/-	-
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?	+/-	+/-
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?	+/-	-
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?	+/-	-
Земельні ресурси		
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+	+/-
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?	+/-	-
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?	+/-	-
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?	-	-
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	+	-
Населення та інфраструктура		
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?	+	+

Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?	-	-
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?	+	-
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	+/-	+/-
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?	+	+/-
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?	+	-
Екологічне управління та моніторинг		
Погіршення екологічного моніторингу?	+	-
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?	+	-
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?	+/-	+/-
Інше		
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	+	+/-
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?	+/-	-
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?	+/-	-
Суттєве порушення якості природного середовища?	+/-	-
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?	+	-
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	+	+/-

Стратегічна екологічна оцінка Програми здійснювалася в спосіб, що передбачав такий алгоритм дій: визначення ключових екологічних проблем, що стосуються сталого розвитку Ічнянської громади; проведення оцінки стану довкілля й виявлення трендів, характерних для окремих компонент навколишнього середовища та стану здоров'я населення громади; аналіз відповідності цілей Програми стратегічним цілям державної екологічної політики; розробка заходів з пом'якшення ймовірних негативних впливів реалізації Програми; формулювання пропозицій щодо моніторингу; підготовка звіту про СЕО Програми.

У ході виконання СЕО Робоча група зіткнулася з рядом проблем, які суттєво ускладнюють більш повне і глибоке здійснення СЕО для Програми, зокрема – обмеженість статистичної інформації для аналізу. Державна служба статистики України не збирає, не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно статистичну інформацію у розрізі основних компонентів сфери охорони довкілля, природокористування та охорони здоров'я на регіональному та місцевому рівнях. Значна частина інформації збирається методом вибіркового обстеження, що знижую її точність.

На основі проведеного аналізу Робоча група встановила, що найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я від реалізації затвердженої Програми. Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умов життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Програми;

- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг даних впливів можливо здійснювати за показниками, які вказані нижче.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Програми здійснюється Ічнянською міською радою, яка визначає періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечує доступ до вихідних даних та результатів моніторингу. Із заздалегідь визначеною та доведеною до відома громадськості періодичністю відповідно до встановлених строків оприлюднює результати проведених моніторинрів.

Для проведення моніторингу можуть бути використані як існуючі засоби та методи, так і спеціально удосконалені та удосконалені для цілей СЕО інструменти.

Ічнянська міська рада може залучати до моніторингу представників органів місцевого самоврядування, науковців, громадськість і бізнес.

Кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до запитів або умов реалізації Програми.

Індикатори для моніторингу виконання Програми

Показники
Кількість об'єктів природно-заповідного фонду
Площа земель природно-заповідного фонду
Питома вага фактичної площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці
Площа національних природних парків
Кількість місць видалення відходів у т.ч. паспортизованих
Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами
Кількість забруднених стічних вод, що скидаються у поверхневі водойми
Лісистість території
Посадка лісових насаджень (лісовідновлення і захисне лісорозведення)
Площа рубок лісових насаджень (рубки головного користування та суцільно санітарні рубки)
Застосування біологічного методу охорони лісів від шкідників
Гампонаж свердловин
Питома вага утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів
Використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища
Обладнання багатоквартирних будинків приладами обліку та регуляторами температури:
холодної води
гарячої води
теплової енергії
Рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів, відсотків до загальної кількості світлоточок
Протяжність теплових мереж
Протяжність водопровідних мереж
Протяжність каналізаційних мереж
Частка обсягу теплової енергії, виробленої в регіоні з альтернативних видів палива або відновлюваних джерел енергії, відсотків до загального обсягу виробленої теплової енергії в регіоні
Частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні до загальної потужності котелень регіону
Частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів регіону
Рівень смертності
Рівень народжуваності
Очікувана тривалість життя при народженні
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості території до теплового стресу
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості території до підтоплення
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості зелених зон населених пунктів
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості до стихійних гідрометеорологічних явищ
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості до погіршення якості та зменшення кількості питної води
Наслідки на зміну клімату із-за зменшення викидів парникових газів: група індикаторів для оцінки вразливості до зростання кількості інфекційних захворювань та алергічних проявів

Показники
Наслідки на зміну клімату із-заадаптація території до негативних наслідків зміни клімату: група індикаторів для оцінки вразливості енергетичних систем населених пунктів

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Оскільки наслідки планованої діяльності, передбаченої Програмою, не поширюватимуться на території за межами України та не матимуть впливу на довкілля суміжних країн, ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі, для здоров'я населення внаслідок реалізації Програми є відсутніми.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми», щодо якого організовано інформування та обговорення громадськості регіону.

2. Програма загалом враховує концепцію сталого розвитку Ічнянської громади, розроблена у відповідності до конституційного принципу пріоритету інтересів людини у регіональній політиці та зорієнтований на поліпшення стану довкілля, умов життєдіяльності населення і його здоров'я.

3. Основною метою Програми є реалізація державної політики України в галузі охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та досягнення гармонії взаємодії суспільства і природи.

4. Аналіз трендів стану довкілля в області виявив тенденції зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; скорочення забору свіжої води та зменшення скидів зворотних вод на фоні підвищення рівня їх концентрації; зменшення обсягів утворення відходів на фоні нарощення обсягів їх накопичення. Для Ічнянської громади, як і області в цілому характерні зростання рівня захворюваності та найвищі в Україні показники смертності.

5. Заходи та інвестиційні проекти в рамках Програми, за умов їх належного виконання, не несуть негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, а також враховують можливості та переваги, які продукуються в результаті покращення екологічної ситуації у формі кумулятивних, мультиплікативних та синергічних ефектів в межах регіональної господарської системи.

6. Напрями і заходи Програми добре узгоджуються зі стратегічними цілями державної екологічної політики та сприяють поліпшенню умов життєдіяльності та здоров'я населення Ічнянської громади.

7. Реалізація Програми з великою долею ймовірності не повинна призвести до появи нових негативних впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення.

8. У Звіті SEO Програми на виконання обґрунтованих рекомендацій запропоновано впровадити інструменти ефективного і багатостороннього моніторингу впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Запропоновано систему індикаторів проведення моніторингу відповідно до ключових екологічних викликів та потенційних ризиків реалізації Програми.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що в цілому розроблення Програми було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та стан здоров'я населення та прагненням нівелювати негативні наслідки. Реалізація Програми сприятиме зменшенню антропогенного навантаження на довкілля, поліпшенню здоров'я населення та умов його життєдіяльності.

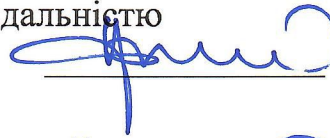
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р., № 2354-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 20.05 2017 р., № 2059-VIII – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 41. – ст.546. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
4. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf
5. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
6. Закон України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» (Проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
7. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки // Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
8. Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cg.gov.ua/index.php?id=28101&tp=1>
9. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції ЄС про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті, 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text
10. Екологічні паспорти Чернігівської області за 2012-2019 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
11. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області у 2019 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.cg.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua/books/silgosp.php>

РОБОЧА ГРУПА З РОЗРОБКИ СЕО
Програми соціально-економічного розвитку Ічнянської міської ради на
2021-2023 роки:

Керівник:

Керівник Товариства з обмеженою відповідальністю
«ЧЕРНІГІВЕКОПРОЕКТ»

А.Л.Прокопенко

Відповідальний виконавець:

А.Л.Прокопенко

Виконавець:

Спеціаліст

О.М. Кунтиш